

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน: อนาคตภาพจากการประยุกต์โมเดลสมการโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและอนาคตภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนด้วยกัน ได้แก่

1. การศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้วยแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

- (1) อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งกรรมการ
- (2) รูปแบบความเป็นผู้นำของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- (3) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
- (4) ความผูกพันต่อองค์การ
- (5) การรับรู้ในบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- (6) ประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งจะวิเคราะห์ด้วยโมเดล

สมการโครงสร้าง

2. การศึกษา ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและอนาคตภาพด้วยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ประกอบการพรรณนา

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์จากการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติที่พื้นฐานของตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิหลัง ปัจจัยด้านรูปแบบความเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์การ ปัจจัยด้านการรับรู้ในบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ปัจจัยด้านประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสมการโครงสร้างที่เป็นสภาพปัจจุบัน และอนาคต ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม มีลักษณะข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบการพรรณนา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 5 จำนวนคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามเพศและประเภทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เพศ \ ประเภทศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น		ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	66	30.6	64	29.6
หญิง	48	22.2	38	17.6
รวม	114	52.8	102	47.2

จากตารางที่ 5 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นเป็นเพศชาย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 เพศหญิง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 รวมทั้งสิ้น 114 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 สำหรับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป เป็นเพศชาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 เป็นเพศหญิง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 รวมทั้งสิ้น 102 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2

ตารางที่ 6 ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด จำแนกตามประเภทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ระดับการศึกษา \ ประเภท	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น		ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ป.1 - 7	10	4.6	6	2.8
ม.ต้น	21	9.7	15	6.9
ม.ปลาย	29	13.4	26	12.0
ปวช.	11	5.1	8	3.7
ปวส.	9	4.2	9	4.2
อนุปริญญา	4	1.9		
ปริญญาตรี	28	13.0	37	17.1
ปริญญาโท และ สูงกว่า	2	.9	1	.5
รวม	114	52.8	102	47.2

จากตารางที่ 6 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น มีระดับการศึกษารั้ว ประถมศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ระดับอนุปริญญา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ระดับปริญญาตรี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และระดับปริญญาโทและสูงกว่า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ .9 สำหรับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป มีระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับชั้น ปวช. จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ระดับชั้น ปวส. จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 และ ระดับปริญญาโทและสูงกว่า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .5

ตารางที่ 7 จำนวนคณะกรรมการ จำแนกตามตำแหน่งและประเภทของศูนย์การเรียนรู้

ตำแหน่ง \ ประเภท	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น (N = 114)		ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (N = 102)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประธาน	12	5.6	10	4.6
รองประธาน	9	4.2	6	2.8
กรรมการ	86	39.8	72	33.3
เลขานุการ	7	3.2	14	6.5
รวม	114	52.8	102	47.247.2

จากตาราง 7 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ดำรงตำแหน่งประธาน คณะกรรมการจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ตำแหน่งคณะกรรมการ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 และ ตำแหน่งเลขานุการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 สำหรับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป อยู่ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 ตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตำแหน่งคณะกรรมการ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ตำแหน่งเลขานุการ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุด ของอายุ และ ประสบการณ์ของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามประเภทของศูนย์การเรียนรู้

ประเภท ตัวแปร	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น (N = 114)				ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป (N = 102)			
	\bar{X}	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด	\bar{X}	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
อายุ	38.9	11.34	67	16	36.11	9.76	68	18
ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน	2.20	1.34	5	1	1.86	1.19	5	1

จากตารางที่ 8 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น มีอายุเฉลี่ย 38.91 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 11.34 โดยคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น มีอายุ สูงสุด 67 ปี ต่ำสุด 16 ปี ประสบการณ์การปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น มี ประสบการณ์การปฏิบัติงาน เฉลี่ย 2.20 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34 คณะกรรมการศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น มีประสบการณ์การปฏิบัติงานสูงสุด 5 ปี ต่ำสุด 1 ปี สำหรับอายุของ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป มีอายุเฉลี่ย 36.11 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.76 โดย คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป มีอายุสูงสุด 68 ปี อายุต่ำสุด 18 ปี ประสบการณ์การ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป มีประสบการณ์การปฏิบัติงานเฉลี่ย 1.86 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป มีประสบการณ์การ ปฏิบัติงานสูงสุด 5 ปี ต่ำสุด 1 ปี

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ในภาพรวมของ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามสภาพปัจจุบันและสภาพอนาคต

สภาพ	สภาพปัจจุบัน				สภาพอนาคต			
	\bar{X}	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด	\bar{X}	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
คณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน								
พฤติกรรมผู้นำ								
- มุ่งคน	7.17	2.61	13.00	.00	8.08	2.67	13.00	.00
- มุ่งงาน	10.21	4.76	18.00	.00	14.94	4.98	21.00	2.00
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน								
- ปัจจัยจูงใจ	18.17	2.76	29.00	11.00	17.68	2.77	26.00	9.00
- ปัจจัยค้ำจุน	11.82	2.76	19.00	1.00	12.31	2.77	21.00	4.00
ความผูกพันต่อองค์กร	3.57	.45	4.73	2.60	3.69	.45	4.73	2.60
การรับรู้ในบทบาทการจัดการ ศึกษานอกระบบ	3.51	.68	5.00	1.00	3.89	.67	5.00	1.58
ประสิทธิผลคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน								
- ความเครียดในการ ปฏิบัติงาน	15.40	10.25	59.00	.00	15.09	11.59	60.00	.00
- ความสำเร็จในอาชีพ	27.67	7.73	40.00	4.00	31.69	6.79	40.00	10.00
- สภาพและวิธีดำเนินงาน	3.29	.70	5.00	1.00	3.84	.65	5.00	2.00

จากตารางที่ 9 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ย พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน 7.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.61 โดยมีคะแนนสูงสุด 13.00 คะแนนต่ำสุด 0.00 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน 10.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.76 โดยมีค่าคะแนนสูงสุด 18.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 0.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 18.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.76 ค่าคะแนนสูงสุด 29.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 11.00 ปัจจัยค้ำจุน 19.00 มีค่าเฉลี่ย 11.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.76 ค่าคะแนนสูงสุด 19.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00 ความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .45 ค่าคะแนนสูงสุด 4.73 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.60 การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00 สำหรับประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความเครียดในการปฏิบัติงาน มีค่า

เฉลี่ย 15.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.25 ค่าคะแนนสูงสุด 59.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 0.00
 ความสำเร็จในอาชีพมีค่าเฉลี่ย 27.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.73 ค่าคะแนนสูงสุด 40.00 ค่า
 คะแนนต่ำสุด 4.00 และสภาพและวิธีดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .70
 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสภาพอนาคตมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน
 8.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.67 โดยมีคะแนนสูงสุด 13.00 คะแนนต่ำสุด 0.00 มีค่าเฉลี่ย
 พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน 14.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.98 โดยมีค่าคะแนนสูงสุด 21.00
 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจมีค่าเฉลี่ย 17.68 ส่วนเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน 2.77 ค่าคะแนนสูงสุด 26.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 9.00 ปัจจัยค้ำจุน มีค่าเฉลี่ย 12.31
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.77 ค่าคะแนนสูงสุด 21.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 4.00 ความผูกพันต่อ
 องค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .45 ค่าคะแนนสูงสุด 4.73 ค่าคะแนนต่ำสุด
 2.60 การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตร
 ฐาน .67 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.58 สำหรับประสิทธิผลของคณะกรรมการ
 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนความเคร่งครัดในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย 15.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 11.59 ค่าคะแนนสูงสุด 60.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 0.00 ความสำเร็จในอาชีพมีค่าเฉลี่ย 31.69
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.13 ค่าคะแนนสูงสุด 40.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 10.00 และสภาพและวิธี
 ดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .65 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำ
 สุด 2.00

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ตามสภาพปัจจุบันของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามประเภทศูนย์การเรียนรู้

ประเภทศูนย์การเรียนรู้ ปัจจุบัน	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น (N = 114)				ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (N = 102)			
	X	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด	X	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
พฤติกรรมผู้นำ								
- มุ่งคน	7.50	2.51	13.00	1.00	6.80	2.67	12.00	0.00
- มุ่งงาน	10.64	4.25	18.00	0.00	9.73	5.25	18.00	0.00
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน								
- ปัจจัยจูงใจ	17.78	2.56	29.00	12.00	18.60	2.92	25.00	11.00
- ปัจจัยค้ำจุน	12.21	2.56	18.00	1.00	11.39	2.92	19.00	5.00
ความผูกพันต่อองค์กร	3.67	.42	4.53	2.73	3.45	.46	4.73	2.60
การรับรู้ในบทบาท การศึกษานอกระบบ- โรงเรียน	3.59	.65	4.83	1.25	3.42	.72	5.00	1.00
ประสิทธิผลคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน								
- ความเครียด	14.02	8.36	43.00	.00	16.44	11.87	59.00	2.00
- ความสำเร็จในอาชีพ	28.93	7.51	40.00	4.00	26.26	7.77	40.00	10.00
- สภาพและวิธีดำเนินงาน	3.39	.71	4.74	1.37	3.19	.67	5.00	1.00

จากตารางที่ 10 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นในสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน 7.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.51 โดยมีคะแนนสูงสุด 13.00 คะแนนต่ำสุด 1.00 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน 10.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.25 โดยมีค่าคะแนนสูงสุด 18.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 0.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 17.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.56 ค่าคะแนนสูงสุด 29.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 12.00 ปัจจัยค้ำจุนมีค่าเฉลี่ย 12.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.56 ค่าคะแนนสูงสุด 18.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00 ความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .42 ค่าคะแนนสูงสุด 4.53 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.73 การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .65 ค่าคะแนนสูงสุด 4.83 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.25 สำหรับประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความเครียดในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย

14.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.36 ค่าคะแนนสูงสุด 43.00 ค่าคะแนนต่ำสุด .00 ความสำเร็จในอาชีพมี ค่าเฉลี่ย 28.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.51 ค่าคะแนนสูงสุด 40.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 4.00 และสภาพและวิธีดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 ค่าคะแนนสูงสุด 4.74 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.37

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไป ในสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน 6.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.67 โดยมีคะแนนสูงสุด 12.00 คะแนนต่ำสุด 0.00 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน 9.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.52 โดยมีค่าคะแนนสูงสุด 18.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 0.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 18.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.92 ค่าคะแนนสูงสุด 25.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 11.00 ปัจจัยค้ำจุนมีค่าเฉลี่ย 11.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.92 ค่าคะแนนสูงสุด 19.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 5.00 ความผูกพันต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ย 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .46 ค่าคะแนนสูงสุด 4.73 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.60 การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .72 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00 สำหรับประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนความเครียดในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย 16.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.87 ค่าคะแนนสูงสุด 59.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.00 ความสำเร็จในอาชีพมีค่าเฉลี่ย 26.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.77 ค่าคะแนนสูงสุด 40.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 10.00 และสภาพและวิธีดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .67 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ตามสภาพ
อนาคตของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามประเภทศูนย์การเรียนรู้

ประเภทศูนย์การเรียนรู้ อนาคต	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น (N = 114)				ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (N = 102)			
	X	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด	X	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
รูปแบบความเป็นผู้นำ								
- มุ่งคน	8.46	2.26	13.00	1.00	7.66	3.01	11.00	0.00
- มุ่งงาน	15.20	4.23	21.00	3.00	14.66	5.71	21.00	2.00
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน								
- ปัจจัยจูงใจ	17.53	2.60	26.00	12.00	17.84	2.96	25.00	9.00
- ปัจจัยค้ำจุน	12.46	2.60	18.00	4.00	12.15	2.96	21.00	5.00
ความผูกพันต่อองค์กร	3.78	.41	4.67	2.80	3.59	.46	4.73	2.60
การรับรู้ในบทบาทการจัด การศึกษา นอกระบบโรงเรียน	3.92	.63	5.00	2.00	3.87	.71	5.00	1.58
ประสิทธิผลคณะกรรมการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน								
- ความเครียด	12.72	8.53	45.00	1.00	17.74	13.82	60.00	1.00
- ความสำเร็จในอาชีพ	32.15	6.47	45.00	40.00	31.18	7.13	45.00	40.00
- สภาพและวิถีดำเนินงาน	3.86	.62	4.95	2.00	3.82	.67	5.00	2.00

จากตารางที่ 11 พบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นมีสภาพอนาคตมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งคน 8.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.26 โดยมีคะแนนสูงสุด 13.00 คะแนนต่ำสุด 1.00 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน 15.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.23 โดยมีค่าคะแนนสูงสุด 21.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 3.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 17.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.60 ค่าคะแนนสูงสุด 26.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 12.00 ปัจจัยค้ำจุนมีค่าเฉลี่ย 12.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.60 คะแนนสูงสุด 18.00 คะแนนต่ำสุด 4.00 ความผูกพันต่อองค์กรการมีค่าเฉลี่ย 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .41 ค่าคะแนนสูงสุด 4.67 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.80 การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.00 สำหรับประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความเครียดในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย 12.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.53 ค่าคะแนนสูงสุด 45.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00 ความสำเร็จในอาชีพมีค่า

เฉลี่ย 32.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.47 ค่าคะแนนสูงสุด 45.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 10.00 และสภาพและวิธีดำเนินงานมีค่าเฉลี่ย 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62 ค่าคะแนนสูงสุด 4.95 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.00

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั่วไปในสภาพอนาคตมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำ แบบมุ่งคน 7.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.01 โดยมีคะแนนสูงสุด 11.00 คะแนนต่ำสุด 0.00 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน 14.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.71 โดยมีค่าคะแนนสูงสุด 21.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 17.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.96 ค่าคะแนนสูงสุด 25.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 9.00 ปัจจัยค้ำจุนมีค่าเฉลี่ย 12.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.96 คะแนนสูงสุด 21.00 คะแนนต่ำสุด 5.00 ความผูกพันต่อองค์การมีค่าเฉลี่ย 3.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .46 ค่าคะแนนสูงสุด 4.73 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.80 การรับรู้ในบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.58 สำหรับประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความเครียดในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย 17.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.82 ค่าคะแนนสูงสุด 60.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 1.00 ความสำเร็จในอาชีพมีค่าเฉลี่ย 31.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.13 ค่าคะแนนสูงสุด 40.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 14.00 และสภาพและวิธีดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .67 ค่าคะแนนสูงสุด 5.00 ค่าคะแนนต่ำสุด 2.00

ตอนที่ 2

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณและโมเดลสมการโครงสร้าง
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลศูนย์การเวียนชุมชนของคณะกรรมการศูนย์การเวียนชุมชน

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเวียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบัน ตามตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	An				ceo				elc			
	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t
Constant	4.854	5.276		.920	-5.116	2.713		-1.886	11.982	3.229		3.710**
Commit	.521	.101	.349	5.139**	.120	.057	.107	2.121*	-	-	-	-
Age	.259	.060	.270	4.319**	-	-	-	-	-	-	-	-
Task	-.624	.158	-.290	-3.948**	.331	.089	.204	3.736**	-	-	-	-
Person	.752	.288	.192	2.612**	-	-	-	-	-	-	-	-
Ed	.715	.306	.150	2.337*	-	-	-	-	-	-	-	-
Role	-	-	-	-	.517	.054	.553	9.568**	1.145	.076	.708	15.051**
Exp	-	-	-	-	.572	.267	.095	2.146*	1.185	.114	.114	2.418*
F	14.386				84.608				128.033			
P	.000				.000				.000			
R	.505				.785				.739			
R ²	.255				.616				.546			

* p < .05, ** p < .01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเวียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบัน ตามตัวแปรตาม จำนวน 3 ตัวแปรที่ละตัว ได้แก่ ความเครียดในการปฏิบัติงาน(an) ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) และ สภาพและวิธีดำเนินงาน(elc) ตามตารางที่ 12 พบว่า ตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร (com) อายุ (age) และ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน (person) และระดับการศึกษา (ed) โดยตัวแปรต้นเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 25.5 เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแปรส่วนใหญ่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก ยกเว้นตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางลบ สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$An = .349 (com) + .270 (age) - .290 (task) + .192 (pers) + .150 (ed)$$

สำหรับตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ (exp) และตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (com) โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 61.6 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ceo} = .553 (\text{role}) + .204 (\text{task}) + .095 (\text{exp}) + .107 (\text{com})$$

สำหรับตัวแปรตาม สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 อย่างละหนึ่งตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปรประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ (exp) ตามลำดับ โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 54.6 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{elc} = .708 (\text{role}) + .114 (\text{exp})$$

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนดีเด่น ในสภาพปัจจุบัน ตามตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	An				ceo				elc			
	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t
Constant	29.381	6.386		4.601**	-1.509	2.682		-.563	8.168	4.939		1.654
Person	1.216	.360	.366	3.377**	-	-	-	-	-	-	-	-
Task	-.701	.210	-.357	-3.338**	-	-	-	-	-	-	-	-
Commit	.270	.127	.206	2.136*	-	-	-	-	-	-	-	-
Role	-	-	-	-	.706	.061	.737	11.537**	1.237	.112	.711	11.045**
Exp	-	-	-	-	-	-	-	-	1.325	.653	.131	2.028*
F	7.181				133.107				67.000			
P	.000				.000				.000			
R	.405				.737				.740			
R ²	.164				.543				.547			

* p < .05, ** p < .01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนดีเด่น ในสภาพปัจจุบัน ตามตัวแปรตาม จำนวน 3 ตัวแปรที่ละตัว ได้แก่ ความเครียดใน
การปฏิบัติงาน (an) ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) และ สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) ตามตาราง
ที่ 13 พบว่า ตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความเครียดในการ
ปฏิบัติงาน (an) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร พฤติ
กรรมผู้นำแบบมุ่งคน (person) และ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 เพียงตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (com) โดยตัวแปรต้นเหล่านี้ร่วม
กันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 16.4 เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแปรส่วนใหญ่ส่งผลต่อตัวแปรตาม
ในทิศทางบวก ยกเว้นตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทาง
ลบ สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$An = .366 (\text{pers}) - .357 (\text{task}) + .206 (\text{com})$$

สำหรับตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวน
ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน (role) โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนอธิบาย
ความแปรปรวนได้ร้อยละ 54.3 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการ
ถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ceo} = .737 (\text{role})$$

สำหรับตัวแปรตาม สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 อย่างละหนึ่งตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปรประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ (exp) ตามลำดับ โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 54.7 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{elc} = .711 (\text{role}) + .131 (\text{exp})$$

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไป ในสภาพปัจจุบัน ตามตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	an				ceo				elc			
	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t
Constant	-16.516	7.918		-2.086*	.686	2.331		.294	19.235	4.390		4.382**
Commit	.709	.152	.420	4.659**	-	-	-	-	-	-	-	-
Age	.563	.104	.464	5.440**	-	-	-	-	-	-	-	-
Ed	1.784	.516	.325	3.458**	.641	.228	.178	2.815**	-	-	-	-
Task	-.571	.198	-.253	-2.884**	.456	.113	.308	4.028**	.490	.212	.200	2.307*
Role	-	-	-	-	.444	.069	.494	6.398**	.893	.129	.601	6.915**
F	17.061				64.796				61.423			
P	.000				.000				.000			
R	.643				.815				.744			
R ²	.413				.665				.554			

* p < .05, ** p < .01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไป ในสภาพปัจจุบัน ตามตัวแปรตาม จำนวน 3 ตัวแปรที่ละตัว ได้แก่ ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) และ สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) ตามตารางที่ 14 พบว่า ตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร อายุ (age) ระดับการศึกษา และ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) โดยตัว

แปรต้นเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 41.3 และตัวแปรส่วนใหญ่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก ยกเว้นตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางลบ สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$An = .420 (\text{com}) + .464 (\text{age}) + .325 (\text{ed}) - .253 (\text{task})$$

สำหรับตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) ตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) และตัวแปรระดับการศึกษา (ed) โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) ได้ร้อยละ 66.5 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวกทุกตัวแปร สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ceo} = .494 (\text{role}) + .308 (\text{task}) + .178 (\text{ed})$$

สำหรับตัวแปรตาม สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 อย่างละหนึ่งตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ตามลำดับ โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 55.4 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{elc} = .601 (\text{role}) + .200 (\text{task})$$

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพอนาคต ตามตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	an				Ceo				elc			
	b	SE b	B	t	b	SE b	B	T	b	SE b	B	t
constant	-5.076	5.956		-.852	3.225	2.836		1.137	23.026	3.488		6.602**
com	.624	.109	.364	5.726**	.123	.054	.123	2.264*	-	-	-	-
pers	1.139	.345	.262	3.305**	-	-	-	-	-	-	-	-
age	.215	.066	.199	3.286**	-	-	-	-	-	-	-	-
ed	.775	.335	.144	2.313*	-	-	-	-	-	-	-	-
task	-.348	.176	-.150	-1.984*	.581	.076	.426	7.661**	.452	.136	.182	3.314**
role	-	-	-	-	.277	.051	.330	5.444**	.926	.084	.606	11.025**
F	18.871				70.771				110.176			
p	.000				.000				.000			
R	.557				.707				.713			
R ²	.310				.500				.508			

* p < .05, ** p < .01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพอนาคต ตามตัวแปรตาม จำนวน 3 ตัวแปรที่ละตัว ได้แก่
ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) และ สภาพและวิธีดำเนินงาน
(elc)ตามตารางที่ 15 พบว่า ตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม
ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่
ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร ตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งคน (person) และตัวแปรอายุ
(age) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรระดับการศึกษา (ed)
และ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) โดยตัวแปรต้นเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ
ตัวแปรตามได้ร้อยละ 31.0 และตัวแปรส่วนใหญ่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก ยกเว้นตัวแปร
พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางลบ สามารถเขียนเป็นสมการ
ถดถอยได้ดังนี้

$$An = .364 (com) + .262 (pers) + .199 (age) + .144 (ed) - .150 (task)$$

สำหรับตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปร
ปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร พฤติกรรมผู้นำ
แบบมุ่งงาน (task) และตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role)
และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (com)
โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) ได้

ร้อยละ 50.0 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวกทุกตัวแปร สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ceo} = .426 (\text{task}) + .330 (\text{role}) + .123 (\text{com})$$

สำหรับตัวแปรตาม สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 50.8 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{elc} = .606 (\text{role}) + .182 (\text{task})$$

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่น ในสภาพอนาคต ตามตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	an				Ceo				elc			
	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t
Constant	31.676	7.182		4.410**	6.511	2.864		2.274*	27.654	5.507		5.021**
Com	.275	.126	.202	2.185*	-	-	-	-	-	-	-	-
Role	-	-	-	-	.406	.070	.479	5.799**	.797	.135	.509	5.919**
Task	-	-	-	-	.430	.126	.281	3.403**	.548	.243	.194	2.258*
F	4.773				44.889				36.912			
P	.031				.000				.000			
R	.202				.669				.632			
R ²	.041				.447				.399			

* p < .05, ** p < .01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่น ในสภาพอนาคต ตามตัวแปรตาม จำนวน 3 ตัวแปรที่ละตัว ได้แก่ ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) และ สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) ตามตารางที่ 16 พบว่า ตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความเครียดในการปฏิบัติงาน (an) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร (com) โดยตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรนี้อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 4.1 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$An = .202 (\text{com})$$

สำหรับตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) ได้ร้อยละ 44.7 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวกทุกตัวแปร สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ceo} = .479 (\text{role}) + .281 (\text{task})$$

สำหรับตัวแปรตาม สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 อย่างละ 1 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ตามลำดับ โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 39.9 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{elc} = .509 (\text{role}) + .194 (\text{task})$$

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนทั่วไป ในสภาพอนาคตตามตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	an				Ceo				elc			
	B	SE b	B	t	b	SE b	B	t	b	SE b	B	t
constant	-32.228	8.564		-3.763**	9.335	2.618		3.566**	18.885	4.367		4.325**
com	1.009	.172	.509	5.879**								
age	.393	.122	.278	3.227**								
ed	1.315	.598	.206	2.200*	.561	.240	.170	2.339*				
task					.637	.095	.510	6.696**	.392	.157	.174	2.494*
role					.215	.065	.260	3.289**	1.035	.104	.692	9.911**
F	26.951				41.881				81.331			
p	.000				.000				.000			
R	.672				.750				.788			
R ²	.452				.562				.622			

* p < .05, ** p < .01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโมเดลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนดีเด่น ในสภาพอนาคต ตามตัวแปรตาม จำนวน 3 ตัวแปรที่ละตัว ได้แก่ ความเครียดใน
การปฏิบัติงาน (an) ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) และ สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc)
ตามตารางที่ 17 พบว่า ตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความเครียด
ในการปฏิบัติงาน (an) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร
ความผูกพันต่อองค์กร (com) และตัวแปรอายุ (age) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง
ตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรระดับการศึกษา (ed) โดยตัวแปรต้นเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวน
ของตัวแปรตามได้ร้อยละ 45.2 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการ
ถดถอยได้ดังนี้

$$An = .509 (com) + .278 (age) + .206 (ed)$$

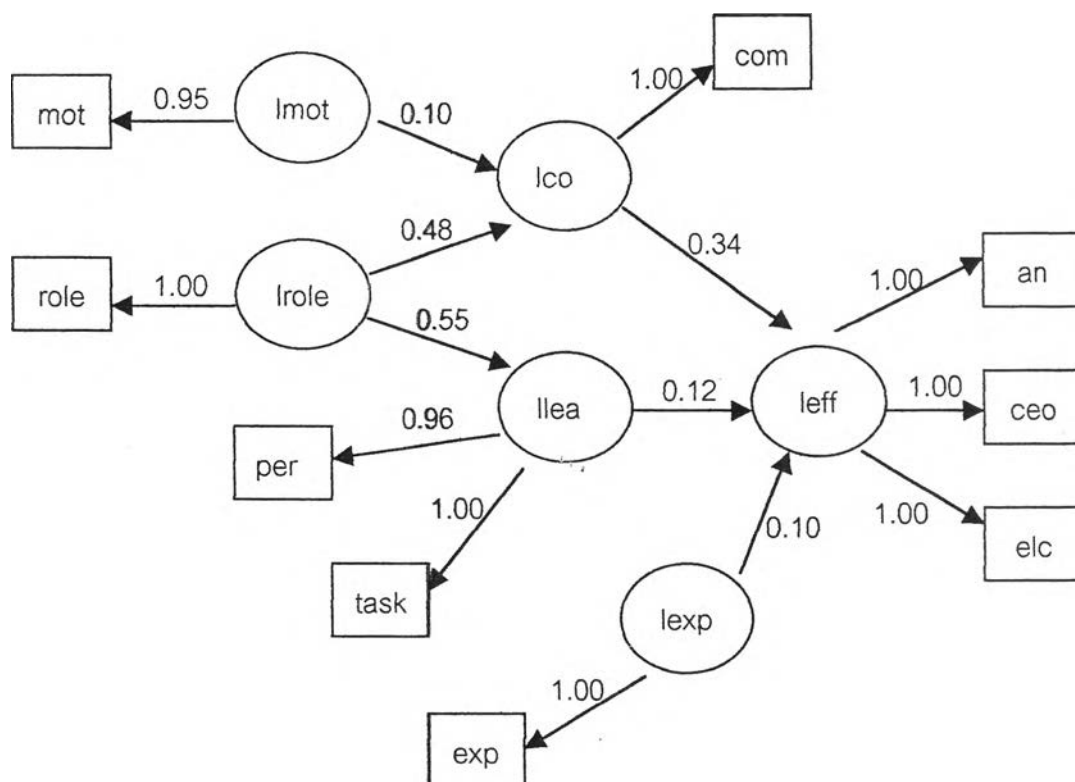
สำหรับตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวน
ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบ
มุ่งงาน (task) และตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรระดับการศึกษา (ed) โดยตัวแปรเหล่านี้

นี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ความสำเร็จในอาชีพ (ceo) ได้ร้อยละ 56.2 และส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวกทุกตัวแปร สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ceo} = .510 (\text{task}) + .260 (\text{role}) + .170 (\text{ed})$$

สำหรับตัวแปรตาม สภาพและวิธีดำเนินงาน (elc) มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 อย่างละ 1 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (role) และตัวแปร พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน (task) ตามลำดับ โดยตัวแปรเหล่านี้ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 62.2 และตัวแปรทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามในทิศทางบวก สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{elc} = .692 (\text{role}) + .174 (\text{task})$$

ภาพที่ 1 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบัน

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบัน ที่ได้ตามภาพที่ 1 และตารางที่ 18 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัวทั้งตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรในโมเดลมีความสมบูรณ์ไม่มากนักดูจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรภายในแต่ละตัว มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 17 ถึง 30 เมื่อดูค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ตัวแปรความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ และตัวแปรประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการ ตามลำดับ โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.34, 0.12 และ 0.10 ตามลำดับ แสดงว่าความผูกพันต่อองค์การของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสาเหตุทำให้เกิดประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบันมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน และตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบัน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.23 และ 0.03 ตามลำดับ โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ และตัวแปรพฤติ

กรรมผู้นำ สำหรับตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร
เพียงตัวแปรเดียว

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพล
โมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
โดยภาพรวม ในสภาพปัจจุบัน

ตัวแปรผล	llead			lcom			leff		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Lrole	0.55 (0.06)	-	0.55 (0.06)	0.48 (0.06)	-	0.48 (0.06)	0.23 (0.04)	0.23 (0.04)	-
Lmot				0.10 (0.06)	-	0.10 (0.06)	0.03 (0.02)	0.03 (0.02)	-
Lexp							0.10 (0.04)	-	0.10 (0.04)
Llead							0.34 (0.04)	-	0.34 (0.04)
Lcom							0.12 (0.04)	-	0.12 (0.04)

ค่าสถิติ

ไค-สแควร์ = 24.27, p = 0.084, df = 16; GFI = 0.97

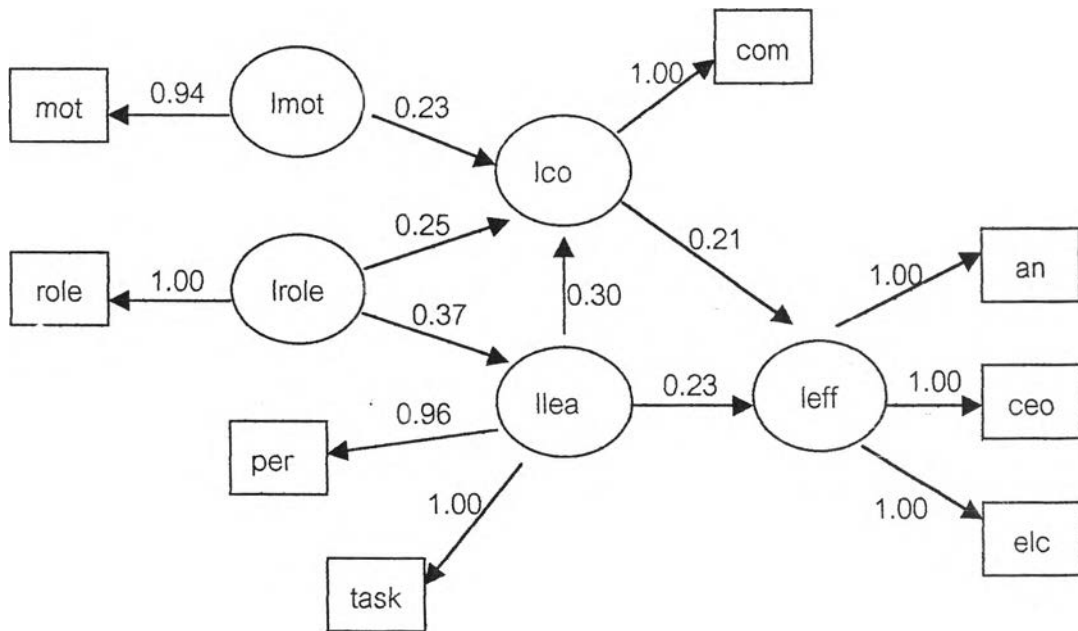
ตัวแปร	pers	task	com	an	ceo	elc	exp	mot	role
ความเที่ยง	0.93	0.99	0.99	1.00	1.00	1.00	1.00	0.91	1.00
สมการโครงสร้างตัวแปร		llead	lcom	leff					
R SQUARE		0.30	0.25	0.17					

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	llead	lcom	leff	lexp	lmot	lrole
Llead	1.00					
Lcom	0.27	1.00				
Leff	0.22	0.39	1.00			
Lexp	0.07	0.08	0.14	1.00		
Lmot	0.05	0.14	0.08	0.23	1.00	
Lrole	0.55	0.49	0.25	0.12	0.10	1.00

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ 2 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่นในสภาพปัจจุบัน

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่น ในสภาพปัจจุบัน ที่ได้ตามภาพที่ 2 และตารางที่ 19 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัว ทั้งตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรในโมเดลมีความสมบูรณ์ไม่มากนักดูจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรภายในแฝงแต่ละตัว มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 14 ถึง 27 เมื่อดูค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน พบว่า ตัวแปรพฤติกรรมผู้นำและตัวแปรความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.23 และ 0.21 ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมผู้นำและความผูกพันต่อองค์การของคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนเป็นสาเหตุทำให้เกิดประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่น ในสภาพปัจจุบันได้ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรพฤติกรรมผู้นำส่งผลทางอ้อมไม่มากนักต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชน โดยส่งผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.06 และตัวแปรแฝงภายนอกมีอิทธิพลทางอ้อมด้วยเช่นกัน โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ และตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.16 สำหรับ

ตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลทางอ้อมผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรเพียงตัวแปรเดียว มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.05

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่นในสภาพปัจจุบัน

ตัวแปรผล	llead			lcom			leff		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Lrole	0.37 (0.08)	-	0.37 (0.08)	0.36 (0.08)	0.11 (0.04)	0.25 (0.04)	0.16 (0.04)	0.16 (0.04)	-
Lmot				0.23 (0.09)	-	0.23 (0.09)	0.05 (0.02)	0.05 (0.02)	-
Llead				0.30 (0.09)	-	0.30 (0.09)	0.29 (0.06)	0.06 (0.03)	0.23 (0.03)
Lcom							0.21 (0.07)	-	0.21 (0.07)

ค่าสถิติ
ไค-สแควร์ = 17.26, p = 0.19, df = 13; GFI = 0.96

ตัวแปร	Pers	task	com	an	ceo	elc	mot	role
ความเที่ยง	0.93	0.99	0.99	1.00	1.00	1.00	0.89	1.00

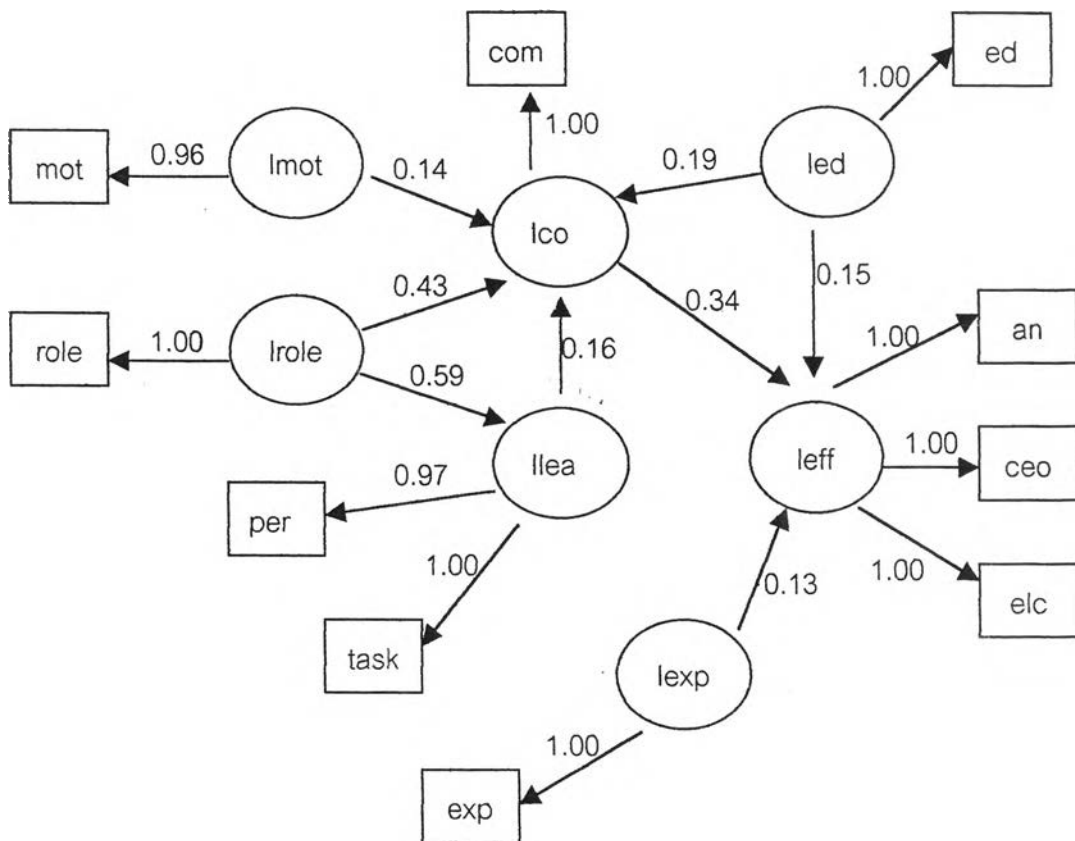
สมการโครงสร้างตัวแปร	llead	lcom	leff
R SQUARE	0.14	0.27	0.14

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	Llead	lcom	leff	lmot	lrole
Llead	1.00				
Lcom	0.40	1.00			
Leff	0.31	0.30	1.00		
Lmot	0.02	0.24	0.06	1.00	
Lrole	0.37	0.37	0.16	0.04	1.00

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ 3 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทาง
การศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไปในสภาพปัจจุบัน

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไป ในสภาพปัจจุบัน ที่ได้ตามภาพที่ 3 และตารางที่ 20 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัว ทั้งตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรในโมเดลมีความสมบูรณ์ปานกลางดูจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรภายในแฝงแต่ละตัว มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 20 ถึง 40 เมื่อดูค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า มีตัวแปรแฝงภายในเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.34 นอกจากนี้มีตัวแปรแฝงภายนอกที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และตัวแปรระดับการศึกษา มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.13 และ 0.15 ตามลำดับ แสดงว่าคณะกรรมการที่มีความผูกพันต่อองค์กร ประกอบกับมีประสบการณ์

การณ์ในการเป็นคณะกรรมการและมีระดับการศึกษาสูงจะส่งผลให้ประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนสูงด้วย นอกจากนี้ตัวแปรระดับการศึกษายังส่งผลทางอ้อมผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์ การไปยังตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ด้วย โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.06 สำหรับตัวแปร แฝงภายในพฤติกรรมผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ โดยส่งผ่าน ตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.06 สำหรับตัวแปรแฝงภายนอกอื่น ๆ ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน และตัวแปรแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานก็ส่งมีอิทธิพลทางอ้อมเช่นเดียวกัน โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษา นอกระบบโรงเรียนจะส่งผ่านทั้งตัวแปรคุณลักษณะผู้นำ และตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ มีค่า อิทธิพลเท่ากับ 0.18 สำหรับตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะส่งผ่านตัวแปรความผูกพันต่อ องค์การเพียงตัวแปรเดียว มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.05

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพล
โมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไป
ในสภาพปัจจุบัน

ตัวแปรผล	llead			lcom			leff		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Lrole	0.59 (0.09)	-	0.59 (0.09)	0.53 (0.09)	0.10 (0.06)	0.43 (0.03)	0.18 (0.05)	0.18 (0.05)	-
Led				0.19 (0.08)	-	0.19 (0.08)	0.21 (0.06)	0.06 (0.03)	0.15 (0.03)
Lmot				0.14 (0.08)	-	0.14 (0.08)	0.05 (0.03)	0.05 (0.03)	-
Lexp							0.13 (0.06)	-	0.13 (0.06)
Llead				0.16 (0.09)	-	0.16 (0.09)	0.06 (0.03)	0.06 (0.03)	-
Lcom							0.34 (0.07)	-	0.34 (0.07)

ค่าสถิติ

ไค-สแควร์ = 23.35, p = 0.27, df = 20; GFI = 0.95

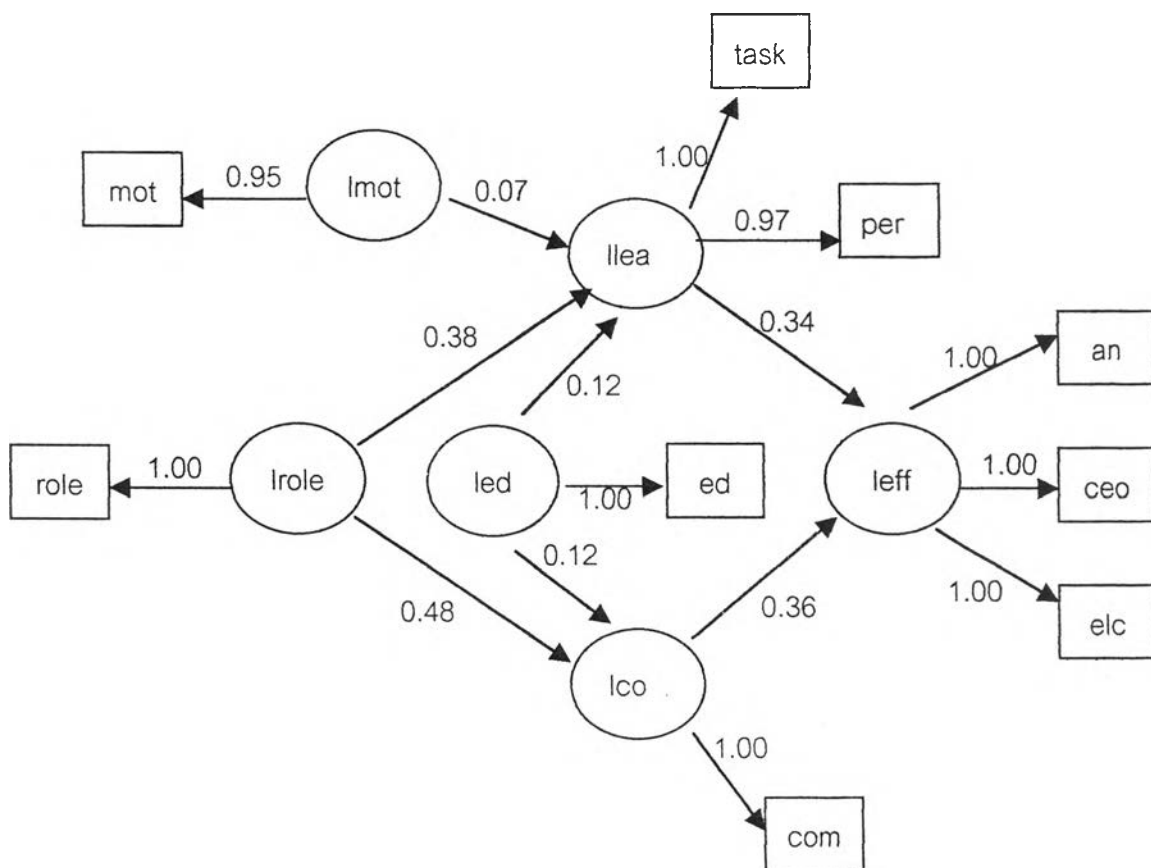
ตัวแปร	Pers	task	com	an	ceo	elc	ed	exp	mot	role
ความเที่ยง	0.93	0.99	0.99	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.92	1.00
สมการโครงสร้างตัวแปร		llead	lcom	leff						
R SQUARE		0.34	0.40	0.20						

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	Llead	lcom	leff	led	lexp	lmot	lrole
Llead	1.00						
Lcom	0.45	1.00					
Leff	0.19	0.41	1.00				
Led	0.13	0.29	0.26	1.00			
Lexp	0.12	0.17	0.20	0.15	1.00		
Lmot	0.06	0.16	0.06	-0.13	0.18	1.00	
Lrole	0.59	0.59	0.26	0.23	0.21	0.09	1.00

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ 4 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพอนาคต

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยภาพรวม ในสภาพอนาคต ที่ได้ตามภาพที่ 4 และตารางที่ 21 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัวทั้งตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรในโมเดลมีความสมบูรณ์ปานกลางดูจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรภายในแฝงแต่ละตัว มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 18 ถึง 30 เมื่อดูค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชน พบว่าตัวแปรแฝงภายในทั้งสองตัวแปรได้แก่ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร และตัวแปรพฤติกรรมผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.36 และ 0.34 ตามลำดับ แสดงว่าคณะกรรมการที่มีความผูกพันต่อองค์กรและมีคุณลักษณะผู้นำส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนใกล้เคียงกัน หากคณะกรรมการมีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะส่งผลให้ประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนสูงด้วย และเช่นเดียวกันในตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ สำหรับตัวแปรแฝงภายใน

นอกจากนี้เฉพาะอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนส่งผลผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร และตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.30 ตัวแปรระดับการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรและตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.08 เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมเช่นเดียวกัน โดยส่งผ่านตัวแปรคุณลักษณะผู้นำ แต่มีค่าอิทธิพลในทิศทางลบเท่ากับ -0.02 แสดงว่าคณะกรรมการที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่ำส่งผลให้ประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสูง

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพล
 โมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 โดยภาพรวม ในสภาพอนาคต

ตัวแปรผล ตัวแปรสาเหตุ	llead			lcom			leff		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Lrole	0.38 (0.06)	-	0.38 (0.06)	0.48 (0.06)	-	0.48 (0.06)	0.30 (0.04)	0.30 (0.04)	-
Led	0.12 (0.05)	-	0.12 (0.05)	0.12 (0.06)	-	0.12 (0.06)	0.08 (0.03)	0.08 (0.03)	-
Lmot	-0.07 (0.06)	-	-0.07 (0.06)				-0.02 (0.02)	-0.02 (0.02)	-
Llead							0.34 (0.04)	-	0.34 (0.04)
Lcom							0.36 (0.04)	-	0.36 (0.04)

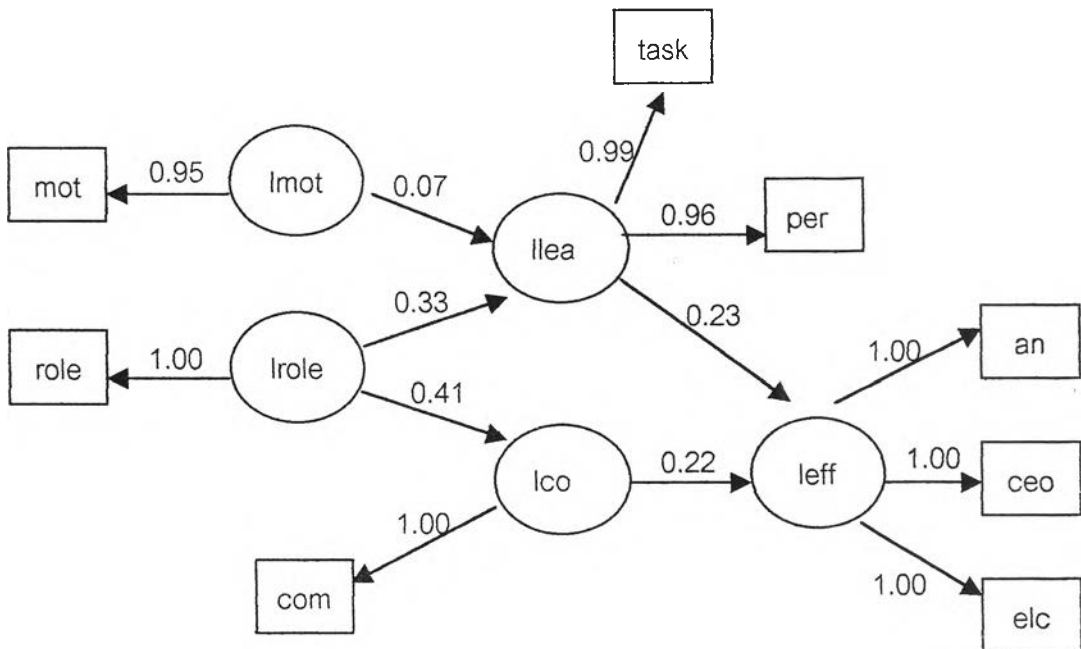
ค่าสถิติ
 ไค-สแควร์ = 23.35, p = 0.27, df = 20; GFI = 0.95

ตัวแปร	pers	task	com	an	ceo	elc	ed	mot	role
ความเที่ยง	0.94	0.99	0.99	1.00	1.00	1.00	1.00	0.91	1.00
สมการโครงสร้างตัวแปร		llead	lcom	leff					
R SQUARE		0.18	0.26	0.30					

เมทริกสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง							
	llead	lcom	leff	led	lmot	lrole	
Llead	1.00						
Lcom	0.21	1.00					
Leff	0.42	0.43	1.00				
Led	0.18	0.18	0.13	1.00			
Lmot	-0.11	-0.04	-0.05	-0.08	1.00		
Lrole	0.40	0.49	0.32	0.14	-0.07	1.00	

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ 5 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่นในสภาพอนาคต

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่น ในสภาพอนาคต ที่ได้ตามภาพที่ 5 และตารางที่ 22 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัว ทั้งตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรในโมเดลมีความสมบูรณ์ไม่มากนัก จากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรภายในแฝงแต่ละตัว มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 11 ถึง 17 เมื่อดูค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชน พบว่า ตัวแปรพฤติกรรมผู้นำและตัวแปรความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.23 และ 0.22 ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมผู้นำและความผูกพันต่อองค์การของคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนเป็นสาเหตุทำให้เกิดประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่น ในสภาพอนาคตได้ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษาอกระบบโรงเรียน และตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนชุมชนด้วยเช่นกัน โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษาอกระบบโรงเรียนส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ

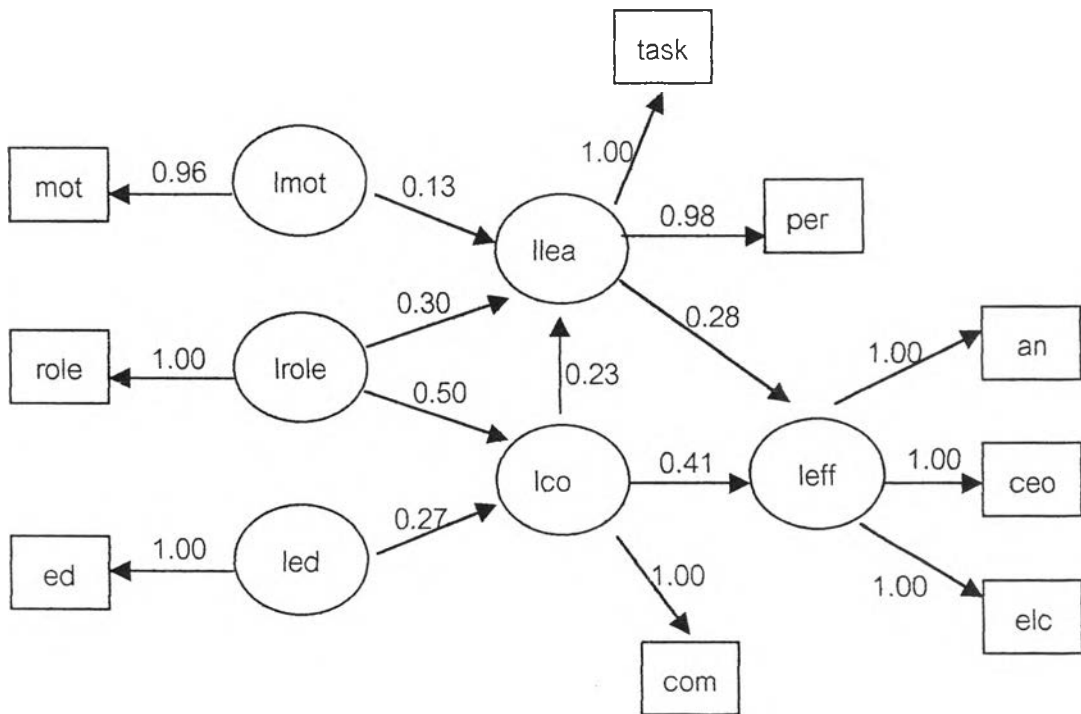
และตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.17 สำหรับตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่ง
ผลทางอ้อมผ่านตัวแปรพฤติกรรมผู้นำเพียงตัวแปรเดียว มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.02

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพล
โมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนดีเด่น
ในสภาพอนาคต

ตัวแปรผล ตัวแปรสาเหตุ	Llead			lcom			leff		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Lrole	0.33 (0.08)	-	0.33 (0.08)	0.41 (0.09)	-	0.41 (0.09)	0.17 (0.05)	0.17 (0.05)	-
Lmot	0.07 (0.08)	-	0.07 (0.08)				0.02 (0.02)	0.02 (0.02)	-
Llead							0.23 (0.06)	-	0.23 (0.06)
Lcom							0.22 (0.07)		0.22 (0.07)
ค่าสถิติ									
ไค-สแควร์ = 21.21, p = 0.096, df = 14; GFI = 0.95									
ตัวแปร	Pers	task	com	an	ceo	elc	mot	role	
ความเที่ยง	0.92	0.99	0.99	1.00	1.00	1.00	0.89	1.00	
สมการโครงสร้างตัวแปร		llead	lcom	leff					
R SQUARE		0.11	0.17	0.11					
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง									
	Llead	lcom	leff	lmot	lrole				
Llead	1.00								
Lcom	0.13	1.00							
Leff	0.26	0.25	1.00						
Lmot	0.05	-0.03	0.01	1.00					
Lrole	0.32	0.41	0.16	-0.07	1.00				

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพที่ 6 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไปในสภาพอนาคต

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไป ในสภาพอนาคต ที่ได้ตามภาพที่ 6 และตารางที่ 23 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัว ทั้งตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ตัวแปรในโมเดลมีความสมบูรณ์ปานกลางดูจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรภายในแฝงแต่ละตัว มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 25 ถึง 41 เมื่อดูค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่าตัวแปรแฝงภายในทั้งสองตัวแปรได้แก่ ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร และตัวแปรพฤติกรรมผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.41 และ 0.28 ตามลำดับ แสดงว่าคณะกรรมการที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงส่งผลให้ประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสูงด้วย และเช่นเดียวกันในตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ นอกจากนี้ตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรยังส่งผลทางอ้อมผ่านตัวแปรพฤติกรรมผู้นำอีกด้วย มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.06 สำหรับตัวแปรแฝงภายนอกมีเฉพาะอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยตัวแปรการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่งผลผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กร และตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.32 ตัวแปรระดับการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรความ

ผูกพันต่อองค์การและตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.13 เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมเช่นเดียวกัน โดยส่งผ่านตัวแปรพฤติกรรมผู้นำ แต่มีค่าอิทธิพลในทิศทางลบเท่ากับ -0.04 แสดงว่าคณะกรรมการที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่ำส่งผลให้ประสิทธิผลของศูนย์การวิจัยชุมชนสูง

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลประสิทธิผลของศูนย์การวิจัยชุมชนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั่วไปในสภาพอนาคต

ตัวแปรผล	llead			lcom			leff		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Lrole	0.41 (0.09)	0.11 (0.05)	0.30 (0.04)	0.50 (0.09)	-	0.50 (0.09)	0.32 (0.07)	0.32 (0.07)	-
Led	0.06 (0.03)	0.06 (0.03)	-	0.27 (0.08)	-	0.27 (0.08)	0.13 (0.04)	0.13 (0.04)	-
Lmot	-0.13 (0.08)	-	-0.13 (0.08)				-0.04 (0.02)	-0.04 (0.02)	-
Llead							0.28 (0.06)	-	0.28 (0.06)
Lcom	0.23 (0.10)	-	0.23 (0.10)				0.48 (0.07)	0.06 (0.03)	0.41 (0.04)

ค่าสถิติ

ไค-สแควร์ = 26.93, p = 0.080, df = 18; GFI = 0.94

ตัวแปร	Pers	task	com	an	ceo	elc	ed	mot	role
ความเที่ยง	0.95	0.99	0.99	1.00	1.00	1.00	1.00	0.92	1.00
สมการโครงสร้างตัวแปร		llead	lcom	leff					
R SQUARE		0.25	0.41	0.34					

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	Llead	lcom	leff	led	lmot	lrole
Llead	1.00					
Lcom	0.41	1.00				
Leff	0.45	0.53	1.00			
Led	0.22	0.43	0.24	1.00		
Lmot	-0.18	-0.10	-0.09	-0.18	1.00	
Lrole	0.44	0.59	0.37	0.33	-0.11	1.00

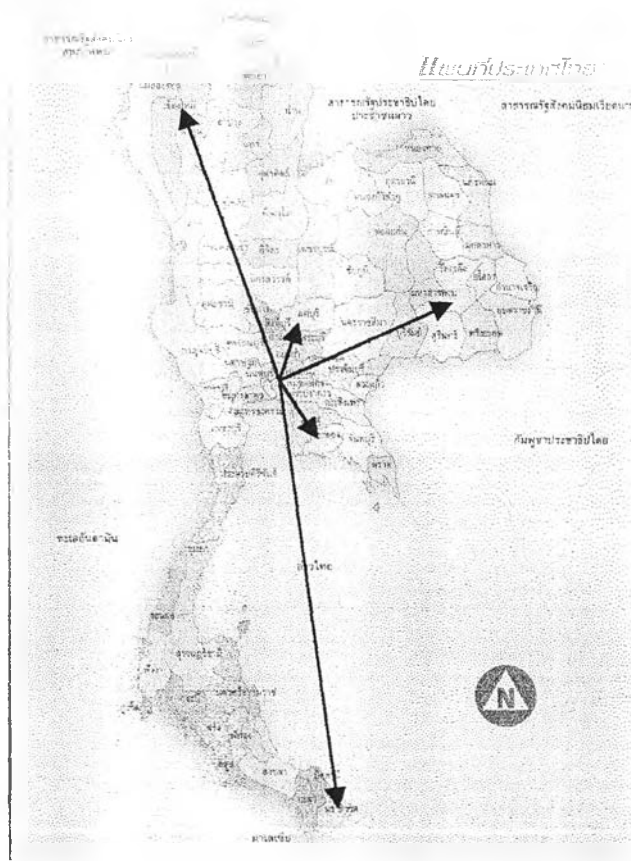
หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ตอนที่ 3 การศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นด้วยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์และการสังเกต

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ นี้ผู้วิจัยทำการศึกษาจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น จำนวน 5 ศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับรางวัลเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับรางวัลอันดับ 1 ของแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ ประกอบด้วย

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิคาราม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 7 แสดงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในแต่ละภูมิภาค

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดีเด่น ภาคกลาง

คุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา เป็นอาคารถาวรชั้นเดียว มีความกว้าง 6 เมตร ยาว 14 เมตร มีลักษณะเป็นอาคารอเนกประสงค์ เดิมเป็นอาคารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีได้ อนุมัติงบประมาณก่อสร้าง 500,000 บาท เพื่อใช้เป็นอาคารของกลุ่มทอผ้า หลังจากที่อาคารนี้ สร้างเสร็จในเดือนเมษายน 2544 ประธานกลุ่มทอผ้า ตำบลพุดา ได้มอบอาคารนี้ให้เป็นที่ทำการ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากตัวอาคารไม่เหมาะสมที่จะนำที่ทอผ้าเข้าไปไว้ในอาคาร ประกอบกับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ได้ริเริ่มที่จะดำเนินการจัดการศึกษาแก่ ชุมชน โดยการสนับสนุนของศูนย์ที่บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอบ้านหมี่ ได้ส่ง ครูศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับ อบต. ตำบลพุดา อาคารหลังนี้จึงเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบัน

“ดิฉันได้แจ้งต่อประธานบริหาร อบต. และกำนันว่า จะไม่ย้ายที่ทอผ้า มาไว้ที่นี่ เนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทาง เอาที่ทอผ้าไว้ใต้ถุนบ้าน เหมือนเดิมดีกว่า”

ประธานกลุ่มสตรีทอผ้า ตำบลพุดา

“ผมและกำนันรวมทั้งกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้จัดสรรงบประมาณ จาก อบต. มาจัดซื้อ โต๊ะ เก้าอี้ ตกแต่งภายใน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นอกจากใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้แล้ว อบต. ยังใช้เป็นสถานที่จัดประชุม คณะกรรมการ อบต. คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน”

คณะกรรมการ อบต.พุดา

ภาพที่ 8 อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ความเหมาะสมอีกประการหนึ่งก็คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ตั้งอยู่บริเวณใจกลางของตำบลพุดา อยู่ติดกับที่ทำการ อบต. พุดา ติดกับโรงเรียนประถมศึกษา ศูนย์เด็กเล็ก และวัดสระตาแวว มีสนามกีฬาต้านยาเสพติดติดอยู่ด้านหน้า มีลานจอดรถอยู่ในบริเวณวัด ในส่วนของวัสดุอุปกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา และ อบต. ตำบลพุดา มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น หอกระจายข่าว โทรทัศน์ เครื่องฉายวีดีโอเทป รวมทั้งรถยนต์โดยสารขนาดกลาง 50 ที่นั่ง ซึ่งเป็นรถรับส่งนักเรียนส่งศูนย์เด็กเล็ก

“ผมสร้างและดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 ผมได้พยายามจัดสรรงบประมาณผ่าน อบต. ให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้สามารถดำเนินการได้ ตำบลพุดา ที่นี้ส่วนใหญ่ชาวบ้านยากจน จะทำอะไรกันที่ต้องคิดแล้วคิดอีก ทุกอย่างที่เราทำ เราก็ทำตามกำลังความสามารถที่เราจะมี” กรรมการ ศรช.

เมื่อผู้วิจัยได้เข้ามาใช้ชีวิตในศูนย์การเรียนรู้ตำบลพุดา ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ผู้วิจัยก็พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงาน

อื่น ๆ ได้ ทั้งโรงเรียนประถม ศูนย์เด็กเล็ก วัดหรืออบต. การเดินทางเข้าออกสะดวก มีเวรยามดูแลอย่างใกล้ชิด จึงทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้สามารถเปิดบริการได้ถึง 21.00 น. ทุกวันสามารถไปใช้บริการอ่านหนังสือพบกลุ่ม หรือ ประชุมสนทนา ซึ่งนับได้ว่าเป็นความเหมาะสมประการสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้

คุณลักษณะคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งสิ้น 9 ท่าน โดยมีรายชื่อ ดังนี้

1. นายเป้า	ทองดี	ประธาน ศรช.
2. ว่าที่ ร.ต.ณรงค์ฤทธิ์	ทองดี	รองประธาน
3. นายธนู	เพชรพรหม	เลขานุการ
4. นางสาวพรรณา	ใจดี	ผู้ช่วยเลขานุการ (ครู ศรช.)
5. นายโกวิทย์	วันเพ็ญศรี	กรรมการ
6. นางจตุพร	คงพันธ์	กรรมการ
7. พ.ต.อดุลย์	คนโทเงิน	กรรมการ
8. นายเฉลิม	สนามทอง	กรรมการ
9. นายศิริ	มีเกษตร	กรรมการ

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ทั้ง 9 คน ประกอบด้วย ตัวแทน อบต. (นายเป้า ทองดี, นายธนู เพชรพรหม, พ.ต.อดุลย์ คนโทเงิน) ฝ่ายการปกครอง กำนัน (ว่าที่ ร.ต.ณรงค์ฤทธิ์ ทองดี) ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน (นายโกวิทย์ วันเพ็ญศรี, นายจตุพร คงพันธ์, นางสาวพรรณา ใจดี) ภาคประชาชน 2 ท่าน (นายเฉลิม สนามทอง, นายศิริ มีเกษตร) แต่บุคคลที่เป็นแกนหลักสำคัญในการผลักดัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา ให้สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี ได้แก่ กำนันแห่ง (ว่าที่ ร.ต.ณรงค์ฤทธิ์ ทองดี) รองประธาน

กำนันแห่งเป็นกำนันตำบลพุดา เป็นระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่อายุ 26 ปี เรียนจบปริญญาตรี พิสิทธ์ จาก มศว.บางเขน จบ ปวส. ก่อสร้าง เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนตำบลพุดา เนื่องจากอุทิศตนในการที่จะทำงานเพื่อให้ตำบลพุดาพ้นจากความยากจนให้ได้ กำนันแห่งได้รับการเลือกตั้งเป็น กำนัน ต่อจาก นายเป้า ทองดี ซึ่งเป็นพ่อ (ประธานบริหารอบต. และ ประธาน ศรช.) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการสืบทอดตำแหน่งในชุมชนตระกูลทองดี ทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนแห่งนี้มากกว่า 30 ปี

“พี่ผมไม่คิดนะว่า ผมจะได้เป็นกำนันที่นี่ ผมเรียนจบมากลับมาอยู่บ้าน ผมสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน พอพอลาออกจากกำนัน ผมก็เลยสมัคร ชาวบ้านเค้าไว้วางใจเลือกผมเป็นกำนันต่อจากพ่อ ตำบลพุดา เป็นตำบลเล็ก ๆ มี 4 หมู่บ้าน รู้จักกันหมด ชาวบ้านเค้าเลือกผม ผมก็ต้องพิสูจน์ตัวเองว่า ผมเป็นกำนันของประชาชน”

กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 9 อาคารองค์การบริหารส่วนตำบลพุดาตั้งอยู่ติดอาคารศูนย์การเรียนชุมชน

สำหรับคณะกรรมการท่านอื่น ๆ นั้น ได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนขององค์การส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการในการพัฒนาตำบลพุดา มีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานและแนวคิดของกำนันแห่ง ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดทิศทางแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน

“กำนันจะเอาอย่างไร พวกผมเอาตามทั้งนั้น แล้วแต่กำนัน”

“กำนันเป็นที่ไว้วางใจ ของทางอำเภอ ปีที่ผ่านมาก็ได้เป็นกำนันแทนบของ ผมว่า พุดาพัฒนามาได้ขนาดนี้ก็เพราะกำนัน” กรรมการ ศรช.

เมื่อพิจารณาแล้วการขับเคลื่อน การจัดการศึกษา และ พลัฒกักตัน ของศูนย์การเรียนชุมชน ตำบลพุดา อยู่ที่กำนันแห่ง เป็นหัวขบวน โดยมีคณะกรรมการเป็นกลุ่มแกนคอยให้การสนับสนุน

“กำนันเคยคิดมั้ยครึบว่า ถ้าไม่มีกำนันอยู่แล้ว ตำบลพุดาจะมีสภาพ เป็นอย่างไรบ้าง” ผู้วิจัย

“คิด ผมคิดอยู่ตลอดเวลาฟี่ ผมถึงต้องทำงานให้หนักและมากขึ้น เรื่อย ๆ ชาวบ้านที่นี่เป็นชาวนาทั้งหมด ยากจน มีแต่หนี้สิน ทำอย่างไร ให้พวกเค้าลืมตา อ้าปากได้ เงินเดือนกำนัน 3,000 บาท ไม่พอเลี้ยง ครอบครัว ลูกเมีย ผมหอรอก ผมอยู่ได้ก็เพราะยังกินข้าวบ้าน อยู่กับ พ่อแม่ ผมคงเป็นกำนันไปเรื่อย ๆ จนกว่าชาวบ้านเค้าจะไม่เลือกผม”

กรรมการ ศรช.

“ผมรักที่นั่นนะฟี่ ชาวที่ผมปลุก ผมกิน เลี้ยงผมให้เติบโตมาจนทุกวันนี้ ผมคิดว่าผมเป็นหนี้ตำบลพุดา ผมทำงานก็เหมือนใช้หนี้ให้กับคนพุดา อันนี้เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ผมไม่ไปทำงานที่อื่น ผมจบพิสิสิศ์ หางาน ง่ายจะตายไป” กรรมการ ศรช.

สำหรับในส่วนขอของหน่วยงานราชการ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบ้านหมี่ เป็นเพียงผู้สนับสนุน ลื่อ เอกสาร หนังสือ ซึ่งเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดเท่านั้น

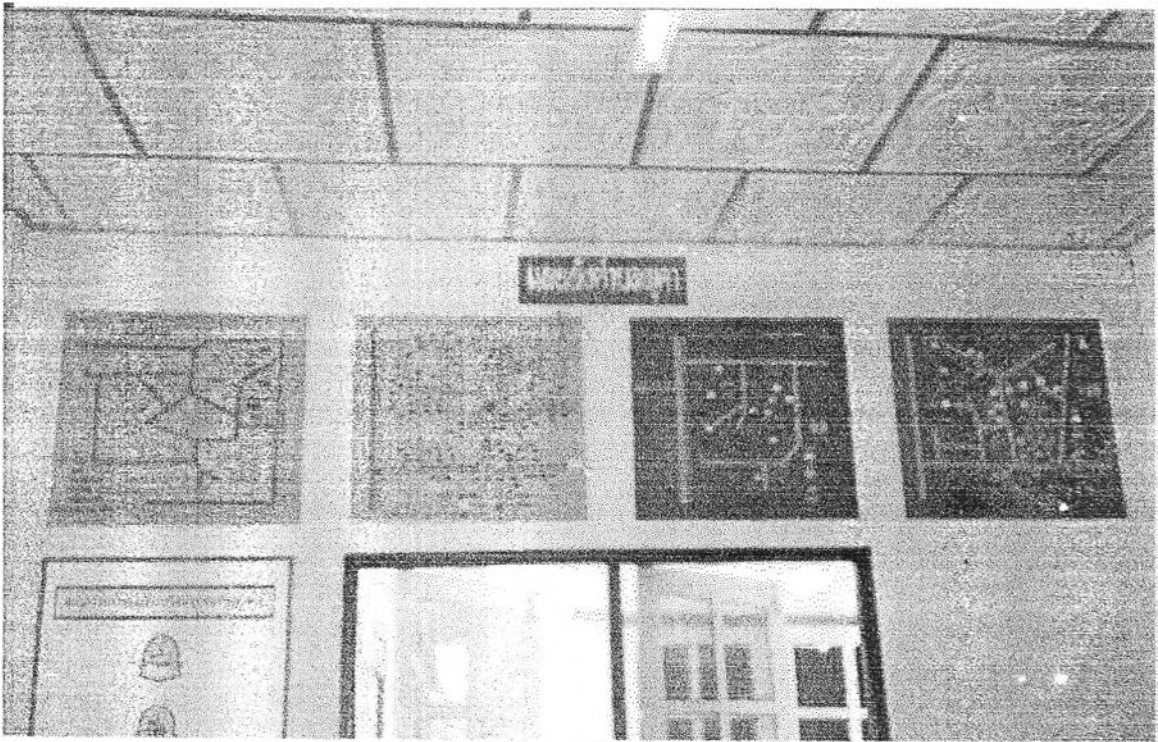
สภาพแวดล้อมศูนย์การเรียนชุมชนพุดา

ศูนย์การเรียนชุมชนพุดา เริ่มจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนชุมชนในเดือนพฤษภาคม2544 นับถึง วันที่ผู้วิจัยเดินทางเข้าไปศึกษา นับได้เป็นระยะเวลา 7 เดือนกว่าเท่านั้น หน่วยงานภายในที่ให้การ สนับสนุนก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบ้านหมี่ เท่านั้น นอกจากนี้ก็ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลพุดา

“ถ้าเปรียบศูนย์การเรียนชุมชนของเราก็เหมือนเด็กเล็ก ยังต้องอยู่ ภายใต้อการดูแลเอง พ่อแม่ คอยประคบ ประหมม ยังไม่สามารถ

ออกไปติดต่อกับใครได้ทั้งนั้น ศูนย์การเรียนของเราอายุน้อย คงต้องค่อย ๆ พัฒนากันต่อไป" กรรมการ ศรช.

"ผมคิดว่า เราต้องค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไปตั้งแต่ทำศูนย์การเรียนมานี้ ผมยังไม่ค่อยจะรู้เรื่องศูนย์การเรียนอะไรเลย คงต้องลองทำดูอีกสักพัก หลายอย่างต้องใช้เวลา" กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 10 แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้านในตำบลพุดา

ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดายังอยู่ในระหว่างการพัฒนาไปสู่ความเจริญเติบโตพร้อม ๆ กับการพัฒนาการเรียนการสอน การบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา ซึ่งคงจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อการพัฒนาต่อไป

การวางแผนการศึกษาของระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ไม่เคยมีการวางแผนการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีแต่การดำเนินการตามข้อเสนอแนะ และแนวทางที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบ้านหมี่ ซึ่งแนะ จะมีก็เพียงแค่แผนปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย ที่นักศึกษาต้องมาพบกลุ่ม โดยเป็นแผนปฏิบัติงานของครู ศรช. (นางสาวพรธนา ใจดี) ที่จะต้องจัดทำเพื่อนำเสนอการปฏิบัติงานต่อ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน (ศบอ.)บ้านหมี่ ในฐานะครูศรช.

“เรื่องนี้พวกเราไม่เคยคิดกันมาก่อน ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนที่ผ่านมาเป็นของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เท่านั้น ส่วนงบประมาณแผนงานอื่น ๆ ของ อบต. ก็ไม่เคยทำกันมาก่อน ในส่วนของจัดการศึกษา แต่ถ้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน้าที่ของอบต. ว่าจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ เราก็คงจะต้องผลักดันให้แผนปฏิบัติงานเกิดขึ้นและนำเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบล” กรรมการ ศรช.

“ ไม่มีครับ เราทำงานกันไม่เคยมีแผน นั่งคิดกันแล้วก็คิดหาทรัพยากรว่าจะต้องใช้อะไรบ้าง ใครมีอะไรก็มาช่วยกัน ที่ที่ถามผมแบบนี้ก็ดีแล้ว เดี่ยวพวกผมจะทำกัน เราคงจะผลักดันให้เข้าไปอยู่ในแผนพัฒนาตำบล (อบต.)” กรรมการ ศรช.

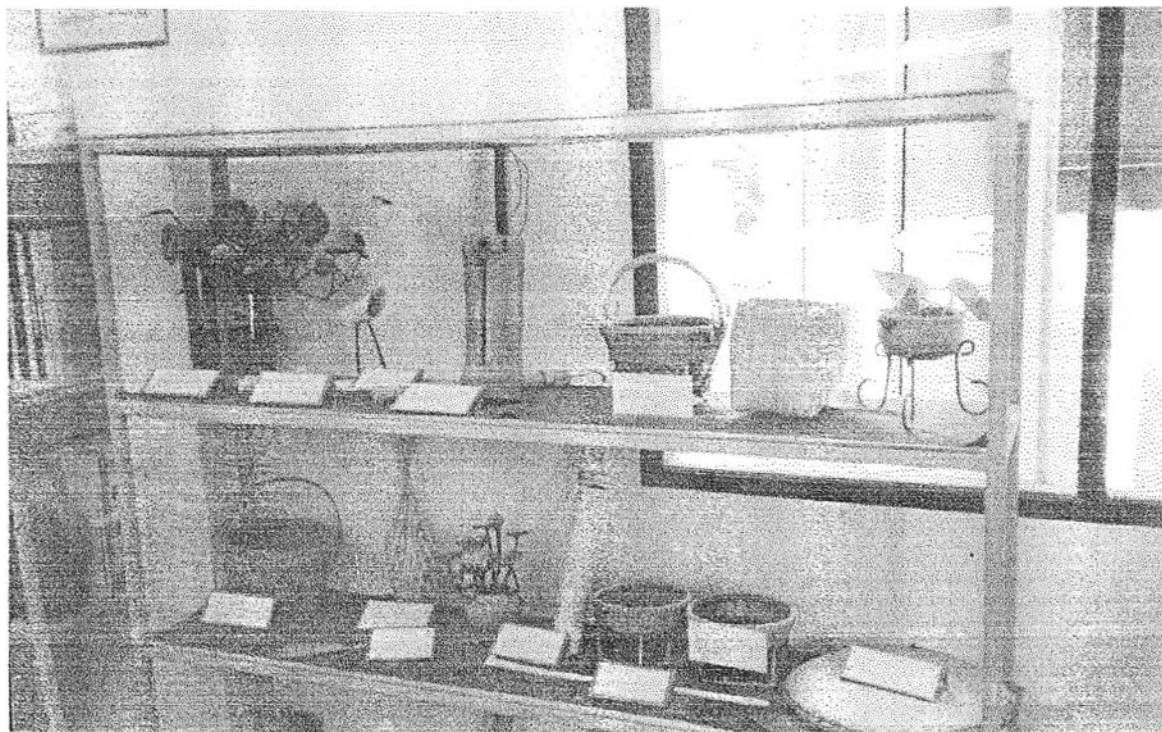
การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ในระยะเวลา 7 เดือนที่ผ่านมาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนในตำบลพุดาอยู่ 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย โดยมี ครู ศรช. เป็นครูผู้สอน มีนักศึกษา ม.ต้น 20 คน ม.ปลาย 18 คน พบกลุ่มในวันอังคารและวันพุธ

“นักศึกษาให้ความสนใจดีมาก ถ้านักศึกษาไม่ติดธุระอะไรก็จะมาพบกลุ่มกัน ส่วนใหญ่ตั้งใจเรียนดี เท่าที่สอนมาก็ไม่มีปัญหาอะไร ดิฉันเอาสื่อวีดีโอจากอำเภอมาฉายให้นักศึกษาดูแล้วทำกิจกรรมร่วมกัน นักศึกษาส่วนใหญ่ก็เป็น

ชาวบ้านที่นี้ ดิฉันคิดว่าไม่มีปัญหาอะไร” กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 11 ผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลพุดา ของนักศึกษาผู้ใหญ่

ในการจัดการศึกษาสายสามัญ ครู ศรช. และนักศึกษาใช้อาคารเรียนของ ศรช. เป็นที่พบกลุ่ม และสอนเสริม ตามที่นักศึกษาต้องการ ซึ่งเป็นกิจกรรมการสอนการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญที่พบเห็นเป็นปกติในศูนย์การเรียนชุมชนทุก ๆ แห่ง แต่สิ่งหนึ่งที่ครู ศรช. เกิดกังวลอยู่ลึก ๆ ได้แก่

“ดิฉันคิดว่า ในอนาคตการสอนสายสามัญแบบนี้จะหาคนมาเรียนยาก เพราะว่า คน ในหมู่บ้านก็เรียนกันหมดแล้ว คนแก่ก็ไม่ยอมมาเรียน นี่ถ้าหากหมดคนยังไม่รู้ว่า ศูนย์จะจ้างต่ออีกรึเปล่า” กรรมการ ศรช.

ปัญหานี้เป็นปัญหาของครู ศรช. ไม่ใช่เฉพาะที่นี้ ในช่วงที่ผู้วิจัยได้ออกงานภาคสนามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ มักจะมีครู ศรช. เข้ามาสอบถามเรื่องเหล่านี้ ทั้งนี้เนื่องจาก รายได้ของครู ศรช. ขึ้นอยู่กับ จำนวนนักศึกษาต่อหัว เพื่อทำเรื่องขอเปิดการเรียนการสอนผู้ใหญ่สายสามัญ ถ้าไม่มีนักศึกษาขอเปิดกลุ่มไม่ได้ครู ศรช. ต้องถูกเลิกจ้าง ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนก็เป็นไป

ตามหลักสูตรครู คอยแนะนำจัดเตรียมการเรียนของนักศึกษาดำเนินการเรื่องการสอน ดำเนินเรื่องออกไป ร.บ. ศูนย์การเรียนชุมชนจึงเปรียบเสมือนห้องเรียนหนึ่งของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน อำเภอ ในกรณีการจัดการเรียนการสอนสามัญ

2. การจัดการเรียนการสอนทักษะวิชาชีพ ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดาได้จัดการเลือก การสอนทักษะวิชาชีพ ให้แก่กลุ่มแม่บ้าน ตำบลพุดา ภายใต้งบประมาณของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ ได้แก่ หลักสูตรวิชาชีพปักจักร 100 ชั่วโมง โดยเปิดการเรียน การสอนมาแล้ว 2 รุ่น แต่ละรุ่นมีผู้เรียนประมาณ 25 คน ได้รับความสนใจจากกลุ่มสตรีเป็น อย่างมาก มีผู้เรียนหลายคนมาจากตำบลใกล้เคียงที่ให้ความสนใจ

“ดิฉันมาเรียนวิชาชีพนี้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริม”

“พวกเรามีรายได้เพิ่มมากขึ้น หลังจากได้เรียนไปแล้ว”

“เราอยากให้เกิดหลักสูตรเช่นนี้ อย่างต่อเนื่อง เราจะได้เก่งขึ้นอีก นี่พวกเรา หลายคน เข้าไปรับงานจากในตลาดมาแล้ว” กลุ่ม นักศึกษาวิชาชีพปักจักร

ภาพที่ 12 การจัดการเรียนการสอนปักจักรตรข. บ้านพุดา

เดิมในช่วงเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2544 เคยมีการฝึกอบรมวิชาชีพการประกอบอาหาร การทำขนม ปรากฏว่า ประชาชน ชาวบ้าน ไม่ให้ความสนใจ

เนื่องจากไม่สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมได้ จนกระทั่งมาถึงอาชีพปักจักร ซึ่งเป็นวิชาชีพที่กลุ่มสตรีให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และจากการสังเกตพบว่า กลุ่มสตรีในตำบลพุดา มีความสามารถในการทอผ้ากันเกือบทุกคน และเมื่อมาเรียนวิชาชีพปักจักร ผู้เรียนก็มีทักษะมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับทักษะเดิมที่มีอยู่ นั่นก็คือ ทอผ้า ซึ่งน่าจะนำไปสู่การสร้างรายได้เสริมให้มากยิ่งขึ้น

“งบประมาณที่ทางจังหวัดจัดสรรให้กับอำเภอบ้านหมี่ ในหลักสูตรวิชาชีพปักจักร หมดแล้ว หมดรุ่นนี้แล้วก็ต้องเลิกไป ครั้งหน้าจะไปเปิดสอนที่อำเภอหนองม่วง ปัญหาของเราก็คือ มีวิทยากรคนเดียวทั้งจังหวัด งบประมาณก็ได้ อำเภอละ 2 รุ่น เท่านั้น หมดเงินก็เลิกกัน การเรียนการสอนแบบนี้ ขาดความต่อเนื่อง เป็นไปตามงบประมาณเช่นแบบนี้ทุกปี ไม่รู้จะแก้ยังไง ” กรรมการ ศรช.

“ผมอยากจัดให้มีการอบรมวิชาชีพ เพื่อเป็นอาชีพเสริมตลอดไป ปัญหาไปติดที่เงินงบประมาณ เราจะให้ผู้เรียนออกค่าวัสดุ อบรม. ออกค่าวิทยากร ทางอำเภอเป็นผู้ประสานงาน พอชาวบ้านรู้ว่าต้องเสียเงินก็ไม่เอาแล้ว อบรม. ก็ยังไม่มีระเบียบการเบิกจ่ายค่าวิทยากร ผมว่าดีนะ แต่ติดขัดหลายอย่าง เหลือเกิน คนอยากเรียนนะมีเยอะ แต่คนจัดไม่มีเงินจัด สุดท้ายก็ต้องเลิกกันไป” กรรมการ ศรช.

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา ได้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมีผ้าทอ และน้ำพริกเครื่องแกง เป็นผลิตภัณฑ์ของตำบล ผลที่ออกมาไปเข้ากับผลิตภัณฑ์ของตำบลอื่น ๆ

“ผมรู้แหละว่า ถ้าออกไปต้องไปเข้ากับที่อื่น ๆ แต่ชาวบ้านทำเป็นเท่านั้น แล้ว ก็ปลูกข้าว ทำนา จับปลาในนา ชาวบ้านมีทักษะอยู่ 2 – 3 อย่างเท่านั้น ผมเคยตั้งกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มจักรสาน ไปไม่รอด ทำไปก็ไม่รู้จะไปขายที่ไหน เหลือเต็มไปหมด ผมอยากให้ใครมาช่วยสอนทักษะวิชาชีพ ให้ชาวบ้านมาก ๆ จะได้เพิ่มความถนัดและหารายได้เสริมให้ได้ ไม่งั้นก็จน

อยู่อย่างนี้ นี่เห็นเค้าบอกว่า ให้ทำไวน์ ทำสาโท พื้นบ้าน ชาวใต้ ว่าจะเปิด
อบรมรุ่นหน้า ผมว่า ชาวบ้านผมถนัดแบบนี้มากกว่า” กรรมการ ศรช.

ในการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะวิชาชีพ จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงแนวทาง
และทักษะในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนว่า สอดคล้องกับทักษะเดิมที่ประชาชนมีอยู่ ย่อมจะ
เป็นการง่ายที่จะต่อยอด ทักษะอื่น ๆ เพิ่มเติมลงไปอีก

3. กิจกรรมการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดซา ได้จัดกิจกรรม
การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน 3 - 4 เรื่องด้วยกัน ในระยะ
เวลา 7 เดือน ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยด้านยาเสพติด กิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร
ปลูกพืชหมุนเวียน กิจกรรมแนะแนวส่งเสริมกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และกิจกรรมส่งเสริมงานสา
ธารณสุขขั้นมูลฐาน โดยทั้งหมดได้ใช้ศูนย์การเรียนชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมพร้อมทั้ง
ประสานงานร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตร พัฒนาชุมชน สาธารณสุข และ
การศึกษานอกโรงเรียน โดยมี ครูศรช. อบต. ทำงานร่วมกันเป็นเจ้าภาพ มาให้ความรู้ใน
กระบวนการประชาธิปไตย สอดส่องดูแลภัยจากยาเสพติด โครงการฝึกอบรมเกษตรกรปลูกพืช
หมุนเวียน โครงการป้องกันและปราบปรามมุงลาย และโครงการแนะแนวการกู้เงิน กองทุน
พัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดมีประชาชนจาก 4 หมู่บ้าน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ อบต.ตำบลพ
ุดซา เข้าร่วมประมาณ 300 คน ใช้อาคารของศูนย์การเรียนชุมชนเป็นสถานที่ดำเนินการ

“เราได้ประสานงานกับอำเภอและจังหวัด เพื่อจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง
เท่าที่เราจะทำได้ ผมอยากเห็นคนมาใช้บริการ ในศูนย์การเรียนชุมชนมาก ๆ
อาคารจะได้ไม่ทิ้งร้าง และที่สำคัญก็คือ อาคารนี้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา
โดยเฉพาะในช่วงเย็น และเวลากลางคืน จะได้ไม่รบกวนเวลาของชาวบ้าน”

กรรมการ ศรช.

“งานกิจกรรมแบบนี้ชาวบ้านชอบได้มารวมตัวกัน อบต. ก็สามารถทำงาน
ได้ง่าย เวลาชาวบ้านมารวมกัน เราก็ถือโอกาสประชุมชี้แจงลูกบ้านด้วยเลย”

กรรมการ ศรช.

ลักษณะของงานกิจกรรมเช่นนี้ สำหรับคนที่ทำงานในหน่วยงานพัฒนาดูจะเป็นเรื่องธรรมดา
หากจะจัดและดำเนินกิจกรรมในภาคกลางวัน ความยืดหยุ่นของการจัดกิจกรรมที่เปลี่ยนเป็นช่วง

เย็น และตอนหัวค่ำ ตรงกับเวลาว่างของประชาชน กลับเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัด โดยเฉพาะกับ
หน่วยงานราชการที่เลิกทำงานเวลา 16.30 น.

“ผมแจ้งกับหน่วยงานราชการว่า ถ้าจะทำกิจกรรมรวมตัวประชาชนขอเป็น
เวลาเย็นกับค่ำ ถ้าไม่ได้เวลานี้ โอกาสที่ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือมีน้อย
หน่วยงานในระดับอำเภอมักจะเข้าใจและพร้อมจะดำเนินการตามข้อต่อของ
ไม่เช่นนั้นก็จัดไม่ได้” กรรมการ ศรช.

“ตอนนี้ผมกำลังจะเสนอกับอำเภอขอจัดหลักสูตรการเกษตรแบบผสมผสาน
เรามีวิทยากรอยู่ในคณะกรรมการ ศรช. (คุณเฉลิม และ คุณศิริ) ผมอยาก
ให้ชาวบ้านได้รับความรู้ไปเพิ่มเติม ปลูกข้าวอย่างเดียวก็ยังไม่เหมือนเดิม”

กรรมการ ศรช.

ในระหว่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษายู่ที่ตำบลพุดา เพ็ญกระโดด ซึ่งเป็นแมลงศัตรูข้าว ได้ลง
กีดกัน รวงข้าวในนาข้าว ทุกแปลงของตำบลพุดา ประธานบริหารปลัด อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ได้มีการจัดประชุมโดยเร่งด่วนในเวลากลางคืน พร้อมทั้งเชิญเกษตรอำเภอ เข้าร่วมประชุมชี้แจง
สำหรับผู้วิจัยแล้วนับเป็นการประชุมเพื่อการเรียนรู้ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในภาวะวิกฤติของ
ประชาชนร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากหากช้าไปกว่านี้ข้าวในนาทุกแปลงนับพันไร่จะเหลือผลผลิตให้เก็บ
เกี่ยวเพียง 20% เท่านั้น โดยในกิจกรรมเร่งด่วนนี้มีกิจกรรมทั้งประชุม อภิปราย ระดมพลังสมอง
เกิดการแบ่งงาน จัดตั้งทีมงาน ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ ถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาของ
ประชาชน ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา

“ผมไม่เคยคิดว่าชาวบ้านโง่ ปัญหาที่คนมักจะมองก็คือเฉื่อยชา นิ่งเฉย
ผมว่าพวกเขาเข้าใจนะ แต่ไม่รู้จะทำอะไร มันจะต้องรุนแรง เราถึง
จะเห็นถึงความสามารถของพวกเขา ชาวบ้านรู้ทุกอย่าง รู้มากกว่าผมเสีย
อีก แต่เขาไม่พูด พวกเขากราบขอขมาอย่างเดียว ไม่ยอมให้ชาวบ้านพูด
เวลาออกมาอบรม ประชุม พูดเสร็จก็ไป ถ้าพวกเขาอยู่กันเอง และให้
ทางราชการให้การสนับสนุนก็พอ ผมว่าเราจะไปได้ดีกว่านี้” กรรมการ ศรช.

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา

“ศรช. บ้านพุดา ได้รับรางวัล ศรช. ดีเด่นภาคกลาง ก็เพราะประชาชน
เขาเอาด้วย กำนันเค้าเป็นคนเก่ง” กรรมการ ศรช.

เป็นประโยคที่ได้รับจากคำบอกเล่าของ จากกรรมการ ศรช. ที่เป็นตัวแทนของหน่วยราชการ
บอกถึงผู้วิจัยก่อนที่จะเดินทางเข้าไปทำการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา และเมื่อผู้วิจัย
ได้เข้าไปใช้ชีวิตช่วงสั้น ๆ ในตำบลพุดา ผู้วิจัยก็มีความเห็นว่า ประชาชนในตำบลพุดาให้การ
สนับสนุน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นอย่างมาก และไม่ใช่ว่าเฉพาะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพียงอย่างเดียว
ในกิจกรรมอื่น ๆ ประชาชนก็ยินดีที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทุกกิจกรรม เริ่มตั้งแต่ ชาวหม้อ
แกงหม้อ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหากระบวนการเหล่านี้คงได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาว
นาน พฤติกรรมดังกล่าวจึงจะเป็นเช่นที่พบเห็นได้

“สงสารกำนัน แก่ทำงานหนัก ดึกดึก ตื่นตื่น ยังออกตรวจอยู่เลย

“ผมว่ากำนันแกเสียสละ เห็นแกทำแต่งงานให้ลูกบ้าน”

“แกเป็นกำนันตั้งแต่ยังหนุ่ม เรียนหนังสือมาก็มาก ทำอะไรให้พุดา

เจริญขึ้นเยอะแยะไปหมด”

ประชาชน ชาวบ้านตำบล พุดา

ประโยคเหล่านี้เป็นประโยคที่ผู้วิจัยได้ยินอยู่เสมอ หลังจากที่ได้เข้าไปใกล้ชิดกับชาวบ้าน
ตำบลพุดา การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลพุดา น่าจะเกิดจากความรู้สึก และอารมณ์ร่วมของ
ประชาชนที่มีต่อกำนัน เมื่อกำนันเสียสละ และอุทิศตนให้แก่ตำบลมาโดยตลอด การขอความร่วมมือ
ในกิจกรรมระดับ ตำบลก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากอีกต่อไป ผู้นำที่เสียสละยอมสร้างศรัทธาให้แก่
ประชาชน ประการสำคัญที่สุดก็คือ การปฏิบัติงานที่มุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์
ส่วนตน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบปะสนทนาข้อมูลต่าง ๆ กับประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้ง
พระ เจ้าอาวาส ในชุมชนตำบลพุดา ถึงประโยชน์ต่าง ๆ ที่กำนันได้สร้างไว้แก่ตำบลพุดา ไม่ว่าจะเป็น
เป็นถึงน้ำประปา ชนบท สถานีอนามัยชุมชน ถนนภายในตำบล ศูนย์เด็กเล็ก กองทุนปุย พันธุ์
ข้าว พันธุ์ปลา กองทุนยาปราบศัตรูพืช กลุ่มออมทรัพย์ เครื่องพ่นหมอกควันกำจัดยุง ไฟฟ้า
สาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ กำนันเป็นแกนนำทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมในชุมชน ประชาชน
ทุกคนยินดีเข้าร่วมด้วยในทุกกิจกรรม

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนรู้สึกว่าเขาได้ประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ หรือว่า เสียประโยชน์จากกิจกรรม พลังการมีส่วนร่วมก็จะแสดงให้เห็น ผมว่าที่อยู่นาน ๆ ไปก็จะมีเรื่องนะแหละ”

กรรมการ ศรช.

“กิจกรรมต่าง ๆ ของ ศรช. ชาวบ้านมีแต่ได้ประโยชน์ ได้รับความรู้ ได้พัฒนาทักษะ ได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรม บางครั้งก็ร่วมกันสนุกลาน ชาวบ้านชอบ ผมว่า กิจกรรมแบบนี้จัดอีกยังไงก็มีคนมาร่วมด้วย” กรรมการ ศรช.

จากคำกล่าวของ กรรมการท่านหนึ่งของ ศรช. ได้เน้นย้ำถึงความร่วมมือระหว่างประชาชนกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยได้เดินทางเข้าออกในตำบลพุดา บ่อยครั้ง ผู้วิจัยได้รับทราบถึงความขัดแย้งเล็ก ๆ ประการหนึ่งก็คือ ครู-อาจารย์ โรงเรียนประถม วัดสระตาแวว (อยู่ติดกับ ศรช.) จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมชุมชนทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในตำบลพุดา ยกเว้นการเดินทางมาสอนหนังสือตามปกติ เข้ามา-เย็นกลับซึ่งก็น่าจะจริงหลัง 16.30 น. โรงเรียนปิดเงียบ เกือบ 20 วัน ผู้วิจัยไปใช้ชีวิตที่ตำบลพุดา ครู-อาจารย์ รร.วัดสระตาแวว ไม่เข้ามาร่วมกับกิจกรรมชุมชนเลย ผู้วิจัยได้แต่เก็บข้อสงสัยนี้ไว้ต่อไป โรงเรียนประถมวัดสระตาแวว ไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชนใด ๆ ทั้งสิ้นโดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลพุดา

ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา

ผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา โดยคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ใช้อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดการศึกษาอกระบบโรงเรียนให้แก่ประชาชนในชุมชน 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับมัธยมต้น และ มัธยมปลาย การจัดการเรียนการสอนทักษะวิชาชีพปฏักจักร และกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผลงานดังกล่าว มีส่วนในการส่งเสริม พัฒนาประชาชนในตำบลพุดา ให้มีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น

“สำหรับการศึกษาในระดับมัธยมต้น และ มัธยมปลาย ผมว่ามันทำให้ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในตัวเอง ที่สามารถเรียนจบ ม. 3 กับ ม. 6 และที่สำคัญที่สุด พุดกันรู้เรื่องมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม มันส่งผลนะเวลาประชุม หรือขอความร่วมมือในการทำกิจกรรม ยิ่งเวลาที่มีการทำประชาคมตำบล ชาวบ้าน

แทบจะแย่งกันพูดเลย ต้องมีคนคอยจัดคิว วุฒิบัตรที่ชาวบ้านได้รับช่วยสร้าง ความมั่นใจให้กับประชาชน” กรรมการ ศรช.

“เดี๋ยวนี้จะไปทำงานที่ไหนก็ต้องมีวุฒิไปแสดง แล้ววุฒิขั้นต่ำ เวลารับสมัคร งาน เป็น ม.3 ม.6 ทั้งนี้ ถ้าไม่เรียนก็ไม่มีวุฒิบัตร อย่างน้อยก็เก็บไว้ใช้ได้ เพื่อเอาไว้ก่อน” นักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ม.ต้น

“ดิฉันสำรวจทั้งตำบลพุดา ตอนนั้นแทบจะไม่มีคนไหนเลยที่ไม่จบ ม.3 ถ้าสำรวจพบกำนันจะไปขอร้องมาให้เรียน ที่พุดานี้เหลือแต่คนแก่เท่านั้น ที่ไม่ได้เรียน นอกนั้นเรียนหมดแล้ว” กรรมการ ศรช.

สำหรับในส่วนของ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น 100 ชั่วโมง ปักจักร และ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ช่วยให้ประชาชน ในตำบลพุดา มีรายได้เพิ่มมากขึ้นอีกทางหนึ่ง

“โครงการและกิจกรรมแบบนี้เคยมีหลายหน่วยงานเข้ามาทำ แต่ชาวบ้านมา เข้าร่วมกันไปยังั้น มันไม่ตรงกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน พี่คิดดูนะ มีเปิดอบรมการทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ การทำซาลาเปา ทำปาฟองโก้ เรียนแล้ว เอาไปทำอะไรต่อก็ไม่ได้ เสียเวลา ชาวบ้านด้วย ยัดเยียดให้ชาวบ้านเรียน โดย พวกเขาไม่ต้องการ ตอนหลังนี้ต้องผ่านผม ขอให้สำรวจก่อน ประชุมชี้แจงให้ ชาวบ้านเข้าใจก่อนลงมือไม่งั้น เสียทั้งเวลา เสียทั้งงบประมาณ” กรรมการ ศรช.

จากการศึกษาของผู้วิจัย การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนชุมชน ตำบล พุดา มีผลงานที่เห็นได้อย่างชัดเจน จากจำนวนประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น และการนำ ความรู้ ทักษะ ที่ได้รับจากการฝึกอบรมวิชาชีพ ไปแสวงหารายได้เสริม หาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น หลักสูตรวิชาชีพปักจักร การปลูกพืชหมุนเวียน หรือ แนวทางการประกอบอาชีพ ตามหลักการของกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน

ประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา น่าจะเป็นศูนย์การเรียนดีเด่นที่มี ประสิทธิภาพสูง มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ใต้ เก้าอี้ อาคารสถานที่ บุคลากร มีการใช้ร่วมกันระหว่าง อบต. ตำบลพุดา กับ ศรช. ตำบลพุดา

“ผมว่าเราใช้ ศรช. ค่อนข้างคุ้มค่า อาคาร ศรช. ใช้เป็นที่ประชุมสมาชิก อบต. สมาชิกกลุ่มเกษตรกร สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ใช้เรียนวิชาชีพ ใช้เป็นห้องให้ชาวบ้านมาอ่านหนังสือ เป็นที่ประชุมพบกลุ่มสนทนา ใช้เป็นที่แสดงผลงานของชาวบ้าน (ผ้าทอ, งานหัตถกรรม) เราเปิดให้ใช้บริการตั้งแต่เช้าจนถึง มืดค่ำ ทุกวัน ไม่มีวันหยุด” กรรมการ ศรช.

“วันไหนมีการพบกลุ่มนักศึกษา ผมกับกำนัน ก็จะมาช่วยกัน ให้คำปรึกษา บางทีก็ช่วยสอนเสริม” กรรมการ ศรช.

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดากับองค์การบริหารส่วนตำบลพุดานั้น อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นองค์กรเดียวกัน ปฏิบัติงาน เชื่อมโยงกันตลอดเวลา ครู ศรช. ที่ประจำตำบลพุดา ต้องมาลงเวลา การปฏิบัติงานที่ อบต. เช่นเดียวกับ เจ้าหน้าที่ อบต. ทานอื่น ๆ โดนทำหน้าที่เป็นส่วนการศึกษาของ อบต. ตำบลพุดา ศรช. ตำบลพุดา จึงไม่มีความแปลก แยกในท้องถิ่นแต่ประการใด

“ผมยินดีที่จะรับเองงาน ศรช. มาเป็นส่วนหนึ่งของงาน อบต. สำหรับ ครู ศรช. ถ้าเค้าอนุมัติให้รับเป็นพนักงาน อบต. ได้ผมก็จะรับเลยดีชะอีก การปฏิบัติงานจะได้ไม่ติดขัดอะไร” กรรมการ ศรช.

ความพึงพอใจ ประชาชน ชาวบ้าน ในตำบลพุดา ต่างรู้สึกพึงพอใจในงานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน ในทุกทุกครั้งที่มีการประชุมชาวบ้าน ชาวบ้านมักจะเสนอแนวความคิดของตนเองว่า ต้องการอะไร อยากเรียนอะไร อยากได้อะไร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ศรช. เสมอ ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียน สามารถพิจารณาได้จากการเสนอแนวความคิด ความกระตือรือร้นต่องานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

“ประเด็นในเรื่องความพึงพอใจของประชาชนไม่ต้องสงสัยเลย จัดกิจกรรม ครั้งใด คนเยอะไปหมด ที่พึ่งจัดเสร็จไปก็ ประชากรรัฐ ด้านยาเสพติด จัดเสร็จแล้วมีการร้องขอให้จัดใหม่ ถ้าชาวบ้านไม่พอใจ พวกเขาก็จะแสดงออกทันที หรือ ไม่ก็ไม่สนใจไปเลย” กรรมการ ศรช.

“มี ศรช. กิติ เวลาจะเรียนอะไร ก็ไปเรียนที่นั่นได้ ไม่ต้องเดินทางไกล นี่ได้
ข่าวว่าจะจัดอบรมสอนทำแชมพูสระผม ถ้าเปิดจริงก็จะไปเรียน”

ชาวบ้าน หมู่ 4 ตำบลพุดา

การปรับตัว ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา มีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจาก ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา ได้ปรับตัวเองให้เข้ากับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบ มิได้ยึดติดกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอบ้านหมี่ นอกจากนี้ บทบาทภาระหน้าที่ที่ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา ดำเนินการก็คือ การทำหน้าที่จัดการศึกษาและกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามความต้องการของประชาชนตำบลพุดา ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงถึงความยืดหยุ่นสูง นอกจากนี้ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา ได้สร้างกระแสความรู้สึกถึงความเจ้าของในศูนย์การเรียนชุมชนแห่งนี้

“ในการดำเนินงานของ ศรช. เวลาจะจัดกิจกรรมหรือทำอะไรกัน เราใช้
การประชุมชาวบ้าน ประชุมกรรมการ มาตั้งแต่เริ่มตั้ง ศรช. แล้ว ผมว่า
ปัญหาการปรับตัวของ ศรช. ไม่น่าจะเป็นปัญหา ในเมื่อตอนนี้ ศรช. เป็น
ของประชาชน” กรรมการ ศรช.

การพัฒนา ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลพุดา คณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนได้กำหนดทิศทาง การพัฒนาของศูนย์การเรียนชุมชนไว้อย่างชัดเจน ศูนย์การเรียนชุมชนจะต้องฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อหารายได้เสริม หรือ แสวงหาทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพของชาวบ้าน และคอยเป็นแหล่งความรู้เรื่องข่าวให้แก่ประชาชนชาวบ้าน

“ผมและคณะกรรมการเคยคุยกันเรื่องนี้มาหลายครั้งแล้ว ผมว่า แค่การสอน
หนังสือผู้ใหญ่ จัดอบรมวิชาชีพอย่างเดียว ไม่น่าจะพอสำหรับตำบลพุดา ผม
อยากให้ศูนย์การเรียนชุมชนเป็นแหล่งรวมความรู้ เรื่องข่าวทุกชนิดมาไว้ที่นี้
ตำบลพุดา เป็นแหล่งปลูกข่าวหมอมะลิที่ดีที่สุดในจังหวัดลพบุรี ศูนย์
การเรียนชุมชนควรจะเป็นแหล่งวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับเรื่องข่าว ผมตั้งใจว่า
จะทำเป็นตัวอย่างในเขตภาคกลาง ส่วนการฝึกอบรมวิชาชีพ อาชีพเสริม
เรายังต้องทำอยู่แล้ว ก็คงจะต้องทำตลอดไปตามความต้องการของชาวบ้าน
อยากได้อะไร ผมลงให้ในแผนพัฒนาตำบลปีหน้า ผมจะตั้งงบประมาณจัดซื้อ
คอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนในชุมชน ที่นี้มักจะมีปัญหาเรื่อง

วิทยากรผู้สอน อีกหน่อย ที่จะได้เห็น PUKA.Com ในเว็บไซต์ของมหาดไทย ผมจะทำให้ได้" กรรมการ ศรช.

ความอยู่รอด ศูนย์การเรียนรู้ตำบลพุดา ในสภาพปัจจุบันนี้ มีความสามารถในการดำรงอยู่ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในความดูแล และรับผิดชอบของกรรมการที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการใช้ทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับจากประชาชนและชาวบ้านในตำบลพุดา สำหรับในระยะยาว องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลพุดา ต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้ามาเป็นหน่วยงานหนึ่งในโครงสร้างการปฏิบัติของ อบต. อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

"ผมอยากรับโอน ศรช. มาไว้กับ อบต. เลย แต่มันยังทำไม่ได้ ครูพรณา จะบรรจุเป็นพนักงาน อบต. ก็ยังไม่มีตำแหน่ง ถ้าเมื่อไหร่ทำได้ ผมจะรับโอนทันที ตอนนี้มันยังเป็นแบบนี้อยู่ ไม่แน่ใจว่า เป็นของใครกันแน่ ก็ทำกันแบบนี้แล้วกัน" กรรมการ ศรช.

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคตะวันออก

คุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นในภาคตะวันออก ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอเมืองระยอง ภายในอาคารสมาคมประมงระยอง เป็นห้องขนาด 4x 6 เมตร ภายในห้องของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนหนึ่งใช้เป็นห้องสมุดขนาดเล็ก และโต๊ะทำงานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้การสอนใช้บริเวณโถง ขนาดใหญ่ของสมาคมประมงระยอง สามารถตั้งเก้าอี้ได้ประมาณ 300-500 ตัว เป็นสถานที่ดำเนินการ

"เดิมทีนี่เป็นร้านอาหารทะเล ทำกันอยู่หลายปี เจ้าของเค้าตกลงค่าเช่ากับทางสมาคมไม่ได้ ก็เลยบอกเลิกสัญญาเช่ากันไป ปล่อยให้ทิ้งร้างไว้ไม่ได้ทำอะไร ต่อมาทางผู้อำนวยการศูนย์อำเภอ (ศบอ.เมือง) ได้มาติดต่อกับสมาคมมาขอใช้สถานที่เปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สมาคมเห็นว่ามันเป็นประโยชน์กับประชาชน แล้วอาคารก็ปล่อยให้ร้างเอาไว้

เปล่า ๆ สมาคมก็เลยตกลงให้ใช้สถานที่ ไม่คิดค่าเช่าอะไร แล้วก็เป็นอย่างที่เห็นนี่แหละ" กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 13 อาคารที่ทำการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง

เมื่อทางศูนย์บริการการศึกษา อำเภอเมือง สามารถติดต่อขอใช้สถานที่ได้แล้ว ก็เริ่มจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง พร้อมทั้งส่งอาจารย์ จินตนา สุภาภรณ์ เข้ามาพัฒนาปรับปรุงสถานที่ โดยใช้นักศึกษาผู้ใหญ่ของอาจารย์จินตนา เป็นกำลังในการดำเนินการ (อาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ เดิมเป็นครูประจำกลุ่มในสังกัด ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองระยอง) สำหรับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง ได้แต่งตั้งจากคณะกรรมการสมาคมประมงระยอง

“ห้องที่นั่งอยู่ที่นี่เดิมเป็นห้องแคชเชียร์ร้านอาหาร คุณจะดับแคบไปนิดเวลานักศึกษา มาใช้บริการพร้อมกันหลายคน ต้องให้เอาโต๊ะเก้าอี้ ตั้งแล้วอ่านหนังสือด้านนอก แต่ที่นี่ยังบรรยากาศดี อยู่ติดแม่น้ำ ลมพัดเย็นตลอดเวลา” กรรมการ ศรช.

“พวกโต๊ะ ชั้นหนังสือ คอมพิวเตอร์ องค์กรนักศึกษา ช่วยบริจาคตอนย้าย มาอยู่ใหม่ ๆ สำหรับสื่อโทรทัศน์ วีดีโอเทป หนังสือ เป็นของศบอ.เมือง นี่ถ้าดิฉันไม่มีนักศึกษาช่วย ดิฉันตายแน่เลย” กรรมการ ศรช.

คุณลักษณะคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง นั้นแต่งตั้งมาจากคณะกรรมการสมาคมประมง ระยอง โดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง เริ่มเปิดดำเนินงานในวันที่ 1 พฤษภาคม 2544 มีคณะกรรมการ จำนวน 12 คน

1. นายสมโภชน์	โภชนกุล	ประธาน
2. นายซิม	แช่दान	รองประธาน
3. นายทวีป	เพ็ชรพิทักษ์	กรรมการ
4. นายไพฑูรย์	รัตนพรวารีสกุล	กรรมการ
5. นายศิลปชัย	เชื่องนพรัตน์	กรรมการ
6. นายลือชัย	อนุจิตรอนันต์	กรรมการ
7. นายปกรณ	แสงสุข	กรรมการ
8. นายเสรี	สุวรรณจิต	กรรมการ
9. นายพานิช	อังควนิจวงศ์	กรรมการ
10. นายประโยชน์	ปฐวีศรีสุธา	กรรมการ
11. นางอังคณา	อนุจิตรอนันต์	กรรมการและเลขานุการ
12. นางจินตนา	สุภาภรณ์	รองเลขานุการ

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกท่าน ยกเว้นครู ศรช. (อาจารย์จินตนา) ทำธุรกิจแพปลา เป็นเจ้าของเรือประมงทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ หลายท่านปฏิบัติงานการเมืองท้องถิ่นในฐานะสมาชิกเทศบาล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ สมาชิกหอการค้าจังหวัดระยอง

ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยยังได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมอีกด้วยว่า สมาชิกบางท่านเคยเป็นอดีตนักศึกษาผู้ใหญ่เคยทำงานในองค์กรนักศึกษา และบางท่านยังเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมต้น (ม.3) สำหรับงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง คณะกรรมการทุกท่านขอให้ไปถามกับอาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ (ครู ศรช.) คณะกรรมการกล่าวแต่เพียงว่า

“ดี มีประโยชน์ ทำให้ได้เรียนเพิ่มมากขึ้น”

“ผมให้การสนับสนุน พวกโต๊ะ เก้าอี้ ค่าน้ำ ค่าไฟ ของศูนย์การเรียนรู้ในส่วน
อื่นคุณไปถามอาจารย์ประยูร (ผู้อำนวยการ ศบอ. เมือง) กับ อาจารย์
จินตนา (ครู ศรช.) ผมเป็นเพียงเจ้าของสถานที่เท่านั้น”

กรรมการ ศรช.

สำหรับผู้วิจัยแล้วด้วยประโยคและคำบอกเล่าของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคม
ประมง ระยอง พอจะสรุปได้ทันทีว่า ทุกท่านเป็นคณะกรรมการแต่เพียงในนามเท่านั้น มีส่วนร่วม
ในการสนับสนุนอาคารสถานที่ ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน วางแผนการจัด
การศึกษา หรือ การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง

สภาพแวดล้อมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สมาคมประมง ระยอง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง นั้น น่าจะเป็นห้องเรียนหนึ่งของศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองระยอง มีลักษณะการจัดการศึกษาที่เน้นหนักไปที่การจัดการศึกษา
ผู้ใหญ่ สายสามัญในระดับประถม มัธยมต้น (ม.3) และมัธยมปลาย (ม.6) นอกจากนี้ยังมีบาง
ส่วนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเทศบาลเมืองระยอง ในแง่ของการออกหน่วยเคลื่อนที่โฆษณา ประชา
สัมพันธ์ ชักชวนให้ประชาชนในเขตเทศบาลมาเข้าเรียน ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกจากนี้
ยังได้มีการใช้องค์การนักศึกษาผู้ใหญ่เป็นเครือข่ายออกไปชักชวนให้ประชาชนที่สนใจมาเข้าเรียน
ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งของการสร้างเครือข่าย ประเด็นที่น่าสนใจและผู้วิจัยคิดว่าจะตรงกัสภาพของ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง ก็คือ การเป็นโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ ด้วยสภาพแวดล้อม
ภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เป้าหมายและวัตถุประสงค์
หลักน่าจะได้แก่ การจัดการศึกษาสายสามัญ ในระดับต่าง ๆ และเมื่อศึกษาจากสถิติย้อนหลังจะ
พบว่า ในปี 2544 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สมาคมประมง ระยอง รับสมัครนักศึกษาสายสามัญได้มาก
ที่สุด เป็นจำนวน 451 คน

“ที่นี้เปิดมาได้ 7 เดือน ดิฉันยังไม่มีเวลาไปสร้างเครือข่ายกับใครเลย
อยากจะไปดูงานที่อื่นบ้างเหมือนกัน ยังไม่มีโอกาส มีแต่คนมาดูงาน
ที่ดิฉันทำ ดิฉันไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมต้องมาดูงานที่นี้ แต่ดิฉันก็ภูมิใจ
นะว่า งานที่ดิฉันทำมีคนให้ความสนใจ” กรรมการ ศรช.

การวางแผนการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง มีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่นเดียวกับหน่วยงานเล็ก ๆ ในระดับท้องถิ่น โดยในแผนงานของ ศรช. สมาคมประมง ระยอง มีรายละเอียดการทำงานและวิธีการนำเสนอไว้อย่างครบถ้วน โดยในแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้แยกออกเป็น 2 แผนย่อย คือ แผนการบริหารจัดการ ศรช. และ แผนการจัดการศึกษา ศรช. โดยรายละเอียดของแผนพอจะสรุปได้ ดังนี้

1. แผนการบริหารจัดการ ศรช. ได้ระบุถึงกำหนดการประชุมคณะกรรมการ ศรช. การประชุมองค์กรนักศึกษา การจัดหาวัสดุสื่อ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์

2. แผนการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น ดังนี้

2.1 แผนงานย่อย การจัดการศึกษาสายสามัญ โดยได้ระบุถึงขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตั้งแต่รับสมัครนักศึกษา การปฐมนิเทศนักศึกษา การจัดทำแผนการพบกลุ่ม การสอนเสริม การสอบระหว่างภาคเรียน ปัจจุบันนิเทศ จนถึงการออกหลักฐานการจบการศึกษา แผนงานย่อยนี้มีภาพที่ชัดเจน เนื่องจากการศึกษาสายสามัญจัดเป็นภาคเรียน เช่นเดียวกับ การศึกษาในระบบโรงเรียนทั่วไป หรือ เช่นเดียวกับปฏิทินการศึกษา

2.2 แผนงานย่อยจัดการศึกษาสายอาชีพ กลุ่มสนใจ โดยระบุถึงหลักสูตรต่าง ๆ ว่า จะเปิดดำเนินการเมื่อใดบ้าง ในรูปของโครงการ

2.3 แผนงานการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยระบุถึงงานและกิจกรรมห้องสมุด การออกหน่วยสื่อเคลื่อนที่ กิจกรรมต่อต้านโรคเอดส์ ยาเสพติด และอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

แผนงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ เป็นผู้จัดทำด้วยตนเอง จากประสบการณ์ที่ปฏิบัติงานเป็นครูประจำกลุ่ม เป็นระยะเวลา 5 ปี

“ดิฉันจัดทำแผนงานพวกนี้จากเอกสารแผนงานที่ทาง ศบอ. เคยทำไว้กับประสบการณ์การเป็นครูของดิฉันกว่า 6 ปี แล้วก็ข้อเสนอแนะของนักศึกษาของดิฉันว่าดิฉันควรแก้ไข ปรับปรุงอะไรบ้าง ควรทำอะไรบ้าง”

กรรมการ ศรช.

“ดิฉันเป็นคนขบขุย เวลาไปไหนมาไหนก็คุยไปเรื่อย แล้วก็เก็บข้อมูล มาใช้ในการวางแผน บางอย่างก็ไม่ได้ใช้ มันทำไม่ได้ ดิฉันทำแผนเสร็จ ก็นำไปเสนอ ศบอ. ให้รับทราบ ว่า ดิฉันจะทำอะไรบ้าง” กรรมการ ศรช.

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เน้นไปที่การจัดการศึกษาสายสามัญในระดับประถม มัธยมศึกษา (ม.3) และมัธยมปลาย (ม.6) ภายใต้การดูแลของ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อ.เมือง ระยอง (มีนักศึกษาผู้ใหญ่ 451 คน) เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจากทั่วประเทศ ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยอาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ (ครูการศึกษานอกโรงเรียน ดีเด่น ปี 2544) ได้ทดลองการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยการกำหนดแนวทางกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาผู้ใหญ่ จนกระทั่งออกมาเป็นตัวของกระบวนการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ กระบวนการดังกล่าวมีขั้นตอน ดังนี้

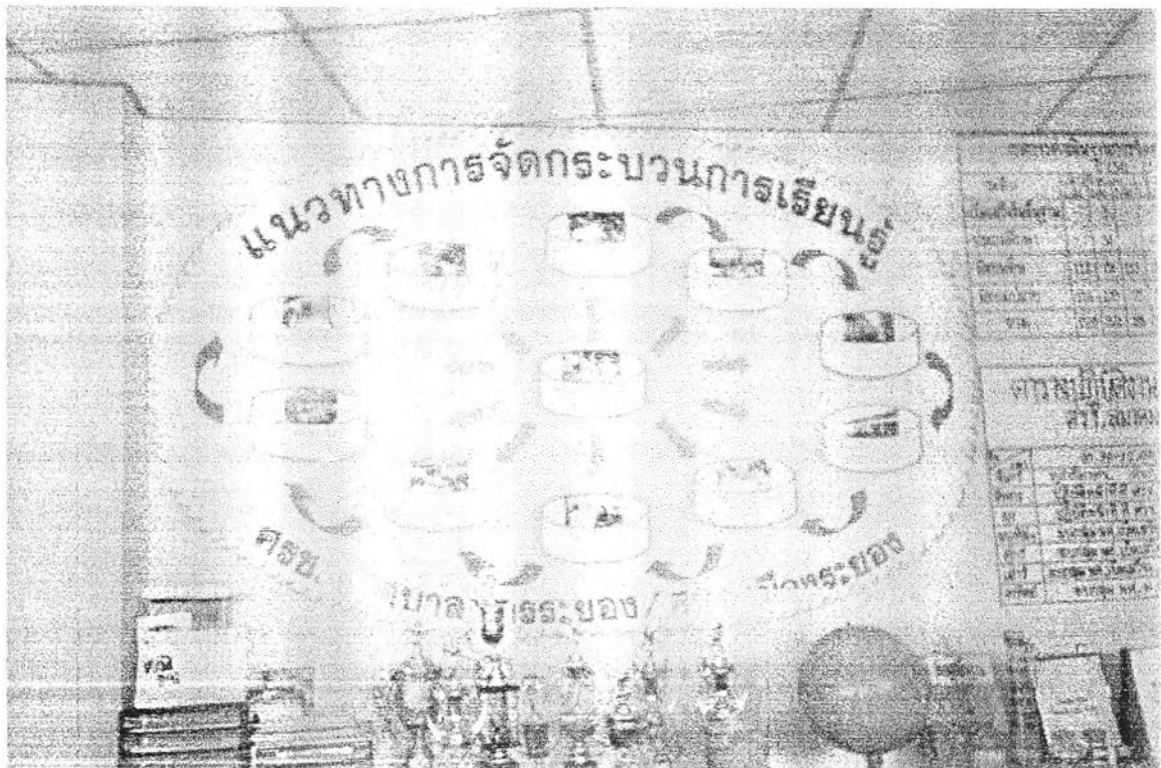
1. การสร้างความคุ้นเคย เป็นการสร้างบรรยากาศระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
2. การสร้างความเข้าใจและข้อตกลง ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในหลักสูตร
3. วิเคราะห์หลักสูตร/สภาพปัญหา ระหว่างหลักสูตรกับชีวิตของผู้เรียน
4. กำหนดสิ่งที่เหมาะสมร่วมกัน
5. วางแผนการเรียนรู้ การพบกลุ่มร่วมกัน กับประเด็นเนื้อหา เวลาพบกลุ่ม
6. การสืบค้น ประเด็นเนื้อหา ตามที่นักศึกษาสนใจ
7. กิจกรรมกลุ่ม เป็นการนำเสนองานการสืบค้นของนักศึกษาภายในกลุ่ม
8. นำเสนอผลงานของกลุ่มเล็กแก่นักศึกษากลุ่มใหญ่
9. สรุปองค์ความรู้ร่วมกัน
10. วัดและประเมินผล จากหลายวิธีการ เช่น การสอบ แฟ้มสะสมงาน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์จินตนา ที่ได้เคยปฏิบัติมาในช่วงระยะเวลา 6 ปีของการเป็นครูประจำกลุ่ม ไปตรงกับหลักการ แนวคิด การสอนแบบบูรณาการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนต้องการให้ครูประจำกลุ่มและครู ศรช. นำไปปฏิบัติ อาจารย์จินตนาจึงได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในส่วกลางและตามจังหวัดต่าง ๆ

"ดิฉันทำงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนมา 6 ปีแล้ว ก่อนหน้านี้ดิฉันเคยสอนหนังสือในโรงเรียนเอกชนมาก่อน ตอนมาสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ใหม่ ๆ ปัญหาเยอะมาก นักศึกษาหายไปบ้าง ทำงานกันไม่ถูกต้อง เรียนไม่รู้เรื่อง บ้าง ดิฉันก็เลยกำหนดชั้นตอนว่า ดิฉันจะต้องทำอะไรบ้าง นักศึกษาต้องทำอะไรบ้างร่วมกัน ดิฉันเรียกว่า แนวปฏิบัติ ส่วนในการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพจริงที่นักศึกษาพบอยู่ทุกวัน มันเกิดขึ้นจากการยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวนักศึกษา เวลานั้นนักศึกษาทำงานส่งแล้วคิดไม่ออกว่า จะส่งงานกลุ่มอะไร ทำกันไป พุดกันไป มันก็กลายเป็นขั้นตอนแบบนี้ บอกตามตรงนะค่ะ ดิฉันยังไม่รู้เลยว่าบูรณาการมันเป็นยังไง

"การที่ ศรช. มีนักศึกษามากถึง 400 กว่าคน ดิฉันก็ไม่ได้ประชาสัมพันธ์อะไร แต่นักศึกษาเก่า เค้าไปพุดกันปากต่อปากว่า ครูที่นี่สอนดี สอนสนุก คนก็เลยมาลงทะเบียนเรียนกันมาก วันเสาร์-อาทิตย์ มาดูซิค่ะ นักศึกษาเต็มไปหมดเลย สนุกค่ะ ดิฉันชอบถือว่าได้ทำบุญด้วย"

กรมการ ศรช.

ภาพที่ 14 แผนผังกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของ อาจารย์จินตนาสุภาภรณ์

นอกจากของการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญที่ศูนย์การเรียนชุมชนได้ดำเนินการพบกลุ่มและสอนเสริมตามแผนการสอน และตารางปฏิบัติการแล้วยังมีการวิจัยเชิงทดลองการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ศูนย์การเรียนชุมชนสมาคมประมง ระยอง เป็นสถานที่ทดลองเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การทดลองการสอนแบบบูรณาการกับวิธีการแบบ STORYLINE เรื่อง ยาเสพติด โดยกลุ่มนักวิจัยจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดระยอง

“เวลาใครสนใจจะทำวิจัยก็มักจะมาติดต่อกับดิฉัน ดิฉันให้ความร่วมมือทุกครั้ง อาจารย์จากศูนย์ภาคหรือศูนย์จังหวัดก็จะมาอธิบายว่า ดิฉันต้องทำอะไรบ้าง ส่วนใหญ่การดำเนินการก็ไม่มีปัญหาอะไร มีคนเคยถามว่า ดิฉันได้อะไรบ้าง ตอบได้เลยนะค่ะว่า ไม่ได้อะไร แต่ดิฉันก็มีความสุขดี ะอีกได้ทำอะไรใหม่ ๆ มันทำให้ดิฉันได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มเติม”

กรรมการ ศรช.

นอกเหนือจากกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่สายสามัญแล้ว ศูนย์การเรียนชุมชนยังได้เปิดการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสนใจ สายอาชีพ อีก 5-6 หลักสูตร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง โดยศูนย์การเรียนชุมชนเป็นผู้จัดดำเนินการ อบรม.ระยอง ออกเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสนใจ

“กิจกรรมกลุ่มสนใจสายอาชีพ มักจะเป็นหลักสูตรแบบวันเดียวจบ หรือสองวันจบหลักสูตรเท่านั้น เท่าที่ดำเนินการไปแล้วก็มี ชนมจีบ ซาลาเปา กัวยฉาบ, มันฉาบ, โคนัท, ครอบแครง, ดอกไม้เกล็ดปลา, ดอกไม้จันทร์ ซึ่งเป็นหลักสูตรฝึกอาชีพที่ได้รับการอนุมัติจากศูนย์ภาค แต่ที่ดิฉันภูมิใจมากที่สุดก็หลักสูตรการทำชยะหอม ดิฉันได้มีโอกาสไปสาธิตการทำชยะหอมที่วังเลอดิส ให้พระพี่นาง ได้ทอดพระเนตร ดิฉันภูมิใจมากค่ะ”

กรรมการ ศรช.

การที่ศูนย์การเรียนชุมชนประมง ระยอง สามารถจัดการศึกษาได้ตามหลักการและนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มากมายหลายประการ น่าจะเป็นผลมาจากความสามารถของอาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ และ การผลักดันของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองที่ต้องการจะพัฒนาปรับปรุงให้ ศรช. แห่งนี้เป็นตัวอย่างแบบอย่างในการพัฒนา ศรช. รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงานจาก ศรช. ที่อื่น ๆ อีกด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง

หากจะกล่าวไปแล้ว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง ไม่ได้เริ่มต้นจากความร่วมมือของประชาชนเลย นับตั้งแต่การเริ่มจัดตั้ง กิจกรรมการดำเนินการ หากแต่เป็นกิจกรรมของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินการเองทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยได้เข้ามาทำการศึกษา ผู้วิจัยได้เกิดแนวความคิดว่า ถ้าหากจะนับการลงทะเบียนเรียน ในฐานะนักศึกษาผู้ใหญ่สามัญ หรือ ผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกอาชีพกลุ่มสนใจเป็นประชาชนด้วยวิธีคิดเช่นนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประชาชน (นักศึกษาศูนย์) เข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านในฐานะนักศึกษา

“ในการดำเนินกิจกรรม ดิฉันใช้องค์กรนักศึกษาเข้ามาช่วยดิฉันในการดำเนินงานของของศูนย์การเรียนรู้ในทุกกิจกรรม” กรรมการ ศรช.

“พวกเรามีการประชุมกันทุกเดือน แล้วก็กำหนดออกมาเป็นตาราง ถึงมีการกำหนดตัวบุคคลว่าใครจะทำอะไรบ้าง นักศึกษาที่นี่มีหลายระดับ ตั้งแต่รวยมากถึงจนมาก เข้ามาเรียนรวมกัน”

กรรมการองค์กรนักศึกษา

ในกิจกรรมและโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง อาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ และองค์กรนักศึกษา ได้ดำเนินกิจกรรม โครงการร่วมกัน เช่น โครงการจัดขบวน ศรช. อนุรักษ์ประเพณี-ศิลปวัฒนธรรมไทย เดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด แสดงนิทรรศการต่อต้านโรคเอดส์ หรือ การขอรับบริจาควัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น ชุดคอมพิวเตอร์ โทรทัศน์, วีดีโอเทป โดยทั้งหมดเกิดขึ้นจากความร่วมมือของนักศึกษาทั้งสิ้น

“ในบางกิจกรรมที่เราจัดขึ้น ค่าใช้จ่ายนักศึกษาเป็นผู้ออกทั้งหมดเลยไม่มีสปอนเซอร์ แต่นักศึกษาก็เต็มใจ พวกเราได้แสดงออกอย่างเต็มที่ นักศึกษาเขาบอกว่า สนุก ชอบที่จะมีกิจกรรมแบบนี้”

“วัสดุอุปกรณ์ที่รับบริจาค ส่วนใหญ่มาจากพวกแพปลา โรงงานน้ำปลา แถวนี่ที่ลูกหลานเขาลงทะเบียนเรียน ที่กำลังมีปัญหาที่คอมพิวเตอร์นี้แหละมันเป็นของเก่าใช้แล้ว ตอนรับมาดิฉันเปิดสอนคอมพิวเตอร์ได้สักพัก เครื่องก็เสีย ยังไม่มีปัญญาซ่อม ส่วนอย่างอื่นก็ยังสามารถใช้ได้” กรรมการ ศรช.

“งานที่อาจารย์สั่งให้เราทำกันเป็นประจำเป็นงานเฝ้าศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนเปิดปิด คอยดูแลเวลามีคนมาใช้บริการ สื่อวีดีโอเทป (คูเทป) อ่านหนังสือ ยืมหนังสือ ทำความสะอาด จัดโต๊ะ เก้าอี้ ของศูนย์ ส่วนกิจกรรม งานอื่น อาจารย์ก็ใช้การประชุมพวกเรา แล้วก็ขอความร่วมมือ” อติตกรรณการองค์การนักศึกษา ศรช.

“ประชาชนรู้จัก ศรช. ที่นี้มากขึ้นกว่าเดิม จากการที่ ศรช. ได้เข้าร่วมใน การดำเนินงานกิจกรรมชุมชนที่จังหวัดจัดขึ้น ตอนนี้ผมถูกต่อว่า จาก ประชาชนแถวนี้ว่า ไม่บอกตอนเปิด ศรช. ชาวบ้านแถวนี้มาสมัครไม่ทัน ผมบอกคนแถวนี้ว่าให้รอสมัครเรียนรุ่นที่ 2 ก็แล้วกัน” กรรมการ ศรช.

จากการที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรม หรือ การเข้ามามี ส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้วิจัยพบว่า ในกระบวนการขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นั้น ดำเนินการโดย ศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอ เป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการจัดตั้ง โดยมี ครู ศรช. และองค์การนักศึกษา ร่วมมือกันดำเนินการก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ และเริ่มเข้าร่วมกับ งานกิจกรรมชุมชนจนเป็นที่รู้จัก โดยใช้กระบวนการดังกล่าว ดึงดูดประชาชนให้เริ่มรู้จักศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนจนประชาชนเห็นคุณค่าเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ศรช. ซึ่งในขั้นตอนนี้กำลังจะ ส่งผลในเชิงรูปธรรม

ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง

ผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง ดำเนินการมาได้ประมาณ 7 เดือน แต่ มีผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประชาชนในเขตเทศบาล เมืองระยอง ให้ความสนใจ ลงทะเบียนเรียน เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่สามัญมากถึง 451 คน สามารถ จัดหลักสูตรกลุ่มสนใจวิชาชีพได้ถึง 5-6 หลักสูตร และที่สำคัญที่สุด ก็คือ หลักสูตรกลุ่มสนใจทำ ขยะหอม ได้มีโอกาสนำเสนอหลักสูตรและวิธีการต่อหน้าสมเด็จพระที่นั่ง (กรมหลวงนราธิวาส- ราชนครินทร์) นอกจากนี้ในภาคการศึกษาที่จะรับสมัครนักศึกษาใหม่มีประชาชนในบริเวณชุมชน ปากน้ำ มาแสดงความจำนงขอสมัครเป็นนักศึกษาใหม่มากกว่า 30 คนแล้ว ยังมีผลงานอีก ประการหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับนักวิชาการก็คือ การใช้นักศึกษา ครู ศรช. เป็นหน่วยในการทดลอง วิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

“ดิฉันเลือกที่นี่เป็นที่ทำการวิจัย ก็เพราะว่า นักศึกษา ครู ให้ความร่วมมือในการทำการวิจัย นอกจากนี้สถานทีและบรรยากาศก็เหมาะสมที่จะดำเนินการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง โครงการวิจัยที่เห็นนี้เป็นโครงการที่สองแล้ว ก่อนหน้านี้ศูนย์ภาคก็ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองแบบนี้มาก่อน พร้อมๆ ที่นี้พร้อมมากสำหรับการทำการวิจัย” นักวิจัย

ประสิทธิภาพ ด้วยความสามารถของครูศูนย์การเรือนชุมชนที่สามารถระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรือนชุมชนสมาคมประมงระยอง จนมีชื่อเสียงนั้น จากศูนย์การเรือนชุมชนที่เริ่มต้นจากการขอใช้อาคารสมาคมประมงระยอง การระดมกำลังทรัพย์จากนักศึกษาผู้ใหญ่ การสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ จากอดีตนักศึกษาผู้ใหญ่ เช่น โทรทัศน์สี เครื่องฉายวีดีโอเทป ตู้กระจกบานเลื่อน ชั้นใส่หนังสือ เก้าอี้พลาสติก (500 ตัว) คอมพิวเตอร์ 5 ชุด (หนังสือของกรมการศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุน) จนเป็นศูนย์การเรือนชุมชนที่มีนักศึกษาผู้ใหญ่ลงทะเบียนเรียน 451 คน จัดหลักสูตรกลุ่มสนใจให้แก่ประชาชนที่สนใจไปแล้ว 6 หลักสูตร สามารถจัดการบริการการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตำรา ได้ทั้ง 7 วัน (ไม่มีวันหยุด) แก่นักศึกษาผู้ใหญ่

“ดิฉันพยายามใช้ทุกอย่างให้คุ้มค่าที่สุด ศูนย์การเรือนที่นี้ดำเนินงานอยู่ได้ก็เพราะนักศึกษา ดิฉันเคยถามพวกนักศึกษาว่า มาช่วยทำไม คำตอบว่า คำสงสารดิฉัน ไม่อยากให้ดิฉันเหนื่อยมาก เวลาทำอะไรขาดเหลือ พวกเค้าก็มาช่วยกัน ดิฉันว่าคุ้มค่านะคะ ลงทุนนิดเดียวมีคนมาเรียนตั้งเยอะ”

กรรมการ ศรช.

“พวกเราจัดกิจกรรมประหยัดมาก ลงทุนจัดกิจกรรมกันแต่ละที่เรื่องเงินเป็นเป็นอย่างแรกที่เราเรานึกกัน นักศึกษาบางคนไม่มีเงินเลย เราก็ช่วยกัน ใครมีมากก็ออกมาก มีน้อยก็ออกน้อย วันเสาร์-อาทิตย์ เราก็จัดเวรกันมาแต่เช้าช่วยกันจัดโต๊ะ เก้าอี้ (นำมาจากห้องเก็บของ)” กรรมการองค์การนักศึกษา

ความพึงพอใจ ศูนย์การเรือนชุมชนสมาคมประมง ระยอง จากในสภาพปัจจุบันที่ผู้วิจัยพบประชาชนที่อยู่รอบ ๆ ศูนย์การเรือนชุมชน รู้จักศูนย์การเรือนชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีลูกหลานของตนได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ของศูนย์การเรือนชุมชน

“ดีครับ มีศูนย์การเรียนอยู่ใกล้ ๆ นี้ลูกน้องผมไปเรียนอยู่ 2-3 คน เอาเวลาเสาร์-อาทิตย์ไปเรียน” ประชาชน

“เด็ก ๆ แถวนี่ไปเรียนกันเยอะ เสาร์-อาทิตย์ เอาเวลาไปเรียนดีกว่าอยู่บ้าน ตกเย็นก็ไปเดินตามห้าง ไม่ค่อยทำอะไรกัน” ประชาชน

“ดิฉันไปเรียนทำขนมจีบ-ซาลาเปา ตอนนี้เก่งแล้วค่ะ บ่าย ๆ ดิฉันก็ทำขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เด็กนักเรียนได้ทานกันตอนเย็นหลังเลิกเรียน”

ประชาชน

“วันเสาร์-อาทิตย์ แถวนี่รถจอดเต็มไปหมด พวกนักศึกษาเขามาเรียนกัน ตอนแรกนึกว่ามึนงาน พอมีคนมาทุกเสาร์-อาทิตย์ ก็สนุกดีค่ะ คึกคักดี กว้างเดียวที่ร้านขายดี พวกนักศึกษาชอบมาอุดหนุน” ประชาชน

จากการพบปะพูดคุย สันทนาการกับชาวบ้านละแวกชุมชนปากน้ำ คนทั้งหมดพอใจที่มีศูนย์การเรียนชุมชนถึงแม้ว่า พวกเขาจะไม่มีโอกาสเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนชุมชนก็ตาม หลายคนบอกกับผู้วิจัยว่า การระบาดของยาบ้า รุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ และที่สำคัญก็คือ หลายคนเชื่อว่า ถ้าเด็กและเยาวชนที่ทำงานอย่างเดียวได้กลับมาเรียนหนังสือ (การศึกษาผู้ใหญ่) รัฐบาลลดติดยาบ้าจะลดลง ช่วยลดปัญหาทางสังคมอีกทางหนึ่งอีกด้วย

“คนแถวนี้ไม่ค่อยมีใครเรียนต่อ พอจบประถม (บางคนก็ไม่จบ) ชอบออกมาทำมาหากินกันเลย เงินมันหาง่าย ออกเรือไปเที่ยวก็ได้เงินมา คนเลิกทำงานหาเงินกันตั้งแต่เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ก็ช่วยที่บ้าน ผมออกจากโรงเรียนตั้งแต่เล็ก ทำงานเรือมาตลอด น้องชายผมจบวิศวะมาจากอเมริกา ยังหางานทำไม่ได้ ต้องมาเรียนงานกับผม ตอนนี้ผมลงทะเบียนเป็นนักศึกษา ม.ต้น ของ ศรช. ที่นี่ ไม่มีวุฒิไม่เป็นไร ต้องทำงานก่อน” กรรมการ ศรช. / นักศึกษา ศรช.

“เรื่องยาบ้า ผมว่ามันแก้ยาก เด็ก ๆ มันชอบกินกัน แต่เห็นพวกพ่อ-แม่ จับมาสมัครเรียนที่ ศรช. กันหลายคน น่าจะช่วยได้นะ”

กรรมการ ศรช.

การปรับตัว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง สามารถปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วพบว่า ความสามารถในการปรับตัวนั้นเป็นไปตามวิถีทางที่กรรมการศึกษานอกโรงเรียน ปรับเปลี่ยน ในแง่ของการอยู่ร่วมกับชุมชน ก็ค่อนข้างยาก ทั้งนี้เนื่องจากการก่อกำเนิดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน นอกจากนี้กลุ่มคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (คณะกรรมการสมาคมประมง ระยอง) ยังปฏิเสธที่จะรับผิดชอบหากมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

“ถ้าหน่วยงานราชการทำต่อไม่ได้ก็ยุบไป ก็เลิกไป จะให้พวกผมทำต่อคงทำกันไม่ได้ แคว้งงานเรือ กับ แพปลา พวกเราก็ไม่มีเวลาอยู่แล้ว” กรรมการ ศรช.
 “หากมีอะไรที่จะต้องเปลี่ยนแปลง ดิฉันคิดไว้แล้วว่า จะทำเป็นศูนย์การเรียนรู้แบบเอกเทศ ดิฉันทำเองได้แน่นอนค่ะ ศูนย์ที่นี้ดิฉันก็ทำมากับมือไม่น่ามีปัญหา” กรรมการ ศรช.

การพัฒนา สำหรับแนวโน้มการพัฒนาของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ ยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจน เนื่องจากทุกอย่างไปขึ้นกับทิศทางนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้จะพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบอย่างของทางราชการ ไปสู่ ศูนย์การเรียนรู้แบบของเอกชน

“ดิฉันคิดไว้หลายโครงการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น (หลักสูตรได้แก่งเรือ) หลักสูตรซ่อมมอวน การเดินเรือ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นของระยอง แต่ดิฉันตัวคนเดียวคงทำไม่ไหว ท่านประสานกับชุมชนก็ปล่อยให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นคนทำ ยังไม่ทราบเหมือนกันว่า อนาคตจะเป็นยังไง” กรรมการ ศรช.

ความอยู่รอด ความอยู่รอดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประมงขึ้นกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาว่าจะเป็นอย่างไร แต่เส้นทางความอยู่รอดที่แท้จริงอยู่ที่อาจารย์จินตนาสุภาภรณ์ จะดำเนินการหรือไม่ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในรูปของเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ (เหมือนกับโรงเรียนราษฎร์)

“ดิฉัน สร้างที่นี้ขึ้นมาจากมือของตัวเอง ดิฉันรักที่นี้อยากให้ที่นี้มีชื่อเสียง อีกอย่างหนึ่งก็คือ ดิฉันรักในอาชีพครูคน. อยากให้เด็กได้มีโอกาสเรียน

ดิฉันคงทำต่อไป ถึงแม้ว่าเงินเดือนจะน้อย แล้วก็ไม่มีมั่นคง ไม่รู้ว่าดิฉันคิดแบบ
คนมีอุดมการณ์มากไปรีเปล่า “ กรรมการ ศรช.

อนาคต “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ดิฉันว่ามีทางเลือกอยู่ 3 ทางด้วยกัน
ก็คือ ทำต่อแบบเดิมอย่างเดิม หรือ ไม่ก็เลิกล้มไป ส่วนทางที่ 3 ดิฉัน
คิดว่า ดิฉันจะทำเองขอให้อะไรอะไรมันชัดเจนก่อน ดิฉันอยากทำเอง
ลูกศิษย์ดิฉันเยอะแยะ มีแต่คนอยากมาเรียนกับดิฉัน” กรรมการ ศรช.

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

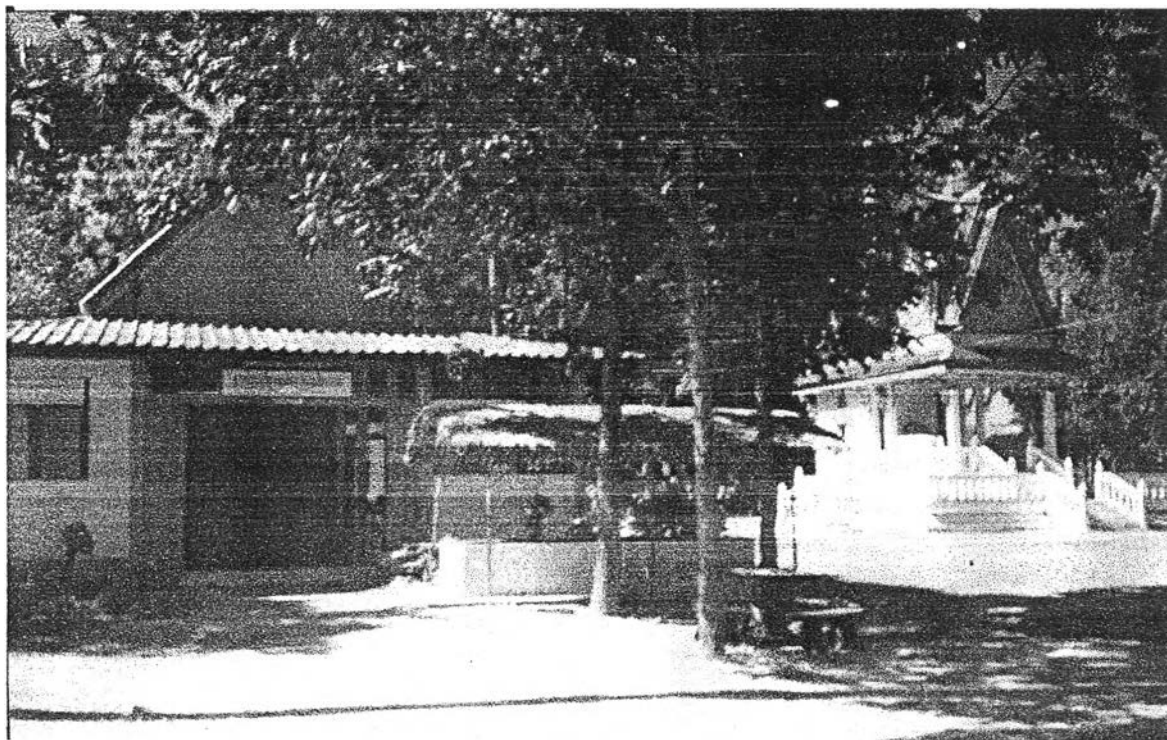
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการาม ตั้งอยู่ภายในวัดโพธิการาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์
จังหวัดร้อยเอ็ด ตำบลโพนสูง ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน มีประชากร 5,167 คน 1,230 ครัวเรือน
ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา การเกษตร (ปลูกข้าวหอมมะลิ) การคมนาคมติดต่อกับอำเภอ
ปทุมรัตน์ ใช้ได้ดีเฉพาะหน้าแล้งเท่านั้น ส่วนในฤดูฝน สภาพถนนที่เป็นดินลูกรังจะถูกน้ำท่วมตัด
ขาดเกือบทุกเส้นทาง สถานะทางเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในฐานะยากจน ประชาชนส่วนใหญ่
อพยพโยกย้ายไปหางานทำในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของชุมชนชนบทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คุณลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการาม

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการามมีประวัติความเป็นมายาวนาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้
นี้พัฒนาตนเองมาจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โดยโครงการของกรมการศึกษาออกโรง
เรียน ในปี พ.ศ. 2525 ได้มีการจัดชั้นที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านไว้ที่ศาลากลางน้ำหน้าวัด
โพธิการาม (ลิมน้ำ) โดยให้มีคณะกรรมการที่อ่านหนังสือเป็นผู้ดูแล การดำเนินงานที่อ่านโดย
คณะกรรมการชุมชนก็ได้มีการดำเนินการโดยตลอด มีปัญหาอุปสรรคในการจัดตั้งหนังสือพิมพ์ใน
ช่วงฤดูฝนของทุกปี ที่ตำบลโพนสูง แทบจะตัดขาดกับโลกภายนอก ในปี 2538 กระแสแนวความคิดการ
จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ถ่ายทอดผ่านศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอไปยังคณะ
กรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ประกอบกับทางวัดโพธิการาม
มีเจ้าอาวาสหนุ่มขึ้นมามีคุณดูแล (พระปลัดสมศรี คุณวีโร) จึงได้ทำเรื่องขออนุมัติให้ยกฐานะที่อ่าน

หนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พร้อมทั้งย้ายสถานที่ทำการจากศาลากลาง
หน้าหน้าวัดไปยังศาลาธรรมสังเวช (ศาลาพักรอกการเผา) ในปี 2539

“อาตมาเป็นคนที่นี่ได้สมัครเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ตั้งแต่ยังเป็นเณร อาตมาก็
ได้ใช้สิมน้ำ(ศาลากลางน้ำ)หน้าวัดเป็นที่อ่านหนังสือเรียน เจ้าอาวาส

ภาพที่ 15 อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการาม (ศาลาธรรมสังเวช)

ศาลาธรรมสังเวชเดิมนั้นมีเฉพาะหลังคา กว้าง 6 x 10 เมตร เปิดโล่งทั้ง 4 ด้าน เมื่อย้าย
มาใหม่ ๆ นั้นก็ใช้บอร์ดกันเป็นห้อง บังลม บังแดด และด้วยศรัทธาแรงใจของชาวบ้านโพธิ์น้อย -
โพธิ์ศรีสวัสดิ์ ที่อยู่รอบ ๆ วัด ได้มาช่วยกันซ่อมแซม บูรณะ ศาลาธรรมสังเวช โดยกันเป็นอาคาร
ชั้นเดียว มีประตู หน้าต่าง สามารถเก็บหนังสือ ใช้เป็นสถานที่เรียนสำหรับผู้ใหญ่ ไม่ให้ถูกแดดถูก
ฝน และในขณะเดียวกันเมื่อมีศพคนตายมารอเผาคณะกรรมการวัดก็จะช่วยกันจัดเก็บหนังสือ โต๊ะ
เก้าอี้ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แล้วจัดให้เป็นศาลาพักรอกการเผา จนเมื่อการเผาศพเสร็จสิ้นลง กิจ
กรรมต่าง ๆ ศูนย์การเรียนรู้ก็จะดำเนินการต่อไป

เมื่อผู้วิจัยได้เดินทางเข้าไปทำการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการาม โดยผู้วิจัยใช้
เส้นทางจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ด ผ่านอำเภอจตุพัตร์พิมาน เข้าถึงตัวอำเภอปทุมรัตน์ ระยะทาง

ประมาณ 54 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง ส่วนทางแยกจากถนนเส้นนี้ไปยังวัดโพธิการาม เป็นถนนลูกรัง อยู่ในระหว่างการซ่อมแซมมีระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ก็จะถึงยังวัดโพธิการาม วัดโพธิการามแตกต่างกับวัดโดยทั่วไปตรงที่วัดแห่งนี้มีถนนผ่ากลางวัดแยกออกเดินประตูด้านทิศเหนือและทิศใต้ในความเชื่อโบราณ เชื่อกันว่าเป็นวัดดอกตลก

“อาตมาได้ยินชาวบ้านพูดกันถึงคำว่า วัดดอกตลก ในความหมายที่ไม่ดี บ้างก็ว่าจะทำให้วัดเสื่อมลงบ้าง หรือทำให้พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดมีเรื่องอยู่ตลอด ตั้งแต่อาตมามาเป็นเจ้าอาวาสก็ไม่เห็นมีอะไร อาตมากลับคิดว่าการให้ชาวบ้านได้ผ่านวัดทุกวัน ทำให้ชาวบ้านเห็นว่าพระไม่ได้อยู่เฉย ๆ พัฒนาวัด มีงานทำตลอดเวลา” เจ้าอาวาส

เส้นทางผ่านวัดที่ทำให้เป็นวัดดอกตลกเป็นเส้นทางตรงที่เชื่อมระหว่างหมู่บ้านโพธิ์น้อยกับหมู่บ้านโพธิ์ศรีสวัสดิ์ มีประชาชนใช้เส้นทางสัญจรไปมา ภายในวัดโพธิการาม จะประกอบไปด้วยสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญของประชาชนชาวบ้านที่น่าสนใจหลายหลังด้วยกัน เช่น โบสถ์หลังใหญ่ (กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง) ศาลาการเปรียญ (ใช้เป็นสถานที่ทำบุญ ประชุมชาวบ้าน ประชุมพระสงฆ์ระดับอำเภอ) ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์การเรียนชุมชน เรือนธรรม (ห้องเรียนเล็ก ๆ ตั้งเรียงกันอยู่ 8 หลัง) เรือนแถว 2 หลัง (ที่ทำการกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และเมรุเผาศพ

“ชาวบ้านแถวนี้ใช้วัดเป็นสถานที่ทำทุกอย่างตั้งแต่ทำบุญวันเกิดจนถึงตาย ชีวิตคนที่นี่ผูกพันกับวัดนี้มาก” กรรมการศรช.

สำหรับตัวอาคารศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งเป็นอาคารธรรมสังเวชด้วยนั้น ภายในตัวอาคารมีชั้นวางหนังสือ โดยรอบตัวอาคาร มีโทรทัศน์ วีดีโอเทป และจานรับสัญญาณดาวเทียม นอกจากนี้ยังมีชุดคอมพิวเตอร์ และเครื่องพิมพ์ดีด พร้อมทั้งเครื่องอัดสำเนาเอกสาร ทุกอย่างอยู่ในสภาพสมบูรณ์ พร้อมใช้งาน ใกล้กับตัวอาคารธรรมสังเวช จะมีชุดของศาลาเรือนธรรม จำนวน 8 หลัง เพื่อใช้เป็นสถานที่พบกลุ่มของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ หรือ ประชุมกลุ่มย่อย

“ถ้ามีการประชุมกลุ่มขนาดเล็ก ๆ อาตมาใช้เรือนธรรมเป็นที่ดำเนินการ ส่วนการประชุมกลุ่มใหญ่ขนาด 60-70 คน อาตมาก็จะใช้ศาลาการเปรียญเป็นที่ประชุม ที่นี่ไม่เคยมีปัญหาเรื่องการใช้สถานที่ ส่วนสถานที่รับประทานอาหาร อาตมาใช้ศูนย์เด็กเล็กเป็นสถานที่ฉัน เลี้ยงญาติโยม ตรงนั้น

3. นายจรูญ	สุยโพธิ์น้อย	กรรมการ
4. นายอนันต์	วงศ์น้ำคำ	กรรมการ
5. นายเต็ม	มาลัยศรี	กรรมการ
6. นายนฤนาจ	ชาววงษ์	กรรมการ
7. นายเกษสุดา	แท่นประยูทธ	กรรมการและเลขานุการ
8. นายสิริ	วันดีศรี	กรรมการและเลขานุการ

นอกจากนี้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม ยังมีคณะกรรมการเยาวชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอีก 1 ชุด โดยคณะกรรมการเยาวชนชุดนี้จะเป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้านโพธิ์น้อย - โพธิ์ศรีสวัสดิ์ ทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ (ศ.ร.ช) และไม่ได้ศึกษาแล้ว

คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย

นายประทีป	กาสิงห์	ประธานกรรมการ
นางสาวกรรณิกา	กาสิงห์	รองประธานกรรมการ
นางสาวนงนาถ	จอมคำสิงห์	รองประธานกรรมการ
นายณัฐวุฒิ	ชมโพธิ์น้อย	กรรมการ
นางสาวสุภาภรณ์	โนนอ่อน	กรรมการ
นายอาทิตย์	เอกวิเศษ	กรรมการ
นายวิลาศ	สมน้อย	กรรมการ
นายอำพล	โคคา	กรรมการ
นางสาววิสนีย์	เหลือถนอม	กรรมการ
นายอนุรักษ์	น้อยบาท	กรรมการ
ด.ญ.จิตติมา	เรียงปาน	กรรมการ
นางสาวกาญจนภรณ์	กาสิงห์	กรรมการ
นายอดุลย์	สอนจันทร์	กรรมการและเลขานุการ
ด.ญ.สันเทพ	เหลือถนอม	กรรมการและรองเลขานุการ

“เมื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ อาตมาคิดว่า อาตมาคนเดียวคงทำไม่ไหว
ก็เลยต้องหาคนในหมู่บ้านมาช่วย กรรมการศูนย์การเรียนรู้ก็มีหลายคน”
กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 16 สภาพภายในอาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

“ครั้งแรกเมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ผมถามหลวงพ่อกว่า คณะกรรมการไม่มากเกินไปหรือ หลวงพ่อตอบว่า ถ้าเป็นไปได้เอาตามา อยากให้ทุกคนได้เป็นกรรมการศูนย์การเรียนรู้’ กรรมการ ศรช.

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การามประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษามีกิจกรรมของชุมชนที่ผู้วิจัย เห็นความร่วมมือของคณะกรรมการ ได้แก่ การรื้อกุฏิไม้หลังใหญ่ในวัด แล้วนำไม้ไปก่อสร้างเป็น เรือนแถวขนาด 7 ห้อง 2 หลัง แรงงานทั้งหมดเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้

“ที่นี้เวลามีอะไรที่จะต้องทำเราก็ระดมแรงงานกันมาช่วยกัน ชาวบ้าน พระ ครู ทุกคนต่างมาช่วยกัน ผมก็เกิดที่นี้อยากให้บ้านโพธิ์น้อยพัฒนา ผมตั้งใจ ไว้ 5 อย่างด้วยกันที่ต้องทำให้ได้มี โบสถ์ มีศูนย์การเรียนรู้ มีน้ำประปา มี ถนนลาดยาง แล้วก็มีสถานีอนามัย ตอนนี้อยู่แต่สถานีอนามัยที่บ้านโพธิ์ น้อยไม่มี ผมกำลังติดต่อสาธารณสุขจังหวัดอยู่” กรรมการ ศรช.

“ถ้าจะให้ผมกล่าวถึงความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ ผมก็คงจะต้องบอกว่า มันเกิดขึ้นจากคณะกรรมการทุกคนที่อุทิศตนให้กับวัด ให้กับหลวงพ่อบุญ ซึ่งเป็นแก่นของศรัทธา นอกจากนี้คณะกรรมการที่ดำเนินการอยู่นี้มาจากทุกอาชีพในหมู่บ้าน ครูบา-อาจารย์ก็ลงมาช่วยกันทำงานที่นี้เราช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน” กรรมการ ศรช.

สภาพแวดล้อมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการาม

การที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการามได้พัฒนาตนเองจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากการผลักดันของคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการที่อ่านกว่า 6 ปี สำหรับการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนทำให้ศูนย์การเรียนรู้มีชื่อเสียงยอมทำให้ องค์การและหน่วยงานรัฐจักตลอดจนให้การสนับสนุนทั้งหน่วยงานระดับองค์การชาวบ้าน และระดับจังหวัด

“ถ้าจะว่าไปแล้วองค์กรเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ มีอยู่หลายส่วนด้วยกันทั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี ก็มีสนับสนุน กลุ่มเยาวชนก็เป็นคณะกรรมการอยู่แล้ว พวกกลุ่มเกษตรกรก็พวกผมนี่แหละ ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยเข้ามายุ่งเลยหรือไม่เคยให้การช่วยเหลือที่นี้ ก็พวก อบต. กิจกรรมของที่วัด หรือที่ศูนย์การเรียนรู้ พวก อบต. ไม่เคยมาเชิญเข้าร่วมก็ไม่มา ยกเว้นหลักเสียงไม่ได้ เช่น พวกจังหวัด พวกอำเภอ มาพวก อบต. ถึงเข้ามา”

กรรมการ ศรช.

ผู้วิจัยได้เดินทางจากวัดโพธิการามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร ถนนลูกรัง เป็นหลุมเป็นบ่อ ต้องใช้เวลามากพอสมควรกว่าจะถึงที่ทำการ อบต.โพนสูง ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 บ้านโพนสูง

“ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในแต่ละหมู่บ้าน สำหรับที่นี้ดูจะเป็นเรื่องธรรมดา ปกติแล้ว ชาวบ้านแต่ละหมู่ก็ไม่ได้ไปมาหาสู่กันมากนัก การเดินทางที่นี้มันลำบาก ยิ่งหน้าฝนด้วยแล้ว ติดต่อกันแทบไม่ได้เลย”

เจ้าหน้าที่ของรัฐ.

“งานบริหารของ อบต. โพนสูง มีงานต้องทำมากหลาย ตั้งแต่ถนน ไฟฟ้า, ประปา โทรศัพท์ ชาวบ้านที่นี้ยากจนมาก ผมมีกิจกรรมและงานอื่นที่ต้องทำก่อน ส่วนงาน ศรช. หลวงพ่อท่านทำของท่านได้อยู่แล้ว ญาติโยม ท่านเยอะ” คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล

การที่ ศรช. วัดโพธิ์การาม ไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล โพนสูง ไม่ได้สร้างปัญหาอย่างใดในการดำเนินงาน ของ ศรช. วัดโพธิ์การาม กลับได้รับการสนับสนุนจาก อบจ. ร้อยเอ็ด โดยการผลักดันของ สจ. ในเขตอำเภอปทุมรัตน์

“อบจ. ร้อยเอ็ดให้การสนับสนุน ศรช. วัดโพธิ์การามมาโดยตลอด สจ. เขตนี้ จะมาหาหลวงพ่อกันเป็นประจำ ซาดเหลืออะไร สจ. ก็จะนำมาถวาย มีคนศรัทธา หลวงพ่อมาก ไม่จ้างงานสร้างโบสถ์คงไม่เร็วขนาดนี้ ปีหน้า ชาวบ้านโพธิ์น้อย ก็ได้ฉลองโบสถ์ใหม่กันแล้ว” กรรมการ ศรช.

“อาตมาไม่เคยไปขออะไรใคร อาตมามีอะไรก็ทำไปตามมีตามเกิด บังเอิญผู้หลักผู้ใหญ่ เขาเห็นอาตมาทำโน่นทำนี่อยู่เรื่อย ๆ ก็เลยมาสนับสนุน”

กรรมการ ศรช.

ก็คงจะเป็นจริงอย่างท่านเจ้าอาวาสกล่าว ศูนย์การเวียนชุมชนแห่งนี้มีท่านชาติชาตรี โยธิดา (อดีต ผอ. สนจ. ร้อยเอ็ด) มาตรวจเยี่ยม ท่านสรรพกร กลิ่นประทุม (รม.ต. เกษตรคนปัจจุบัน) เป็นผู้ผลักดันโครงการประปาชุมชนจนแล้วเสร็จ

“ศูนย์การเวียนชุมชนกับศาลาพักศพ ทำให้ศูนย์การเวียนชุมชนวัดโพธิ์การามเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป อาตมาไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นอย่างนั้น แต่เมื่อคนรู้จักแล้ว ก็อยากมาทำบุญด้วย อาตมาไม่เคยขัดศรัทธาใคร”

กรรมการ ศรช.

การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม ไม่เคยจัดทำแผนและงบประมาณประจำปี ตั้งแต่เริ่มต้นจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แผนปฏิบัติการล่วงหน้าที่มีและต้องทำในทุกภาคการศึกษาเป็นแผนปฏิบัติการพบกลุ่ม ซึ่งเป็นแผนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนการปฏิบัติงานในกิจกรรมอื่นๆ ใช้การทำงานตามปฏิทินของวันสำคัญต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมวันเด็ก การจัดกิจกรรมวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา หรือ การจัดกิจกรรมร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ขอความร่วมมือมายังศูนย์การเรียนรู้วัดโพธิ์การามเป็นครั้งคราวไป โดยกิจกรรมดังกล่าวจะแจ้งความประสงค์มาล่วงหน้าว่าจะดำเนินกิจกรรมอย่างไรบ้าง

“อาตมาไม่เคยทำแผนปฏิบัติการของ ศรช. อาตมาได้จัดกิจกรรมตามวันสำคัญให้แก่ชาวบ้าน เช่น งานบุญคุ้มข้าวใหญ่ งานวันเด็ก งานวันสงกรานต์ งานวันเข้าพรรษา งานทอดกฐิน ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ก็เป็นกิจกรรมของคณะสงฆ์ ประชุมพระสังฆาธิการ ในอำเภอปทุมรัตน์ นอกจากนั้นก็เป็นกิจกรรมที่เป็นความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างวันนี้นาถาคาร ธกส. มาจัดประชุมชาวบ้าน อาตมาก็ให้ใช้ศาลาการเปรียญประชุม หรือถ้าจะมีการอบรมเยาวชน อบรม อสม. สาธารณสุข ทาง ศรช. ก็ให้การสนับสนุน” กรรมการ ศรช.

“ดิฉันยังไม่เคยทำแผนปฏิบัติการของ ศรช. ตั้งแต่มาอยู่ที่นี้จะทำอะไรก็แล้วแต่หลวงพ่อบ้านจะส่ง การดำเนินงานต่าง ๆ หลวงพ่อบ้านประชุมกับคณะกรรมการว่าจะดำเนินการอย่างไร ดิฉันมีหน้าที่ปฏิบัติตามเท่านั้น” กรรมการ ศรช.

สำหรับผู้วิจัย เมื่อได้เข้ามาใช้ชีวิตในวัดโพธิ์การาม ผู้วิจัยได้สังเกตและพบว่า วัดโพธิ์การามและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม สนิทแนบแน่นเป็นเนื้อเดียวกัน โดยพิจารณาจากงบประมาณการเงินที่ใช้งบประมาณการเงินจากที่เดียวกัน นั่นก็คือเงินงบประมาณของวัด ทั้งนี้ไม่น่าแปลกใจอะไรนักในเมื่อ กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการโดยวัดโพธิ์การาม ซึ่ง

ทุกคนไว้วางใจในฐานะ ผู้นำของสถาบันศาสนา ในชุมชนที่มาทำหน้าที่จัดการศึกษาด้วยอีกหน้าหนึ่ง

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การามนับว่าเป็นจุดเด่นประการหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ เนื่องจากวิวัฒนาการการพัฒนาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ยาวนาน ควบคู่กับความเอาใจใส่ของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ที่มีจุดเน้นที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน

“ผมตั้งใจที่จะทำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตัวอย่างให้คนทั่วไป ให้คนในหมู่บ้านอื่นได้เห็นประโยชน์ และผมก็คาดหวังว่า คนในหมู่บ้านอื่น ๆ จะมีการพัฒนาเหมือนกับคนบ้านโพธิ์น้อย-โพธิ์ศรีสวัสดิ์”

กรรมการ ศรช.

ดังนั้นแนวคิดในการพัฒนาหมู่บ้านด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงเกิดขึ้นเป็นกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี 2539-ปัจจุบัน กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีการดำเนินการไปแล้วนั้น เป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่น่าความเจริญมาสู่ชุมชนแห่งนี้

“ผมก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่า ทำไมคนต้องมาดูงานการศึกษาที่นี่ แต่เมื่อพวกเขามาดูงานกลับไปแล้ว พวกเขาก็กลับมาพร้อมกับความช่วยเหลือต่าง ๆ มันยังทำให้ศูนย์การเรียนรู้พัฒนามากขึ้นกว่าเดิม ชาวบ้านก็ยังให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น” กรรมการ ศรช.

กิจกรรมต่อเนื่องที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วัดโพธิ์การาม ที่ได้มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน อาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 – 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่สายสามัญ เป็นกิจกรรมหลักที่ยังดำเนินการอยู่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม เปิดการเรียนการสอนในระดับ ม.3 และ ม.6 โดยใช้ ศาลาเรือนธรรม เป็นสถานที่พบกลุ่ม โดยมีการฉายวีดีโอเทป ให้นักศึกษาดูหรือจัดตารางเรียนเสริมให้ตรงกับเวลาออกอากาศของ ETV.

“ตอนนี้มีนักเรียนน้อยลงมาก หลายคนเรียนจบไปแล้ว นักศึกษามาก
จะมาจากหมู่บ้านอื่น ที่นี้หาคนเรียนยากมาก” กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 17 เรือนธรรม สถานที่พบกลุ่ม ประชุมกลุ่มย่อยของนักศึกษา ประชาชน ชาวบ้าน

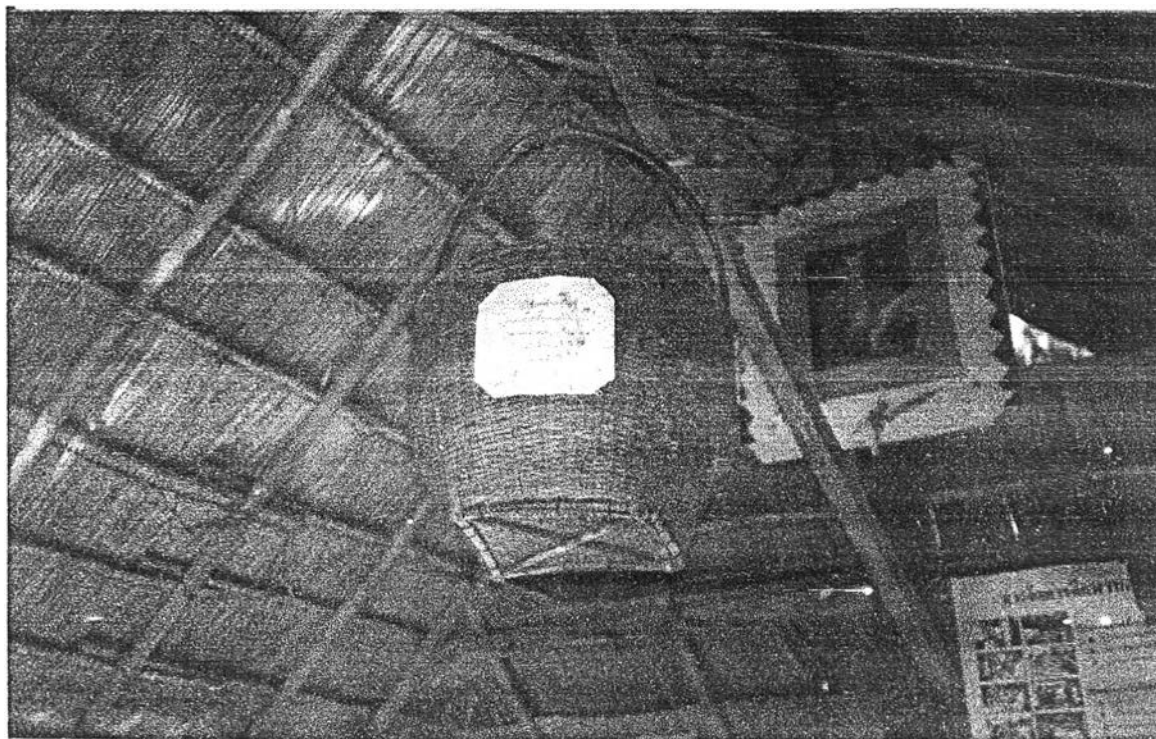
นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนมีเพียง 26 คน (ม.ต้น) และ 21 คน (ม.ปลาย) ทุกคนที่มาเรียน
ต้องการวุฒิบัตร เพื่อไปใช้สมัครงานในกรุงเทพฯ หรือในตัวจังหวัดร้อยเอ็ด บางคนหวังจะไปทำงานในโรง
งานที่จังหวัดนครราชสีมา

“เดี๋ยวนี้สมัครงาน วุฒิชั้นต่ำต้อง ม.3 โรงงานถึงจะรับเข้าทำงาน ที่หนูมาเรียน
ก็เพราะว่า พวกเพื่อน ๆ หนู เค้าคูงานไว้ให้แล้ว แต่หนูไม่มีวุฒิถ้าหนูเรียนจบก็
คงไปทำงานที่กรุงเทพฯ” นักศึกษา

นักศึกษาผู้ใหญ่ของศูนย์การเรียนชุมชนวัดโพธิ์การาม หลายคนออกไปทำงานตาม
โรงงาน เป็นเด็กเสิร์ฟอาหารตามร้านอาหาร อีกหลายคนไปสมัครตามศูนย์ที่รับสมัครผู้ดูแลเด็ก ผู้

สูงอายุ ได้รายได้ก็แบ่งส่วนหนึ่งมาทำบุญให้วัด ส่งให้พ่อ แม่ ปู่ย่าบ้าน ช่อมะขามบ้าน หรือไม่ก็ส่งให้น้องเรียน

“อาตมาคิดว่า ศูนย์การเรียนชุมชนช่วยเหลือชุมชนช่วยเหลือชาวบ้าน ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แลวันนี้ชาวบ้านไปทำงานทำที่กรุงเทพฯ ที่โคราชกันมาก หน้าสงกรานต์ หน้าออกพรรษาค่อยกลับมาบ้าน อาตมาว่าชีวิต ชาวบ้านดีขึ้นกว่าเดิม” กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 18 กะต๋ำ สำหรับใส่หนังสือในเรือนธรรม

2. หลักสูตรเสริมทักษะพิมพ์ดีด คอมพิวเตอร์ และวิชาชีพกลุ่มสนใจ

ถ้าหากการจัดการศึกษาสายสามัญเป็นภาระหน้าที่ที่ศูนย์การเรียนชุมชนทุกแห่งต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นห้องเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ หลักสูตรพัฒนาทักษะพิมพ์ดีด และคอมพิวเตอร์ ก็จะเป็นหลักสูตรเสริมทักษะที่ศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินการจัดการศึกษาขึ้นเองตามความสามารถที่ดำเนินการได้

“ครั้งแรกที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนที่นี่ก็เป็นที่พบกลุ่มและที่อ่านหนังสือเท่านั้น ต่อมาอาตมาได้้นำเอาสิ่งที่อาตมามีประสบการณ์สมัยที่ยัง

เป็นแผนรมาปฏิบัติ คาดมาคิดว่าเกิดประโยชน์ ตอนที่อาตมาเป็นแผน
 อาตมาเข้าไปเรียนหนังสือที่ตัวจังหวัดร้อยเอ็ด อาตมาได้ไปสมัครเรียน
 พิมพ์ดีดที่โรงเรียนสอนพิมพ์ดีด สมัยนั้นค่าเรียน 800 บาท อาตมาต้อง
 ขอผ่อนค่าเรียนเป็น 2 เดือน มันแพงมาก นี่อาตมายังจำได้เลย พอศูนย์
 การเรียนดำเนินการได้ 3-4 เดือน อาตมาก็ขอผ้าป่าพิมพ์ดีด ได้มา
 2 เครื่อง แล้วก็เปิดสอนให้กับชาวบ้าน เด็กนักเรียน อาตมาสอนเอง
 ทุกวันนี้ยังมีคนมาเรียนอยู่ทุกวัน" กรรมการ ศรช.

เครื่องพิมพ์ดีด 5 เครื่องในศูนย์การเรียนชุมชน ถูกใช้งานทุกวัน ถึงแม้ว่าจะมีชุด
 คอมพิวเตอร์ 3 ชุดที่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน ตั้งแต่เข้าพอสว่างเห็นลายมือเด็กนักเรียนบางคนก็
 จะเดินมาใช้เครื่องพิมพ์ดีด พิมพ์รายงานส่งครูในโรงเรียนบ้านโพธิ์น้อย หรือโรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี
 สวัสดิ์ เด็ก ๆ จะพิมพ์งานจนถึงประมาณ 7 โมงครึ่ง แล้วถึงค่อยเดินต่อไปโรงเรียน ตอนสาย ๆ
 ประมาณ 10 โมงเช้า ก็จะเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่มีทั้งคนหนุ่มสาว และกลุ่มชาวบ้านเข้ามาเรียนพิมพ์
 ดีด และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทั้ง 2 กลุ่มต่างมีเป้าหมายในการเรียนที่แตกต่างกัน

"ทุกวันนี้การไปสมัครงาน ค่าจะต้องถามว่า พิมพ์ดีดเป็นรีเปลา หรือว่า
 ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อะไรเป็นบ้าง ถึงจะรับเข้าทำงาน นี่พวกเราไม่
 ต้องไปเรียนในเมือง เรียนที่นี่ทั้งหมด ไม่ว่าจะเรียน ม.ต้น ม.ปลาย
 พิมพ์ดีด คอมพิวเตอร์ ประหยัดแล้วก็ได้อยู่บ้านทำงาน ทำนา ทำไร่"

นักศึกษา

ผู้เข้ามาใช้บริการเรียนพิมพ์ดีด เรียนคอมพิวเตอร์ ถ้าเครื่องไม่ว่างก็จะนั่งอ่าน
 หนังสือ หรือไม่ก็ดูโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม (ETV) ที่เปิดใช้งานอยู่ตลอด กลุ่มคนเหล่านี้จะลับ
 เปลี่ยนหมุนเวียนกันมาจนถึงประมาณบ่าย 3 โมง กลุ่มผู้ใหญ่ก็จะกลับบ้านปฏิบัติภาระกิจของตน
 เอง กลุ่มนักเรียนที่โรงเรียนเล็ก ก็จะกลับมาใช้บริการใหม่อีกครั้ง บางคนมาพิมพ์รายงาน คั่น
 เอกสาร คั่นหนังสือ บางคนมาเรียนคอมพิวเตอร์ กิจกรรมของนักเรียนจะดำเนินจนถึงประมาณ
 6 โมงครึ่ง กลุ่มนักเรียนก็จะทยอยกันกลับบ้านหลังจากนั้นประมาณ 1 ทุ่ม จะมีกลุ่มผู้ใหญ่ 3-4
 คน มานั่งสนทนากับเจ้าอาวาส (พระปลัดสมศรี คุณวีโร) ส่วนอีกกลุ่มก็จะมานั่งดู T.V. ที่ชัดเจน
 มาก (รับสัญญาณผ่านดาวเทียม) จนประมาณ 4 ทุ่ม 5 ทุ่ม ชาวบ้านก็ทยอยกันกลับ กิจกรรม
 ประจำวันของศูนย์การเรียนได้สิ้นสุดลง

“ศูนย์การเรียนรู้ของอาตมาไม่มีวันหยุด จะใช้เมื่อไหร่ก็ได้ตลอดเวลา ศูนย์การเรียนรู้จะเปิดตั้งแต่เช้า และก็ปิดเมื่อไม่มีผู้ใช้บริการ บางคืนมีชาวบ้านมาขอใช้เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคอมพิวเตอร์เกือบทั้งคืน อาตมาไม่มีปัญหาอะไร โยมอ่านดูหน้าศูนย์การเรียนรู้ก็จะเข้าใจ (บริการด้วยใจ ทำงานด้วยศรัทธา)” กรรมการ ศรช.

นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนพิมพ์ดีด และคอมพิวเตอร์แล้ว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิการามยังได้จัดการเรียนการสอนวิชาชีพหลักสูตรสั้น ๆ ในรูปของกลุ่มสนใจอยู่อย่างสม่ำเสมอ 1-2 เดือนต่อครั้ง โดยหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่ก็มี หลักสูตรนวดแผนไทย หลักสูตรการเลี้ยงผึ้ง หลักสูตรการถนอมอาหาร หลักสูตรการแปรรูปอาหาร ทั้งหมดเป็นหลักสูตรที่เปิดรับผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับการอบรมวิชาชีพครั้งละ 20 คน การเปิดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพที่ใช้บริเวณวัด ในศาลาการเปรียญ หรือไม่มีศูนย์การพัฒนาเด็กเล็กขึ้นกับความเหมาะสม

“คนที่นี่สนใจเรียนทุกอย่างที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ผมว่าจัดการศึกษาที่ง่ายมาก ขออย่างเดียวอย่าไปรบกวนเวลาทำไร่ ทำนาของชาวบ้าน เรื่องนี้เราต้องรู้ หลวงพ่อท่านถึงเปิดบริการตลอดเวลา ชาวบ้านจะได้มาใช้ตามแต่สะดวก ชาวบ้านที่ชื่นชอบเรียนแบบฝึกปฏิบัติ ทำกันจริง ๆ แบบให้มานั่งฟัง ชาวบ้านไม่ชอบ เค้าเบือกกัน แล้วยังรู้สึกว่าเสียเวลา ต้องลงมือกันเลยเอาแบบถึงลูกถึงคน” กรรมการ ศรช.

“หลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มักจะเป็นหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ยกเว้นหลักสูตรเลี้ยงผึ้ง เป็นหลักสูตรภูมิปัญญาพื้นบ้านของที่นี่ หมู่บ้านนี้มีคนเลี้ยงผึ้งขาย อยู่หลายครัวเรือน เราก็ศึกษาแล้วก็เขียนเป็นหลักสูตร แล้วก็ให้ชาวบ้านเป็นวิทยากรด้วย เปิดสอนมา 2 รุ่นแล้ว ปรากฏว่า บางคนเรียนแล้วทำไม่ได้ ของแบบนี้มันขึ้นกับคนด้วย เรียนอย่างเดียวไม่ได้” กรรมการ ศรช.

3. การจัดการเรียนการสอนร่วมกับหน่วยงานอื่น

ในทุกๆ เดือนจะมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาจัดประชุมชาวบ้านฝึกอบรม หรือให้ความรู้กับประชาชนอยู่เสมอ หมุนเวียนกันตามโอกาส โดยใช้วัดโพธิการามเป็นสถานที่ในการดำเนินการ เนื่องจากมีความพร้อมในการประชุมกลุ่มใหญ่ ประชุมกลุ่มย่อย มีสถานที่ประกอบ

อาหาร และรับประทานอาหาร ในระหว่างที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอยู่นั้น ผู้วิจัยพบการประชุมชี้แจง ฝึกอบรมให้ความรู้ จากหลากหลายหน่วยงาน และทุกทุกครั้ง ศูนย์การเรือนชุมชนวัดโพธิการามเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอยู่เสมอ

“มันแยกยากระหว่างวัดกับศูนย์การเรือน จะทำอะไร มันเกี่ยวพันไปหมด”

กรรมการ ศรช.

กิจกรรมที่มีการดำเนินการ เช่น โครงการประชารัฐ โครงการการกู้เงิน ธ.ก.ส. โครงการกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โครงการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง โครงการป้องกันและปราบปรามไข้เลือดออก ทุกโครงการต้องมาใช้วัดโพธิการาม ต้องขอความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชนในการที่จะให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ศูนย์การเรือนชุมชนจึงอยู่ในฐานะเครือข่ายหนึ่งในชุมชน

“อาตมาเข้าร่วมหมดทุกโครงการ ทุกกิจกรรมมันเป็นประโยชน์ของชาวบ้าน แล้วก็หลังจากงานเสร็จกิจกรรม ชาวบ้านก็จะมานั่งคุยกับอาตมาต่อ มันก็ไม่พ้นศูนย์การเรือนอยู่ดี ที่นี้เหมือนกับที่ทำงานของอาตมา ใครไป ใครมาก็ต้องมาที่นี้” กรรมการ ศรช.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในศูนย์การเรือนชุมชน

ความสำเร็จของศูนย์การเรือนชุมชนวัดโพธิการามนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ความร่วมแรงร่วมใจระหว่างผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน ครูและโรงเรียนชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของความสำเร็จ ผลการปฏิบัติงานของศูนย์การเรือนชุมชนที่เป็นเสมือนแกนกลางเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน สำหรับผู้วิจัยเมื่อได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตตำบลโพธิสูง ผู้วิจัยสังเกตการอยู่รวมกันของแต่ละหมู่บ้านแล้ว หมู่บ้านอื่น ๆ มักจะต่างคนต่างอยู่ การแสดงออกถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับบ้านโพธิ์น้อย โพธิ์ศรีสวัสดิ์ (หมู่ 6, หมู่ 7) ซึ่งในประเด็นนี้เองทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัย จนต้องแสวงหาคำตอบและก็ได้คำตอบในที่สุด

“ตำบลโพธิสูงในอดีตที่นานมา มันเป็นดงใจ ผู้วิจัยที่ทำผิดชอบหนีมา หลบอยู่แถวนี้ การคมนาคม ถนนหนทางมันลำบาก หน้าฝนต้อง

เดินอย่างเดียว น้ำท่วมมาก หมู่บ้านทุกหมู่บ้านเป็นโจรทั้งนั้น หมู่บ้าน
นั้นยกพวกปล้นหมู่บ้านนี้ ตอนหลังก็เลิกเลิกกันไป พวกเด็ก ๆ
ก็ออกไปทำงานกรุงเทพฯ แต่มันก็ยังไม่ไว้ใจกัน” กรรมการ ศรช.

สำหรับบ้านโพธิ์น้อย โพธิ์ศรีสวัสดิ์ การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน มาจากพี่น้องตระกูลเดียวกัน
ที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ครู-อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนประถมก็เป็นคนในหมู่บ้าน และ
ประเด็นที่สำคัญก็คือ ชาวบ้านมีศรัทธากับท่านเจ้าอาวาส

“เดิมที่ชาวบ้านหมู่นี้ก็เหมือนกับหมู่อื่น ๆ ต่างคนต่างอยู่ ชีวิตมันยากจน
ต้องต่อสู้ดิ้นรนเหมือนกับชาวอีสานโดยทั่วไป หน้าน้ำน้ำก็ท่วม หน้าแล้ง
ก็ไม่มีน้ำใช้ แต่ตั้งแต่หลวงพ่อกลับมาอยู่ที่นี้อะไรอะไรก็ดีขึ้น พวกเรามี
ไฟฟ้าใช้ มีน้ำประปา มีโทรศัพท์ มีโบสถ์ ทุกอย่างมันพัฒนาไปหมด
ทุกอย่าง หน่วยงานราชการก็เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ถนนหนทางก็ดีขึ้น
ผู้หลักผู้ใหญ่ท่านก็เมตตา ให้ความช่วยเหลือ” กรรมการ ศรช.

ด้วยจิตและศรัทธาที่มีต่อท่านเจ้าอาวาสวัดโพธิ์การาม การขอความร่วมมือร่วมใจ ร่วม
แรงจากชาวบ้าน ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็เป็นส่งผลดีในทุก ๆ ด้าน ประกอบกับท่านเจ้า
อาวาสเป็นพระหนุ่มรุ่นใหม่ มีการศึกษา (อายุ 33-34 ปี จบจากมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย) จะ
ทำการสิ่งใดต้องประชุมชี้แจง รับฟังเหตุผลจากชาวบ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนก็สามารถ
เกิดขึ้นได้โดยง่าย

“อาตมาฉันน้อย นอนก็น้อย ใช้แต่สบง จีวร แล้วก็ทำงานมาก ทำงานหนัก
อาตมาอยากให้ชาวบ้านมีความสุข อยากมาทำบุญกับอาตมา อาตมากับ
ชาวบ้านเป็นพี่น้องกันทั้งนั้น” กรรมการ ศรช.

ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม

ผลงาน สำหรับผลงานวัดโพธิ์การามนับได้ว่ามีผลงานมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากเป็นศูนย์
การเรียนรู้ชุมชนที่มีการจัดตั้งมาเป็นระยะเวลายาวนาน พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
และประเด็นที่สำคัญได้แก่ กิจกรรมที่เป็นผลงานนั้นเป็นกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนที่
ตรงกับความสนใจและความต้องการของชุมชน

"ผมว่าการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรี ยนเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนในชุมชน ได้รับความรู้เพิ่มเติม พัฒนาทักษะ สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการ ประกอบอาชีพ กิจกรรมทั้งหมดทุกกิจกรรม ถ้าประชาชนชาวบ้านไม่เห็น ประโยชน์หรือว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้าน จัดไปก็เปล่าประโยชน์ เปลืองเงิน เปลืองของ นี่กิจกรรมที่จัดขึ้น ชาวบ้านเอาไปใช้ในการพัฒนา อาชีพ หารายได้ ส่วนใหญ่ก็เป็นกิจกรรมที่เรี ยนฟรี ชาวบ้านไม่ต้อง ลงทุนอะไร ชาวบ้านมีแต่ได้กับได้ ผมว่ามันขึ้นกับว่ากิจกรรมนั้นชาวบ้าน ได้ประโยชน์มากหรือน้อย" กรรมการ ศรช.

ประสิทธิภาพ ศูนย์การเรี ยนชุมชนวัดโพธิการาม นับได้ว่า เป็นศูนย์การเรี ยนที่มีประ สติภาพ งบประมาณในการลงทุนน้อยมาก มีแต่เงินค่าใช้จ่ายหมวดเงินเดือนของครู ศรช. นอก นั้นเป็นเงินค่าใช้จ่ายที่ใช้จากแหล่งเงินรายได้ของวัด วัสดุ อุปกรณ์ หลายสิ่งหลายอย่างก็เป็นของ วัด ไต้ะ แก้อี้ อาคาร วัดเป็นผู้ดำเนินการศึกษา

"อาตมาบริหาร จัดการศูนย์การเรี ยนชุมชนที่นี่ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่ง ของวัด อาตมาแยกไม่ออกระหว่างวัดกับศูนย์การเรี ยนชุมชน ถ้าวัดดี ศูนย์การเรี ยนก็ดีไปด้วย มันเหมือนของที่คู่กันอยู่ตลอดไป"

กรรมการ ศรช.

ความพึงพอใจ ศูนย์การเรี ยนชุมชนวัดโพธิการาม เป็นเหมือนของชาวบ้านโพธิ์น้อย โพธิ์ศรีสวัสดิ์ ที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงความเป็นชุมชนที่ประชาชนมีระดับ การมีส่วนร่วมในระดับสูง มีผลงานการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะศูนย์การเรี ยนชุมชนในวัดที่เป็น ศูนย์การเรี ยนชุมชนที่เป็นที่รู้จักของบุคคลหลายฝ่ายในระดับจังหวัดที่สำคัญก็คือ กิจกรรมทางการ ศึกษาออกระบบโรงเรียนทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

"พอใจสิครับ ศูนย์การเรี ยนชุมชนทำให้ผมมีวุฒิ ม.3 ม.6 อย่างน้อยผมก็ไปสมัครงานที่ไหนก็ได้"

"ดิฉัน พิมพ์ดีดเป็น ใช้คอมพิวเตอร์เป็น ก็เพราะไปเรี ยนที่ศูนย์การเรี ยน"

"ศูนย์การเรี ยนนำความเจริญมาที่นี่ เรามีน้ำประปา มีโทรศัพท์ มีถนน

ก็เพราะผู้ใหญ่หลายคนเข้ามาดูงานที่ศูนย์การเรีบน

“เวลาทางราชการมีอะไรมาลงก็มักจะนึกถึงหมู่บ้านโพธิ์น้อย-โพธิ์ศรีสวัสดิ์
ก่อน พวกเรามีผลงานที่ทำให้ทางราชการยอมรับ”

นักศึกษา / ประชาชน

การปรับตัว การปรับตัวของศูนย์การเรีบนวัดโพธิ์การาม อยู่ในระดับที่ถือว่ามีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา มีความยืดหยุ่นในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญก็คือ การพร้อมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

“อาตมาและคณะกรรมการทุกท่านพร้อมที่จะปรับตัวอยู่แล้ว ศูนย์การเรีบน
ก็เช่นกัน จะให้ทำอะไร เป็นอย่างไร อาตมายอมรับได้อยู่แล้ว การจัด
กิจกรรม การจัดการศึกษาที่นี้พร้อมเสมอ” กรรมการ ศรช.

การพัฒนา แนวทางการพัฒนาของศูนย์การเรีบนชุมชนวัดโพธิ์การาม ได้มีการวางแผนการพัฒนาไว้แล้วล่วงหน้า โดยการประชุมพูดคุยกันของคณะกรรมการ แต่ต้องรอให้โบสถ์หลังใหม่เสร็จเรียบร้อย ศูนย์การเรีบนจึงจะเริ่มดำเนินการต่อจากนั้น โดยการพัฒนาศูนย์การเรีบนชุมชนจะแบ่งออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน คือ การพัฒนาตัวกิจกรรมการเรีบนการสอน และการพัฒนาอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์

“หลังจากงานฉลองโบสถ์ใหม่ ผมกับคณะกรรมการก็จะหาเงินสร้างศูนย์
การเรีบนชุมชนใหม่ให้เป็น อาคาร 2 ชั้น เราได้เตรียมที่ไว้แล้ว ผมอยาก
จะทำตัวอาคารศูนย์การเรีบนให้เป็นตัวอย่าง เวลาชาวบ้านเข้ามาทำบุญ
ในวัดจะได้รู้สึกภาคภูมิใจ”

“กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรีบนพวกเราได้ศึกษามาแล้วล่วงหน้า วาง
แผนกันไว้ว่า ชั้นบนจะทำเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน แล้วกันบางส่วนเป็นห้อง
เรีบนทางศิลปะ พวกกล้วยไม้ กล้วยชิต ส่วนชั้นล่างก็เป็นห้องเรีบนทั่วไป

ห้องสมุดหมู่บ้าน ห้องทำงานหลวงพ่อ ผมวางแผนไว้แล้ว แต่ต้องหาเงิน
ก่อนค่อยค่อยทำกันไป”

กรรมการ/ศรช.

ความอยู่รอด ความอยู่รอดของศูนย์การเรียนชุมชนวัดโพธิ์การาม ขึ้นอยู่กับท่านเจ้าอาวาสพระปลัดสมศรี คุณวีโร เนื่องจากท่านเป็นแกนหลักในการดำเนินการศูนย์การเรียนชุมชน

"ก็ไม่แน่ ถ้าอาตมาสึก ศูนย์การเรียนก็คงหาคนทำยากทุกวันนี้ ศูนย์การเรียนอยู่ได้ ก็คงจะเป็นเพราะชาวบ้านเค้ายังศรัทธาอาตมา" กรรมการ ศรช.
 "ถ้าไม่มีหลวงพ่อก็คงไม่ทำเหมือนกัน พวกเราเมืองต้องทำกันทุกวัน งานแบบนี้ต้องให้หลวงพ่อบอกท่านดูแล ท่านมีเวลา"
 กรรมการ ศรช.

อนาคต อนาคตของศูนย์การเรียนวัดโพธิ์การามขึ้นอยู่กับวัดโพธิ์การามในฐานะองค์กรทางการกุศล

"อาตมายังคงทำศูนย์การเรียนต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่า ทางราชการไม่ให้ทำ อาตมาว่ามันเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อประชาชนชาวบ้าน อาตมาว่า อาตมายังมีอะไรต้องทำอีกมากในอนาคต แต่อาตมาว่าอาตมาทำดีที่สุดแล้ว" กรรมการ ศรช.

4. ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ศูนย์การเรียนชุมชนดีเด่นภาคใต้

ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส หมู่บ้านโคกไผ่ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ประกอบด้วย 86 ครัวเรือน แยกออกเป็น ประชากร เพศชาย 143 คน เพศหญิง 209 คน ประชาชนประกอบอาชีพทำนา เป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรอง ได้แก่ ทอผ้า ทำสวน ภายในหมู่บ้านโคกไผ่ ไม่มีวัด โรงเรียน และสถานีอนามัย ศูนย์การเรียนชุมชนเป็นองค์กรชุมชนเพียงองค์กรเดียวในหมู่บ้าน หมู่บ้านโคกไผ่ห่างจากตัวอำเภอตากใบประมาณ 11 กิโลเมตร

คุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ มีพัฒนาการเริ่มต้นจากการที่ผู้ใหญ่ บ้านหมู่ที่ 2 บ้านโคกไผ่ (นายกำพล จินดาเพชร) ได้ให้สถานที่บริเวณสวนหลังบ้านเป็นสถานที่พบกลุ่มนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย ในช่วงปี พ.ศ. 2538 เดิมเป็นเพียงศาลาหลังเล็ก ๆ ในสวนเท่านั้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2540 จึงได้ประกาศจัดตั้งศาลาที่ใช้พบกลุ่มเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนในชุมชน ก็ยังเป็นเพียงการจัดกิจกรรมการศึกษาสายสามัญ และการฝึกอบรบอาชีพ กลุ่มสนใจ (30 ชั่วโมง) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สามารถดำเนินการได้ตามสภาพของสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ผู้ใหญ่บ้าน กำพล จินดาเพชร พร้อมทั้งประชาชนในหมู่บ้านโคกไผ่ได้เสนอแผนงานก่อสร้าง อาคาร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ในรูปของอาคารอเนกประสงค์ ขนาด 7 x 12 เมตร ต่อบริการบริหารส่วนตำบลพร้อม ในช่วงปี 2541-2542 ซึ่ง อบต. พร่อน ก็ได้อนุมัติงบประมาณก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ในวงเงิน 290,000 บาท ระยะเวลาการก่อสร้าง 6 เดือน แล้วเสร็จในปลายปี 2542 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ จึงเป็นอาคารถาวร ใช้เป็นที่ทำการจัดกิจกรรมงานพัฒนา ซึ่งแต่เดิมไม่มี ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่จะมีมุมสื่อโทรทัศน์ วีดีโอเทป และหนังสือ ภายใต้การสนับสนุนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอตากใบ มีมุมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน มีมุมของกรมพัฒนาที่ดินและศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาพิภพทอง หน่วยงานทางการเกษตร นอกจากนี้ยังมีข้อมูล จ.ป.ฐ ของกรมพัฒนาชุมชน ด้านข้างของอาคารเป็นห้องขนาดเล็ก จัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ตัวอาคารอเนกประสงค์ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สามารถให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้ 50 คน ด้านหน้าของอาคารเป็นลานกว้างขนาดใหญ่ สามารถจัดกิจกรรมกลางแจ้งได้โดยสะดวก

"แต่ก่อนใช้หลังบ้านผมเป็นสถานที่พบกลุ่ม ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ก็จะมีชาวบ้านที่ลงทะเบียนเรียนมาใช้สถานที่กันมาก นานนานเข้าก็มีปัญหาเกิดขึ้น ผมกับชาวบ้านได้ไปร้องขออาคารเรียนกับ อบต. ทาง อบต. ก็อนุมัติงบประมาณให้เราต้องการอาคารเพื่อใช้ประโยชน์จริง ๆ ประธานบริหารสมาชิก อบต. ก็เป็นลูกศิษย์ที่นี่ ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของ กศน. แล้ว เราก็มีการจัดกิจกรรม "ไม่ได้ขาด" กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 19 อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่

อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโคกไผ่ ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ทั้งนี้ก็เนื่องจาก บริเวณปากทางเข้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสถานที่ตั้งบ้านผู้ใหญ่บ้านทำให้การบำรุงรักษาเป็นไปได้ด้วยความความสะดวก เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยประกอบกับตัวอาคารศูนย์การเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ใจกลางหมู่บ้าน สำหรับวัสดุ อุปกรณ์ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากแต่ละหน่วยงานที่เข้าไปใช้มุมต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยอุปกรณ์ทั้งหมดเป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงาน

"หมู่บ้านผมเป็นหมู่บ้านตัวอย่างในการพัฒนา เวลาเมื่อโครงการอะไรแปลก ๆ ใหม่ ๆ หน่วยงานราชการก็มักจะนำมาลงที่โคกไผ่ก่อนเสมอ เวลาผมขออะไรก็มักจะได้รับการสนับสนุนอยู่เสมอ หมู่บ้านเราเล็ก แต่เราก็ทำให้คนรู้จักอำเภอตากใบมากขึ้น"

กรรมการ ศรช.

"หน่วยราชการชอบที่จะใช้ที่นี่ประชุมชาวบ้าน ชาวบ้านโคกไผ่ให้ความร่วมมือดี ให้ทำโครงการอะไรก็มักจะประสบความสำเร็จ" กรรมการ ศรช.

สำหรับหมู่บ้านเล็ก ๆ ชายแดนไทย-มาเลเซีย ศูนย์การเรียนชุมชนที่มีความพร้อมในด้านวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ ไม่น่าจะหาได้ง่ายนัก ผู้วิจัยได้พบอาคารรณรงค์ประสงค์ที่ประเมินราคาแล้วน่าจะอยู่ที่ 300,000 บาท ปรากฏว่า เป็นอาคารร้าง ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างใดเลย

"มีอาคารลักษณะแบบนี้อยู่หลายหลัง สร้างเสร็จแล้วก็ปล่อยให้ร้าง มีอยู่แทบทุกตำบล ผมว่ามันขาดการจัดการที่ดี แต่งานที่นี้มันก็อันตราย ผมไม่รู้ว่าไปสร้างได้ยังไง เปลี่ยนก็เปลี่ยวอยู่กลางทุ่งเลย ไม่มีใครยอมไปอยู่"

กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 20 อีกมุมหนึ่งของศูนย์การเรียนชุมชนที่โคกไผ่

คุณลักษณะคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่

คณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่นั้น ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน นั้น ประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวน 7 คน ดังนี้

1. นายสาโรจน์	คำอินทร์	ประธานกรรมการ
2. นายกำพล	จินดาเพชร	รองประธานกรรมการ
3. นายประสิทธิ์	แก่นทอง	กรรมการ
4. นายยี่น	ทองเลิศ	กรรมการ

5. นายนุ้ย	สาครีสุข	กรรมการ
6. นางสมพงษ์	เขียวแก่ง	เลขานุการ
7. นางสาวสุดา	คงศรี	ผู้ช่วยเลขานุการ

นอกจากนี้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ได้มีการแต่งตั้งอาสาสมัครศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นบุคลากร อำนวยความสะดวก เพิ่มอีก 4 คน ได้แก่

1. นางศศิกันต์	ชาวสนิท	อาสาสมัคร
2. นางสาวอรุฮานา	ฮะ	อาสาสมัคร
3. นางปราณี	จินดาเพชร	อาสาสมัคร
4. นางวิชุดา	อินทราภาพ	อาสาสมัคร

อาสาสมัครจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการสื่อ อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาและผู้มาใช้ บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมอบหมาย หรือ มีกิจกรรมงานการศึกษาในอกระบบโรงเรียน

"ผมพอใจที่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้มีจำนวนเท่านี้ ผมว่าถ้ามีคณะกรรมการ มากเกินไป มันก็ตกลงกันยาก มากคนก็มากความอะไรทำนองนั้นทำนี้ก็ดีอยู่แล้ว"

กรรมการ ศรช.

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ก็จะมีลักษณะเหมือนกับศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนอื่น ๆ กรรมการทุกท่านต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับชุมชนมากกว่า 1 บทบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ คณะกรรมการทุกท่านเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจาก ประชาชน ชาวบ้าน ในตำบลพร่อน นายประสิทธิ์ คำอินทร์ นั้น ก็ดำรงตำแหน่ง ประธานบริหาร อบต. พร่อน นายกำพล จินดาเพชร เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 โคกไผ่ นายประสิทธิ์ แก่นทอง เป็น ศบอ. ตากใบ นายยีน ทองเลิศ นายนุ้ย สาครีสุข นางปราณี จินดาเพชร เป็นสมาชิก อบต.

นายสมพงษ์ เขียวแก่ง ดำรงตำแหน่งเป็น ปลัด อบต. พร่อน สำหรับ นางสาวสุดา คงศรี (ครู ศรช.) มีบ้านพักอยู่ในเขตหมู่บ้านโคกไผ่ ทั้งนี้รวมทั้งอาสาสมัครที่เหลือ ล้วนแต่มีบ้านพักและ เป็นคนในตำบลพร่อน ทั้งสิ้น

"ในเขตตำบลพร่อนของฉะมีอยู่ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีคนอยู่มากที่สุดคือ หมู่ 3 วัดพระพุทธที่ผมเคยเป็นผู้ใหญ่มาก่อน โดงไผ่ที่นี่เล็กสุดมี 86 ครัวเรือนเท่านั้น แต่ผมว่า ความร่วมแรงร่วมใจของบ้านโดงไผ่มีมากที่สุด" กรรมการ ศรช.

"ชุมชนที่นี่เป็นชุมชนชาวพุทธ (บ้านโดงไผ่) ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมาก นอกจากความยากจน พวกเขาทุกคนล้วนแต่ทำงานด้วยความเสียสละ เพื่อที่จะได้ต่อสู้กับความยากจน 2-3 ปีที่ผ่านมา ข้าวที่ปลูกแถวนี้มีผลผลิตมากขึ้น ชาวบ้านก็มีฐานะดีขึ้น ผมคิดว่าน่าจะมาจากการศึกษา และการเรียนรู้ของชาวบ้าน"

กรรมการ ศรช.

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดงไผ่ จะมีการประชุมกันทุกเดือนเพื่อกำหนดการจัดกิจกรรม หรือสรุปผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานการพัฒนาจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงให้ชาวบ้านรับทราบตลอดเวลา

"ประชาชนชาวบ้านที่นี่ไม่เหมือนที่อื่น คำขอที่ติดติดตาม อยากรู้ อยากรู้ว่ากิจกรรมทำไปแล้ว มีอะไรบ้าง และจะทำอะไรต่อไป ชาวบ้านเค้าสนใจที่จะติดตามงาน พวกเขาคนปฏิบัติงาน ทำงานต้องโปร่งใสพอสมควร ไม่งั้นชาวบ้านจะเอาเรื่องไปนินทา หรือไม่ก็ไปร้องเรียนกับอำเภอ" กรรมการ ศรช.

จากการศึกษาของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่า คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นตัวแทนของประชาชนเป็นศิษย์เก่าที่เรียนจบชั้น ม.ต้น/ ม.ปลาย จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโดงไผ่เกือบทั้งหมด นอกจากนี้ยังเป็นคนที่เกิดมีถิ่นฐานอาศัยอยู่ในตำบลพร่อนอีกด้วย

"ผมว่า การที่พวกเราอาสาสมัครเข้ามาเป็นกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคงมาจาก 2 เรื่องด้วยกัน ข้อแรกพวกเราเป็นศิษย์เก่า กศน. ทุกคนเคยเรียน กศน. จนจบมาแล้ว อีกข้อก็คือ เราอยากเห็นชาวบ้านมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น"

กรรมการ ศรช.

"พวกเราพร้อมแรงร่วมใจกันทำงาน ก็เพราะเรารักที่นี่ บ้านโดงไผ่เป็นแผ่นดินของปู่ย่า ตายาย" กรรมการ ศรช.

แกนหลักหรือกำลังสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ น่าจะไว้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 โคกไผ่ นายกำพล จินดาเพชร ที่ปลูกบ้านอยู่ปากทางเข้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเป็นผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอีกตำแหน่งหนึ่ง

"บ้านแม่ผมอยู่ตรงกันข้ามกับที่นี่ ผมเป็นคนที่นี่เอง หลังจากผมปลดประจำการ ผมไปเป็นยามประจำบริษัทในกรุงเทพฯ อยู่ 2-3 ปี ถึงกลับมาอยู่บ้านทำนา ทำไร่ เหมือนกับชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ผมมีโอกาสได้เรียนต่อ ม.3 กับ กศน. ในระหว่างที่เรียน ผมก็ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านโคกไผ่ กรรมการ ศรช.

นอกจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ จะมีคณะกรรมการชุดใหญ่ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการแล้ว ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังมีกลุ่มอาสาสมัครการศึกษาอบรมระบบโรงเรียนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ติดต่อประสานงาน ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เป็นประจำทุกวัน คอยอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาผู้ใหญ่ ประชาชน ตั้งแต่เวลาประมาณ 08.00 จนกระทั่งถึงเวลา 21.00 น. ทุกวัน

"ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่นี่ต้องมีคนอยู่ประจำทุกวัน คอยเปิด ปิด ให้บริการยืมสื่อ เปิดโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ให้นักศึกษาดู บางครั้งคนไม่มีอะไรทำก็นั่งคุยกัน วันไหนมีถ่ายถอดมวดย คนก็มาคุยกันมาก เราให้บริการทุกรูปแบบ ชุมชนที่นี่เป็นชุมชนเล็ก ๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมทุก ๆ ด้าน"

กรรมการ ศรช.

"ที่นี่เราช่วยกันทุกคน ดิฉันว่ามันทำให้เกิดความสามัคคีกันดี งานก็ไม่มีอะไรมาก ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็รู้จักกันหมด ช่วย ๆ กันดูแล ไม่ยุ่งยากอะไร"

อาสาสมัคร กศน.

"งานอาสาสมัคร กศน. มันก็เหมือนงานอาสาสมัคร สาธารณสุข คอยดูแลช่วยเหลือประสานงาน เราทำกันง่าย ๆ " อาสาสมัคร กศน.

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ได้รับสนับสนุนการดำเนินงานโดยตรงจากองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกรรมการชุดเดียวกัน ยกเว้นแต่ตำแหน่งกรรมการที่เป็นตัวแทนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอตากใบ และ ครู ศรช. เท่านั้น องค์กรหลักที่สนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน ส่วนองค์กรทางราชการมีทุกหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาชนบท นับตั้งแต่ การเกษตร การปศุสัตว์ สาธารณสุข กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน หรือแม้แต่องานการศาสนา งานเพื่อความมั่นคง ทุกหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่เป็นศูนย์ประสานงานชุมชน ในการนำโครงการ กิจกรรมของหน่วยงานเข้ามาเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชน และเมื่อประชาชนต้องการที่จะติดต่อกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ประชาชนก็จะใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสื่อกลาง

"ที่นี่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการพัฒนา ไม่ใช่ที่ อบต. ชาวบ้านแถวนี้ รู้จักที่นี่กันทุกคน การจัดกิจกรรม หรืองานของหน่วยราชการก็มักจะมาเริ่มต้นกับที่นี่ก่อนที่จะขยายไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ผมคิดว่าหน่วยราชการต้องการทำให้เห็นว่า บ้านโคกไผ่ทำได้ที่อื่นก็ต้องทำได้ เหมือนเป็นตัวอย่างในการพัฒนา" กรรมการ ศรช.

สำหรับองค์กรอื่น ๆ ที่อยู่นอกพื้นที่อำเภอตากใบ ที่ได้เข้ามาร่วมดำเนินการกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีอีก 2 หน่วยงาน ได้แก่ มูลนิธิศิลาปาชีพ และศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนา พิภูลทอง ที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านหมู่บ้านโคกไผ่ในเรื่อง ทอผ้าและการพัฒนาดิน โดยการดำเนินการทั้ง 2 เรื่องนี้ มีการดำเนินการมาก่อนที่จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเมื่อมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จึงได้ผลักดันให้กิจกรรมของทั้ง 2 หน่วยงาน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ภายใต้โครงการ "คนรักอาชีพ"

หมู่บ้านโคกไผ่เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าพื้นเมือง มูลนิธิศิลาปาชีพได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างงานทอผ้าให้แก่ประชาชนบ้านโคกไผ่ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 มีการจัดตั้งโรงทอผ้าขนาด 20 กี่ ผ้าทั้งหมดที่ทอได้กลุ่มสตรีทอผ้าต้องนำส่งแก่มูลนิธิศิลาปาชีพทั้งหมด ซึ่งทุก 3 เดือนจะมีเจ้าหน้าที่มูลนิธิเข้ามาดำเนินการจัดซื้อ ประเมินราคา ผ้าที่ทอสำเร็จแล้วก็จะถูกจัดส่งไปยังร้านค้าของมูลนิธิเพื่อจัดจำหน่ายต่อไป ผ้าของบ้านโคกไผ่ จึงได้รับการยอมรับถึงความสวยงาม

ปราณีตบรรจงในการทอ โรงทอผ้าบ้านโคกไผ่ ตั้งอยู่ติดกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำหรับในกิจกรรมของศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนา พิกุลทอง ทุก ๆ 6 เดือน เจ้าหน้าที่จะมาเก็บตัวอย่างของน้ำและดินไปวิเคราะห์ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเสริมความรู้ทางด้านการเกษตรให้แก่ ประชาชนชาวบ้านโคกไผ่ ซึ่งก็ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่ดำเนินการในการจัดกิจกรรมบำรุงดิน และน้ำ โดยกิจกรรมประเภทนี้อยู่ในส่วหนึ่งของการพัฒนาที่ดินทำกิน เพื่อเพิ่มผลผลิตของนาข้าว บ้านโคกไผ่เป็นหมู่บ้านชายขอบ ใต้พรุแดง ดินเค็ม มีสนิมเหล็กมาก เดิมนั้นมีผลผลิตข้าว 9-15 ถังต่อไร่ เมื่อมีการจัดกิจกรรมพัฒนาดินให้แก่ประชาชนชาวบ้านมากกว่า 10 ปี นาของชาวบ้านโคกไผ่ก็มีผลผลิตเป็น 40-60 ถังต่อไร่

“ชาวบ้านที่นี่ยากจนมาก หมู่บ้านก็เป็นหมู่บ้านปิด เมื่อก่อนน้ำท่วมรอบหมู่บ้าน ติดต่อกับใครไม่ได้เลย ผมว่าหมู่บ้านผมเป็นหมู่บ้านพึ่งตนเอง ทุกบ้านมีบ้านข้าว เก็บไว้กิน ไว้ใช้เอง ข้าวบ้านผมเก็บไว้เป็น 10 ปีก็มี ผมว่าเราอยู่ได้นะไม่ต้องพึ่งใคร หน่วยงานราชการเข้ามาก็เมื่อไม่กี่ปีนี่เอง” กรรมการ ศรช.

การวางแผนพัฒนาการศึกษาในระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ พร้อมทั้งได้ผลักดันให้แผนปฏิบัติการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลพร่อน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจาก คณะกรรมการศรช. เป็นชุดเดียวกันกับ อบต. นอกจากนี้กิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ชาวบ้าน ในเขต ตำบล พร่อน จนเป็นที่ยอมรับถึงการเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมเครือข่ายการพัฒนา วิธีการที่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในระยะแรก ๆ นั้น จะใช้วิธีสำรวจความต้องการของประชาชนชาวบ้าน แล้วรวบรวมจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ และเสนอต่อคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีครู ศรช. (นางสายสุดา คงศรี) เป็นผู้จัดทำ

“วิธีดำเนินการจัดทำแผนแบบที่ดิฉันทำ มันไม่ค่อยดี บางครั้งก็ถูกกับความต้องการของชาวบ้าน แต่จัดกิจกรรมไม่ได้ ตอนหลังนี้ดิฉันเลยเปลี่ยนวิธีการทำแผนใหม่ จะทำได้จริง” กรรมการ ศรช.

วิธีการที่ อาจารย์สายสุดา คงศรี นำมาใช้ในการปฏิบัติ เพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ก็คือ การจัดทำเวทีชาวบ้าน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้เชิญประชุม ประชาชน ชาวบ้าน ในเขต ตำบลพร่อน หน่วยงานการพัฒนาของทางราชการ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องการให้มีการจัดขึ้นในปีหน้า พร้อมทั้งการขอความสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ และได้ข้อสรุปแล้ว จึงจะไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

“ผมเห็นด้วยกับวิธีการที่ อาจารย์สายสุดา นำมาใช้ปฏิบัติวิธีการแบบนี้ทำให้ ชาวบ้านได้พูดบ้าง ทุกครั้งเวลาหน่วยราชการลงมาไม่เคยเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน พูดเลย พวกผมก็เอาข้อมูลไปจัดทำแผนพัฒนาตำบล เราต้องฟังเสียงชาวบ้าน เดี่ยวนี้ชาวบ้านเค้าฉลาดมากขึ้น ผมว่าทุกอย่างต้องโปร่งใส” กรรมการ ศรช.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนอกระบบโรงเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ นั้นมีความหลากหลายของวิธีการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากมีหน่วยงานจำนวนมาก ใช้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็ ใช้วิธีการตามความเหมาะสมที่หน่วยงานต่าง ๆ คิดค้นขึ้นมาใช้สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน นอกระบบโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะประกอบด้วย

1. กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสายสามัญระดับ ม. 3 และ ม.6 เป็นกิจกรรม พื้นฐานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วิธีการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการพบกลุ่มในวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนวันธรรมดาใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และสื่อวีดีโอเทปให้นักศึกษาผู้ใหญ่ได้ศึกษาค้นคว้า ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโคกไผ่มีนักศึกษา ม.3 (ม.ต้น) 24 คน นักศึกษา ม.ปลาย (ม.6) 21 คน ส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านอื่นเดินทางมาเรียนในวันที่มีการพบกลุ่ม ส่วนในวันธรรมดา นักศึกษาไม่ค่อยมีเวลามาใช้บริการมากนัก เนื่องจากต้องทำนา ทำไร่

“ดิฉันคิดว่า ควรจะมีการปรับเปลี่ยนเวลาการพบกลุ่มให้เป็นตอนเย็นถึง ตอนค่ำ มันเป็นเวลาว่างของชาวบ้าน” อาสาสมัคร กศน.

“เดี๋ยวนี้คนมาเรียนสายสามัญกันน้อยลงมาก ที่นี้คนก็เรียนกันหมดแล้ว นักศึกษาที่มาเรียนก็เป็นคนที่อื่นเดินทางมาเรียนกัน อาสาสมัคร กศน.

“ในการจัดการศึกษาสายสามัญ ผมคิดว่า อีกหน่อยจะค่อย ๆ หมดไป คนแถวนี้ ก็เรียนกันหมดแล้วที่เหลือก็เป็นพวกคนแก่กับพวกไม่ยอมเรียนเท่านั้น”

กรรมการ ศรช.

ในการจัดการศึกษาสายสามัญของศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ วิธีการเรียนด้วยการพบกลุ่ม ดูโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม หรือ ดูสื่อวีดีโอเทป ยังเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ประชาชนชาวบ้านในเขต ตำบลพร่อนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมจะมีปัญหาอยู่บ้างในเรื่องของเวลาพบกลุ่มที่ชาวบ้านมีความต้องการเรียนในเวลาเย็นและค่าที่เสร็จจากงานในนาหรือในโรงทอผ้า

2. การจัดการศึกษาด้านพัฒนาทักษะวิชาชีพ สำหรับในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพให้แก่ประชาชนชาวบ้าน ในเขตตำบล พร่อน ของศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ มีการดำเนินการมากมาย หลากหลายหลักสูตรจากหลายหน่วยงานด้วยกัน เช่น หลักสูตรการแปรรูปอาหาร หลักสูตรการทำสบู่-แชมพูสระผม หลักสูตรการทำน้ายาล้างจาน การทำกรอบรูป วิทยาศาสตร์ ดอกไม้ประดิษฐ์ วิธีการจัดกิจกรรมใช้วิธีการสาธิต-ทดลองทำ มีระยะเวลา 1-2 วัน

“เรียนไปก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร นี่เรียนไปหลายหลักสูตรแล้วยังไม่ได้ทดลองใช้เลยไม่มีเวลา” ชาวบ้านโคกไผ่

“กิจกรรมลักษณะแบบนี้มีอยู่เป็นประจำ หน่วยนั้นจัดหน่วยนี้จัด ผมก็ขอความร่วมมือจากชาวบ้าน นี่ผ่านมาหลายหลักสูตรแล้ว ชาวบ้านเค้าบอกผมว่าไม่ไหวแล้ว ผู้ใหญ่มันเสียเวลา” กรรมการ ศรช.

“หลายโครงการที่มีการดำเนินการในพื้นที่บ้านโคกไผ่ ส่วนใหญ่มันไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ผมคิดอย่างนั้นนะ แต่หน่วยงานทำแผนไว้แล้วเลยต้องนำมาปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงาน จัดกันที่ก็เกณฑ์ชาวบ้านมากันที่ การประชุมทำแผนพัฒนาปฏิบัติการบางทีก็ไม่ได้ผล หน่วยงานราชการต้องทำผลงาน จัดกิจกรรมให้มันผ่าน ๆ ไป” กรรมการ ศรช.

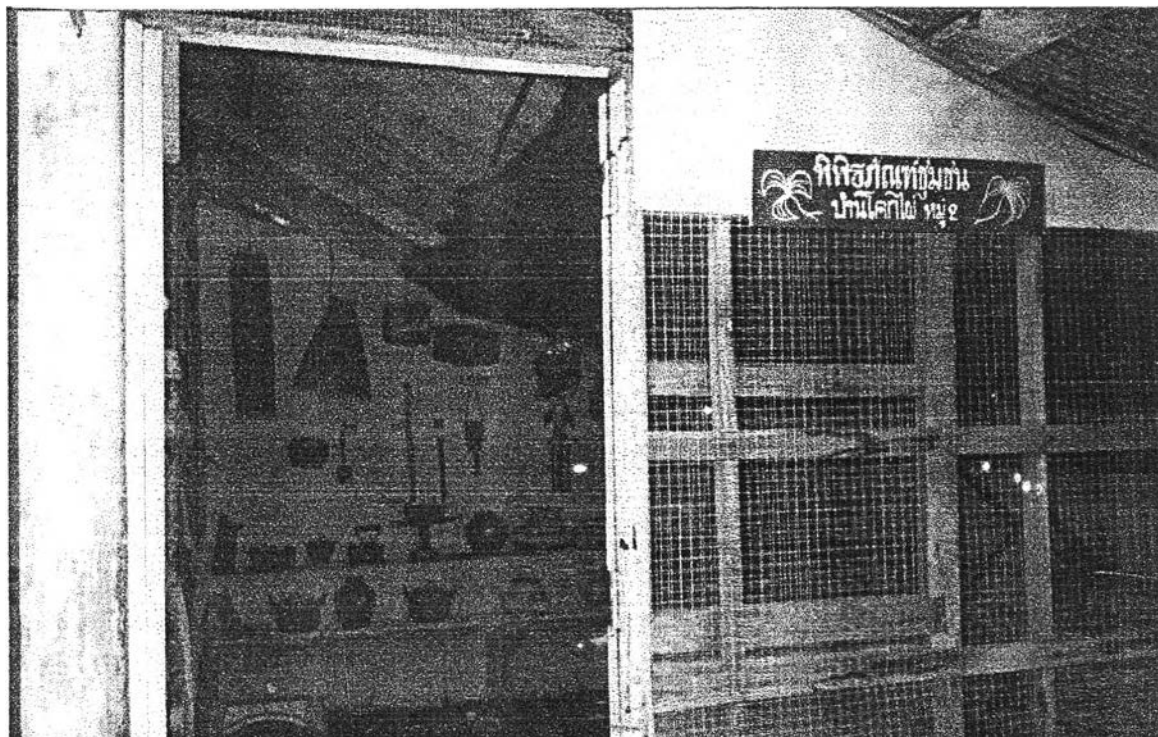
จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปใช้ชีวิตในชุมชนบ้านโคกไผ่และบริเวณชุมชนใกล้เคียง ประชาชนชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในไร่ นา เช่นเดียวกับชีวิตชาวชนบท ไม่มีวันเสาร์-อาทิตย์ สำหรับกลุ่มสตรีก็ทำงานบ้านและทอผ้า เป็นชีวิตที่เรียบง่าย ตกค่ำแต่ละบ้านก็ดูโทรทัศน์แล้วก็เข้านอน ไม่มีสถานบันเทิงเริงรมย์ ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพควรจะเป็นเรื่องการเกษตร หรือทอผ้าเท่านั้น

“ดิฉันคิดว่า ผู้หญิงที่นี้หลายคนอยากเรียนเรื่องผ้า ตั้งแต่การปั่นด้าย ทอผ้า ออกแบบลายผ้า เย็บผ้า แต่ไม่เห็นมีหน่วยงานไหนเข้ามาสอนเลย มีแต่สอนอะไรก็ไม่รู้ เรียนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์” แม่บ้านโคกไผ่

“บ้านโคกไผ่มีชื่อเสียงเรื่องผ้ามานานมากแล้ว แต่พวกเราก็ยังทำกันแบบเดิม ๆ ไม่มีอะไรใหม่ ถ้าเราได้วิทยากรมาสอนสิ่งใหม่ ๆ ให้กับเรา ดิฉันคิดว่า ผ้าทอโคกไผ่น่าจะไปได้ไกล” แม่บ้านโคกไผ่

“ผมคิดว่าน่าจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือบ้าน ปล່อยให้พวกเราทำกันเอง มันก็ได้เท่านี้แหละ” กรรมการ ศรช.

แนวคิดในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ โดยผ่านคณะกรรมการดูจะเป็นเรื่องใหญ่ทีเดียว ที่จะต้องนำวิทยากรการทอผ้าจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง หรือ ภาคใต้บางส่วน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นลงไปปฏิบัติการสอน ชาวบ้านโคกไผ่ ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่

ภาพที่ 21 พิพิธภัณฑสถานชุมชนบ้านโคกไผ่

3. กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ อยู่ในรูปของการประสานงานร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานหลัก ได้แก่ งานสาธารณสุขชั้นมูลฐาน งานพัฒนาชุมชน งานพัฒนาปรับปรุงดินและน้ำ โดยงานทั้งหมดจะให้ผู้เรียนชุมชนเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ เช่น การให้ความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคเท้าช้าง วิธีการจัดเก็บและทำลายขยะ การบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การพัฒนาประชาคมตำบล การปลูกพืชหมุนเวียน หรือ วิธีการเลี้ยงไก่บ้าน ฯลฯ กิจกรรมประเภทนี้มีการจัดดำเนินการอยู่เป็นประจำทุกเดือน สับเปลี่ยนหมุนเวียนตามระยะหรือกำหนดเวลาที่หน่วยราชการนั้น ๆ มาดำเนินการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนชาวบ้าน โดยผ่านหอกระจายข่าวของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ภาพที่ 22 มุมหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกไผ่

“หมู่บ้านแถวนี้ถือว่าเป็นหมู่บ้านริมชายแดน การเข้าออกพื้นที่ของข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ มันก็ทำให้ชาวบ้านอุ่นใจ มีอะไรก็จะได้รับรองเรียนกันบ้าง ไม่ยั้งเงินเราต้องไปหาพวกนั้นบนอำเภอ” กรรมการ ศรช.

“ผมคิดว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็มีส่วนช่วยให้หน่วยราชการต้องลงมาพบปะประชาชน ไม่ใช่ปล่อยให้ปลัด อบต. วังอยู่คนเดียว สมัยก่อนไม่มี อบต. ผมว่าทุกหน่วยงานตั้งใจทำงานกับประชาชนมากกว่านี้ พอมี อบต. เกิดขึ้น หน่วยงานระดับอำเภอไม่ทำอะไรเลย บอกว่าเป็นหน้าที่ อบต. ผมคิดว่า เราน่าจะช่วยกันทำงานมากกว่าจะมาโอนงานให้คนอื่นทำ” กรรมการ ศรช.

โครงสร้างการบริหารจัดการในส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคน่าจะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันในการปฏิบัติงานการพัฒนาโดยเฉพาะการกระจายอำนาจที่ยังขาดความชัดเจน ผลเสียน่าจะเกิดขึ้นกับประชาชนที่เสียโอกาสในการพัฒนา อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานการพัฒนา/ผู้วิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่

ประชาชนชาวบ้าน ในหมู่บ้านโคกไผ่ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานพัฒนากับการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและการนำเอาแนวคิดการพัฒนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต สำหรับผู้วิจัยก่อนเดินทางไปยังหมู่บ้านโคกไผ่ ผู้วิจัยได้รับทราบจากคำบอกเล่าของหน่วยงานพัฒนาชุมชน หน่วยงานสาธารณสุข และ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอตากใบ

“ผู้ใหญ่บ้านโคกไผ่ เค้่าเก่ง ทำงานดี” เจ้าหน้าที่ของรัฐ

“ผู้ใหญ่บ้านโคกไผ่เป็นศิษย์เก่า กศน. ดีเด่นภาคใต้” เจ้าหน้าที่ของรัฐ

เมื่อผู้วิจัยเดินทางเข้าไปในหมู่บ้านโคกไผ่ และเขตตำบลพร่อน และได้มีโอกาสพบปะสนทนากับประชาชนชาวบ้าน ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขต ตำบลพร่อน น่าจะอยู่ในระดับที่สูงมาก สังเกตได้จากความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ผู้วิจัยได้เข้าร่วมการประชุมจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาศักยภาพประชาคม ตำบล จัดการประชุมโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ประชาชนชาวบ้านเริ่มทยอยกันมาตั้งแต่ 07.00 น. รอจนกระทั่ง 09.40 น. ท่านนายอำเภอ ซึ่งจะเป็่ประธานการประชุมก็ยังเดินทางมาไม่ถึง จนกระทั่ง 10.10 น. ปลัดอาวุโส อำเภอตากใบ จึงได้รับวิทยุให้ปฏิบัติหน้าที่แทน การประชุมดำเนินการแล้วเสร็จประมาณ 13.30 น. ประชาชนชาวบ้านให้ความร่วมมือในการประชุมอย่างเต็มที่ ทั้งทั้งที่ทุกคนหิวข้าว เนื่องจากไม่มีพักรับประทานอาหารกลางวัน พอประชุมเสร็จพวกมาจากอำเภอขับรถกลับออกไปทันที

“ชาวบ้านเค้่าไม่บ่นกันหรอกครับ เค้่าถือว่าเป็นหน้าที่”

“ที่แอบไปพูดกันลับหลังก็มี แต่ผมว่าชาวบ้านเค้่าชินแล้วที่ประชุมที่ไร ก็เป็นแบบนี้ทุกที” ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มสนทนา

“ในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนที่นี้ยินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ชาวบ้านเค้่ารู้ว่า มันเป็นประโยชน์กับตัวเค้่าเอง”

“เดือนที่แล้ว ผมจัดเวทีประชารัฐ ตรงโน้นในดงหมาก คนมา 200-300 คน เค้่าอึ้ไม่พอนั่ง ให้ชาวบ้านพูด แสดงความคิดเห็นเต็มที่เลย พวกสาธารณสุข พวก

อบต. ได้ข้อมูลไปเพียบเลย" กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 23 สภาพภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ชาวบ้าน

ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่

ผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ มีผลงานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียน ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในรูปของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การศึกษาทักษะอาชีพ หรือการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และผลงานเหล่านั้น ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

"ผลงานของที่นี่มีมากมาย แต่ผมว่าที่สำคัญที่สุดต้องถามชาวบ้านว่า ชาวบ้านเอาด้วยรีเปลา จะจัดดำเนินการอย่างไร ถ้าชาวบ้านไม่เอาด้วย ก็หมดท่า" กรรมการ ศรช.

ประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ เป็นศูนย์กลางของ การพัฒนาหมู่บ้าน วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคล ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ถูกนำไปใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมทาง การศึกษานอกระบบโรงเรียนในทุกกิจกรรม และของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินการในหมู่บ้านโคกไผ่

“คุ้มค่านะครับ ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกงานเลย ทุกหน่วยงานต่างก็มาใช้ ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานที่ดำเนินการที่ยังไม่นับ นักศึกษา ประชาชน ชาวบ้าน ที่ได้มาอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์” กรรมการ ศรช.

ความพึงพอใจ ชาวบ้านโคกไผ่ และชาวบ้านหมู่บ้านอื่น ๆ ใกล้เคียงกัน ภายใน อบต. พร่อน เมื่อผู้วิจัยได้มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ประชาชนชาวบ้านต่างก็แสดง ความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ก็คือ มีความพึงพอใจในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลายคนบอกว่า พวกเราได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง การมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชาวบ้าน ได้รับบริการจากหน่วยงานของรัฐ

“พูดกันตามตรงนะครับ ชาวบ้านหมู่บ้านอื่น ๆ อิจฉาชาวบ้านโคกไผ่เค้าอยากให้มีหมู่บ้านเค้ามีบ้าง ผมเคยถามในที่ประชุมว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมู่บ้านไหนก็ได้ แต่จะมีสักกี่หมู่บ้านที่มีความสามัคคีเหมือนกับบ้านโคกไผ่”

กรรมการ ศรช.

การปรับตัว การปรับตัวของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ เพื่อรองรับนโยบายจาก หน่วยงานราชการ หรือ ปรับเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ไม่น่าจะเป็นปัญหาเท่าใดนัก ขอแต่ เพียงให้การดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นดำเนินอยู่ในหมู่บ้าน ประเด็นนี้ก็ยังเป็นประเด็นหนึ่งที่ คณะ กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกังวลอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนต่าง ๆ ในเขตตำบล พร่อน มี ลักษณะเป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงช้า ประชาชนชาวบ้านยังติดอยู่กับรูปแบบการดำเนินชีวิต แบบวัฒนธรรมชนบททางการเกษตร

“การปรับตัวของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไปสู่การใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ หรือเปิดการเรียนคอมพิวเตอร์ ผมว่าที่นี่ไม่มีคนอยากเรียน อยากรู้ มันไม่จำเป็น สำหรับชีวิตชาวบ้านที่นี่” กรรมการ ศรช.

การพัฒนา การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไม้ นั้น คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้กำหนดแผนงานการพัฒนา**มีแล้ววงหน้า** เป้าหมายหลักของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไม้ ได้แก่ การเป็น**แหล่งความรู้** เรื่องผ้า ประธานกลุ่มสตรีบ้านโคกไม้ มีเป้าหมายหลักที่จะต้องการจัดการเรียนการสอนเรื่องผ้า แก่ชาวบ้านโคกไม้และหมู่บ้านใกล้เคียง ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน ได้อนุมัติงบประมาณซื้อจักรอุตสาหกรรม เงินงบประมาณจ้างวิทยากร

“ดิฉันได้วางแผนการพัฒนา**ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน**ไว้ อยากจะให้เหมือนกับแหล่งความรู้เกี่ยวกับผ้า**เหมือนกับที่ดิฉันได้เคยพูดไว้**”

ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าโคกไม้

ความอยู่รอด ศูนย์การเรียนรู้**ชุมชนบ้านโคกไม้** นั้นเป็นองค์กรย่อย หรือองค์กรหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน โดย**องค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน**ให้การสนับสนุนเงินงบประมาณ การดำเนินงาน

“ศูนย์การเรียนรู้ที่นี้ ผมว่ามี**ความมั่นคงสูง** แผนงานการดำเนินงานก็เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบล **ที่นี้ดีกว่าอีกหลายแห่ง**มีทั้งเงิน มีทั้งคน มีทั้งหน่วยงานสนับสนุน **มั่นคงครับ**” กรรมการ ศรช.

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ภาคเหนือ

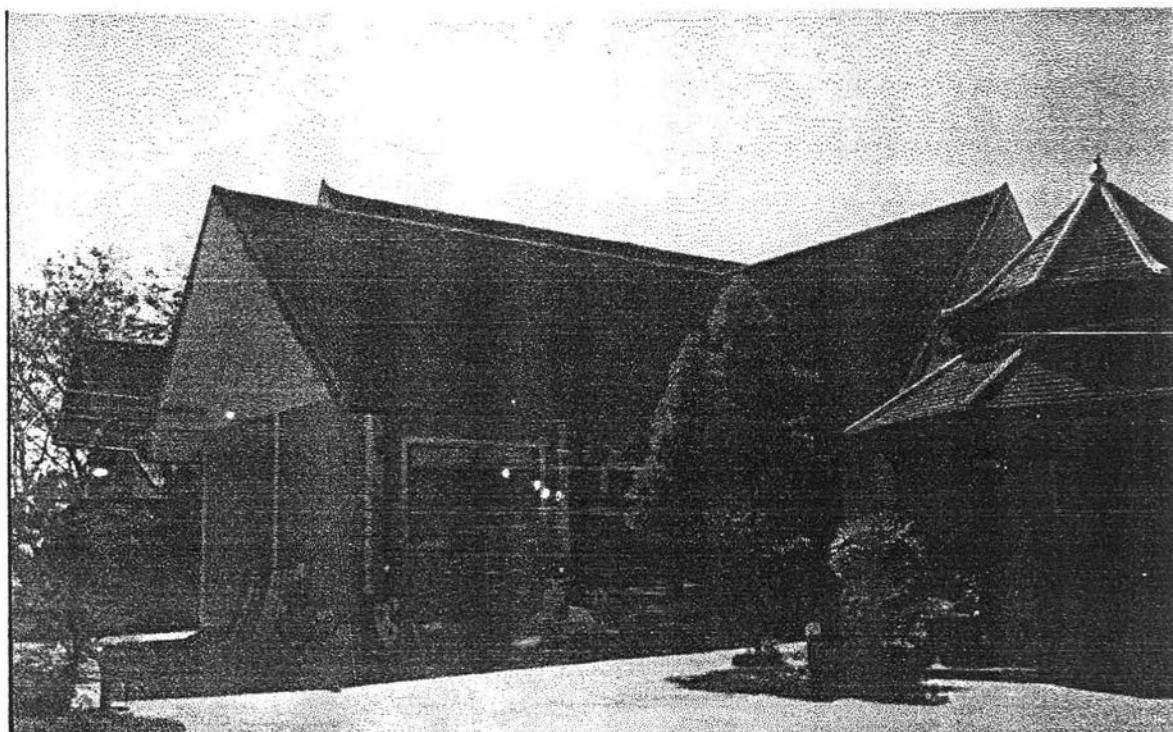
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดพันเตา สี่แยกกลางเวียง ตัวเมืองเชียงใหม่ติดกับวัดเจดีย์หลวง วัดพันเตา หรือ วัดปันเต้า สร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2040 มีอายุถึงปัจจุบันประมาณ 504 ปี มีพื้นที่ 2 ไร่ 342 ตารางวา เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในเขตเมืองเชียงใหม่ โดย**เฉพาะอย่างยิ่ง** พระอุโบสถของวัดพันเตานั้นทำจากไม้สักทั้งหลัง เป็นสถาปัตยกรรมแบบเชียงแสน **ชนบริเวณเหนือ**ประตูทางเข้าพระอุโบสถ มีไม้แกะสลักเป็นรูปนกกยูง สัญลักษณ์ประจำราชวงศ์**สุริยพมา** ที่สวยงามมาก ปัจจุบันพระอุโบสถวัดพันเตาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่**ได้รับอนุรักษ์**จากกรมศิลปากร

คุณลักษณะศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา

ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา เริ่มมีการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2540 โดยพัฒนาตนเองมาจากสถานที่พบกลุ่มวัดพันเตา ซึ่งจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับประถม มัธยมศึกษา และมัธยมปลาย เป็นศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา เดิมนั้นศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตาใช้อาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพันเตาที่ทิ้งร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ที่มีปัญหาไม่มีพระ เณร มาเรียน เป็นอาคาร 2 ชั้น 8 ห้องเรียน อาจารย์อุษา บุญเข็ม ที่เป็นครู ศรช. ได้ร่วมกับนักศึกษาผู้ใหญ่ ร่วมกันพัฒนาสถานที่เรียน ซ่อมแซมประตู หน้าต่าง สายไฟ ห้องน้ำ โดยการสนับสนุนจากกลุ่มบุคคลที่สนใจงานด้านการศึกษาและองค์กรนักศึกษา การพัฒนาบูรณะอาคารเรียนปริยัติธรรม ร้าง เสร็จ ในปี พ.ศ. 2541 ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา จึงมีอาคารขนาดใหญ่ใช้ดำเนินการเป็นของตนเอง ในช่วงปี 2541-2543 ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา ได้รับการยอมรับจากประชาชนชาวเชียงใหม่ในแง่ของการจัดบริการการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากความพร้อมของอาคารสถานที่ คณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา ได้จัดแบ่งตัวอาคาร 8 ห้องเรียน เป็นห้องเรียนสำหรับพวกกลุ่มนักศึกษาผู้ใหญ่ 3 ห้องเรียน ห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 ห้อง ห้องสมุด 1 ห้อง และห้องสำหรับกลุ่มทักษะวิชาชีพอีก 2 ห้อง

“ตอนนั้นการจัดกิจกรรมอะไรก็ดูสะดวกไปหมด นักศึกษาที่มาเรียน ก็ชอบบอกว่าสถานที่ใหญ่โตกว่าทุกศูนย์การเรียน” กรรมการ ศรช.

“ตอนนั้นเรามีกิจกรรมเยอะมาก สามารถจัดกิจกรรมได้หลายหลักสูตร วันเสาร์-อาทิตย์ คนแน่นมาก ที่จอดรถไม่พอเลย ศูนย์เรามีความพร้อม ทั้งโต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน” กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 24 ศาลาลังขปริษาที่ทำการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา

ต้นปี พ.ศ. 2544 พระอธิการอุทัย ปุญญสัมภโร (แก้ว วรรณ) ได้แจ้งต่อคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ขอให้ย้ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนออกจากอาคาร 2 ชั้น ทั้งหมด ภายในเดือนเมษายน 2544 ทางวัดจะใช้อาคารเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมอีกครั้ง หลังจากปิดการดำเนินงาน 10 ปีแล้ว และทางวัดยินดีให้ใช้ศาลาลังขปริษา ซึ่งเป็นศาลาสำหรับสวดพระอภิธรรมงานศพ เป็นที่ทำการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแทน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและองค์การนักศึกษาจึงต้องย้ายสถานที่อีกครั้งหนึ่งไปอยู่ในอาคารขนาด 13 X 12 เมตร โถงโล่ง โดยกันแบ่งออกเป็นสองห้องสมุด และส่วนห้องพบกลุ่มจัดกิจกรรมรวม สภาพในปัจจุบันของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาดับแคบ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้มาใช้บริการ

"ปัญหาของเรามันก็เหมือนคนเคยอยู่บ้านใหญ่ แล้วมาอยู่บ้านเล็ก จะจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องคิดแล้วคิดอีกว่าจะใช้สถานที่อย่างไรดี จะรองรับคนได้มั๊ย คนเชียงใหม่สนใจเรียนกันเยอะ ตอนหลังนี่เราต้องลดจำนวนคนสมัครลง" กรรมการ ศรช.

"ที่นี่เคยเปิดสอนพร้อม ๆ กันได้ 2-3 หลักสูตร ตอนนี่เราทำได้ทีละหลักสูตรเท่านั้น สถานที่มันไม่พอ" กรรมการ ศรช.

1.3	ร.อ.อำนาจ	ธรรมกามี		
1.4	นางรำพัต	โกฏแก้ว		
1.5	นางวนิดา	ธรรมไชย		
1.6	นางวันดี	อ้นวงษา		
1.7	นางกนกพร	อ้นสกุลกำเนิด		
2. คณะกรรมการดำเนินงาน				
2.1	นายสมโภชน์	บันเจียง	ประธาน	
2.2	นายไชยพร	ผ่องพัศตร์	รองประธาน	
2.3	นางสุนีย์	แสงพิชัย	รองประธาน	
2.4	นายปราโมทย์	หลิวสุวรรณ	รองประธาน	
2.5	นางชูศรี	ทรัพย์บัวเรอ	เลขานุการ	
2.6	นายสมพงษ์	แสงพรหมมา	เหรัญญิก	
2.7	นางศิริรัช	ผาสุก	เหรัญญิก	
2.8	นางอุไรรัตน์	ลครพล	ประชาสัมพันธ์	
2.9	นางวันที	สุคง	ประชาสัมพันธ์	
2.10	นายคำตัน	แสงพิชัย	ประชาสัมพันธ์	
3. คณะกรรมการทั่วไป				
	นายทองดี	สิงห์ใจ	นางเครือวัลย์	อินตะธา
	นายสมศักดิ์	สายคำพู	นายเอนก	วงศ์วรรณ
	นายยงยุทธ	ไชยเศง	นางนิชมน	มูลวัต
	นางแก้วดี	แสงพิชัย	นายประสิทธิ์	ทัศนฤ
	นายเกษม	दानะ	นายอุดม	โพธิสารวรรณ
	ดร.กิตติ	ปิ่นแสง	นางอุษา	บุญเข็ม (ครู ศรช.)

คณะกรรมการส่วนใหญ่ของศูนย์การเรือนชุมชนวัดพันเตา เป็นชาวจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นอดีตนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ หรือ อดีตนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ทุกคนเคยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรือนชุมชนวัดพันเตามาก่อน เมื่อจบการศึกษาออกไปแล้วจึงได้กลับเข้ามาช่วยปฏิบัติตนในฐานะคณะกรรมการศูนย์การเรือนชุมชน

“ผมสงสาร อาจารย์อุษา แก่ตั้งใจทำงาน”

“อาจารย์อุษา เสียสละมาก กลางค้ำกลางคืนก็ยังทำงานอยู่ ดิฉันก็เลยเข้ามาช่วย”

“อาจารย์อุษา แก่มีบุญคุณกับพวกผม ช่วยให้ผมได้เรียน”

“พวกนักศึกษาหลายคนจบออกไปทำงานแล้วก็ยังกลับมาช่วยงานอาจารย์อุษา นักศึกษาส่วนใหญ่รักแกทั้งนั้น” กรรมการ ศรช.

จากคำพูดมากมายของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ เนื่องมาจากความรักในตัวอาจารย์อุษา บุญเต็ม ครู ศรช. ที่ได้อุทิศตนให้การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ความต้องการอยากเห็นคนเมืองเชียงใหม่ได้รับการพัฒนา ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งของการเข้ามาเป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

“สมัยก่อน คนชอบดูถูกผู้หญิงเหนือเรื่องชายตัว ถ้าดิฉันช่วยผู้หญิง ให้มีการศึกษาเพิ่มมากขึ้นแล้วไม่ต้องชายตัว ดิฉันก็จะทำ”

กรรมการ ศรช.

“ดิฉันอยากเห็นเมืองเชียงใหม่ เจริญขึ้น”

“ตอนแรกดิฉันมาเรียนตัดเสื้อ เห็นว่าที่นี่ดีช่วยคนเชียงใหม่ได้ หลายทาง ดิฉันก็เลยเข้ามาเป็นกรรมการ” กรรมการ ศรช.

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา มีความแตกต่างในเรื่องฐานะและบทบาททางสังคม เช่น คุณบุษบา ยอดบางเตย ภรรยาอุทิศมาชิกจังหวัดเชียงใหม่ คุณวนิดา ธรรมไชย อาจารย์และภรรยาองอธิการบดีสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ คุณคำตัน แสงพิชัย ศิลปินล้านนา หรือ คุณวันดี อันวงษา เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสวนดอก เป็นต้น

“กรรมการที่นี่มีหลากหลายอาชีพ แต่ทุกคนมาอยู่รวมกันทำงานร่วมกัน แล้วก็ป็นงานด้านการศึกษา เป็นงานที่ไม่มีผลประโยชน์ ผมว่า เราทุกคนอยากเห็นเมืองเชียงใหม่ เห็นคนเชียงใหม่ มีการพัฒนา”

กรรมการ ศรช.

“ผมได้เข้ามาเป็นกรรมการที่นี้มันก็เป็นความภาคภูมิใจของผม”

กรรมการ ศรช.

“ดิฉันเป็นครู ศรช. อยู่ที่วัดพันเตา ดิฉันว่าดิฉันสบายนะ ตอนแรก ๆ ก็ลำบากหน่อย ตอนหลัง ๆ นี่กรรมการเค้าเข้ามาช่วยหมดทุกเรื่อง มีอะไรกรรมการเค้าก็ประชุมกันจัดการ กรรมการที่นั่นดิฉันว่าเค้าเสียสละกันทุกคน” กรรมการ ศรช.

สภาพแวดล้อมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ตั้งอยู่ในเขตตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมืองเชียงใหม่ (กลางเวียง) ประกอบด้วยชุมชนย่อย ๆ 14 ชุมชน เป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ติดกับวัดต่าง ๆ ในเขตตำบลพระสิงห์ เช่น ชุมชนวัดพวงหงษ์ ชุมชนวัดพวงแต่ม ชุมชนวัดเจดีย์หลวง เป็นต้น คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ได้ดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างชุมชน โดยมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาเป็นสื่อกลางในการดำเนินงาน โดยมุ่งที่จะทำการศึกษาและสำรวจปัญหา โดยใช้กระบวนการเวทีชาวบ้าน คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้วัดพันเตามีเครือข่ายเป็นกลุ่มประชาชุมชนทั้ง 14 ชุมชน โดยกลุ่มประธานชุมชนจะคอยให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นอกจากนี้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ยังได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในชุมชนเครือข่ายในเขตตำบลพระสิงห์ สำหรับส่วนอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ได้แก่ เทศบาลเมืองเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการศึกษา วัดในเขตตำบลพระสิงห์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมการศึกษาเมืองเชียงใหม่ (ห้องสายน้ำปิง) ให้แก่นักศึกษาผู้ใหญ่ของ ศรช. วัดพันเตา

สำหรับกลุ่มประชาชนในเขตตำบลพระสิงห์ของแต่ละชุมชนจะประกอบด้วยกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี โดยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ จะเข้ามาร่วมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ คอยให้การสนับสนุน

“ดิฉันและกรรมการจะจัดตารางออกไปพบกับประธานผู้นำชุมชน อยู่เป็นประจำ ไม่ได้ขาด มีกิจกรรมก็เชิญประธานชุมชนมาประชุม”

กรรมการ ศรช.

“พวกเรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนต่าง ๆ รอบข้าง ลูกหลานในแต่ละชุมชนก็มาเรียนที่นี่ ดิฉันว่าการสร้างเครือข่ายแบบนี้เป็นเรื่องที่จำเป็น”

กรรมการ ศรช.

“ผมว่าการที่เรามีวงสลับ ซอซิ่ง ของลุงคำตัน ทำให้ชาวบ้านแถวนี้ชอบ เวลามีงานเค้าก็จะมาขอวงดนตรีของเราไปช่วยงาน เวลาเรามีงาน มีกิจกรรม ชาวบ้านก็ให้ความช่วยเหลือดี”

กรรมการ ศรช.

การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรี ยนชุมชนวัดพันเตา ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี โดยระยะแรกของการจัดทำแผนปฏิบัติการ คณะกรรมการศูนย์การเรี ยนชุมชนจะออกสำรวจและศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในเขตตำบลพระสิงห์ด้วยตนเอง หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดการประชุมภายในคณะกรรมการ เพื่อเรียงลำดับความสำคัญและจึงกำหนดเป็นแผนงานหรือกิจกรรมของศูนย์การเรี ยนชุมชน

“เดินเคาะ ตอนแรกพวกเราทุกคนเดินไปตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อรับทราบข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เดินกันทุกคน กว่าจะครบ 14 ชุมชน ก็อบตายเป็น โดนหมาไล่กัดก็มี แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ให้การต้อนรับดี ดิฉันจะใช้ลูกศิษย์ที่มาจากชุมชนนั้น ๆ พาเข้าไป”

กรรมการ ศรช.

“ผมว่าวิธีการเดินไปพบชาวบ้าน แล้วขอทราบข้อมูลดีนะครับ ทำให้คนในชุมชนได้รู้จัก ศรช. มากขึ้น ตอนแรกคนแถวนี้ไม่มีใครรู้จัก ศรช. ไม่รู้ว่า ศรช. ทำอะไร”

กรรมการ ศรช.

ต่อมาเมื่อเกิดกิจกรรมเวทีชาวบ้าน คณะกรรมการศูนย์การเรี ยนชุมชนจะจัดเวทีชาวบ้านให้ชาวบ้านประชาชนมาพบกับคณะกรรมการศูนย์การเรี ยนชุมชนพร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เทศบาลเมืองเชียงใหม่) ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนชาวบ้านหลายเรื่อง

ไม่เกี่ยวกับกิจกรรม ศรช. เช่น ระบบการระบายน้ำ ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาทางเดินเท้า ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จึงสามารถส่งผ่านโดยตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทันที จึงเป็นความร่วมมือของเครือข่ายระหว่างกันอีกรูปแบบหนึ่ง

“ดิฉันใช้เวทีชาวบ้าน ใช้ข้อมูลที่ชาวบ้านเสนอแนะมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงาน เท่านั้นเราจะสามารถทำได้ ดิฉันว่าชาวบ้านมีความต้องการมาก แต่เราตอบสนองได้ไม่หมด วิธีใช้เวทีชาวบ้าน ทำให้เราไม่เสียเวลามากในการจัดทำแผน แต่บางที่อาจไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านก็ได้ ชาวบ้านบางคนเค้าไม่พูด ต้องแอบไปถามกันทีหลัง”

กรรมการ ศรช.

“เมืองเชียงใหม่อาจจะแปลกกว่าที่อื่นตรงที่มีกลุ่มแบบประชาคม อยู่ในชุมชนหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มเค้ามีวิธีการจัดการของตนเอง เวลาพวกเขาจะทำอะไร จัดกิจกรรมอะไร ต้องคุยกันให้รู้เรื่องก่อน ไม่งั้นสำเร็จยาก” กรรมการ ศรช.

แผนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาเป็นแผนปฏิบัติงานเล็ก ๆ ที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของประชาชนในเขตตำบลพระสิงห์ แต่ยังไม่สามารถผลักดันแผนปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติงานด้านการศึกษาของเทศบาลเมืองเชียงใหม่ได้

“ดิฉันในฐานะที่ปรึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ก็พยายามอยู่หลายครั้งที่จะผลักดันแผนปฏิบัติงานของ ศรช. เพื่อของบประมาณ ท่านนายกเทศมนตรีท่านบอกว่า ที่นี้เป็นของ กศน. ไม่ได้เป็นของเทศบาล ท่านให้การสนับสนุนได้บางกิจกรรมเท่านั้น” กรรมการ ศรช.

การจัดการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตามีการจัดการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนหลากหลายรูปแบบด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวัฒนธรรมล้านนา อันเป็นผลมาจากความร่วมมือเชิงเครือข่ายภายในชุมชนตำบลพระสิงห์ ในเขตเมืองเชียงใหม่นอกจาก

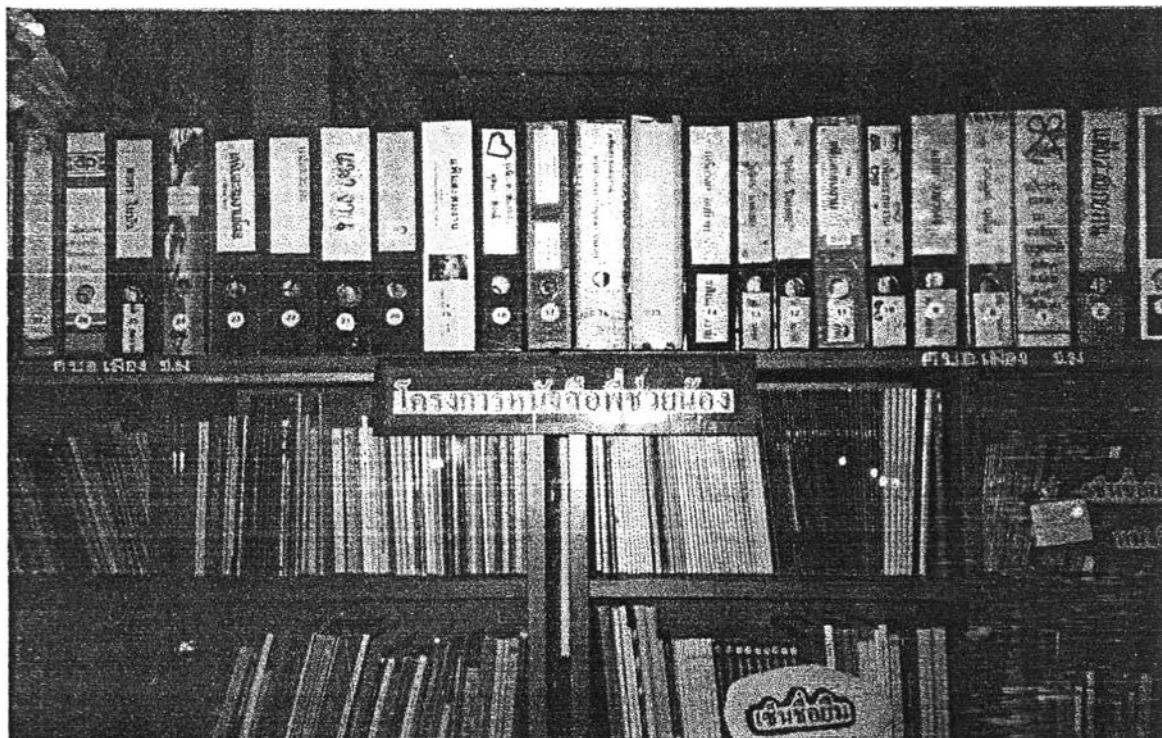
นี้ความสนใจของประชาชนชาวบ้านที่ต้องการจะเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งประดิษฐ์ งานหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวเมืองเชียงใหม่ที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพ เพื่อแสวงหารายได้จากการทำงานที่เมืองเชียงใหม่ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้ามาท่องเที่ยว ใช้ชีวิตในตัวเมืองเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก สำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้วัดพันเตา สามารถแยกออกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนนี้ ใช้ตามการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การลงทะเบียนเรียนเป็นนักศึกษา การพบกลุ่ม การทำแฟ้มสะสมงาน การสำรวจชุมชน ชมรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม การศึกษาผ่านสื่อวีดีโอเทป ส่วนที่เพิ่มเติมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่สายสามัญ ได้แก่ การที่นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวล่องลำน้ำปิง ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำนักศึกษาผู้ใหญ่ไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในเมืองเชียงใหม่ พร้อมทั้งให้ความรู้ประกอบการบรรยายในแง่มุมทางประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักศึกษาผู้ใหญ่เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาจากเที่ยวเมืองเชียงใหม่

“วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ ฟังมีไม่มานานี่ แต่ก่อนก็เป็นการพบกลุ่มกันตามปกติ ดิฉันว่าทำให้นักศึกษาเปิดหูเปิดตาเพิ่มมากขึ้น มันเป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการด้วยนะ” กรรมการ ศรช.

สำหรับความต้องการให้การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในเขตเมืองเชียงใหม่ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ยังยืนยันถึงความต้องการการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ว่า ยังเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนที่อยู่ในเมืองเชียงใหม่

ภาพที่ 26 เอกสาร ตำราเรียนในโครงการหนังสือที่ช่วยน้อง

“ต้องเข้าใจก่อนนะครับว่า การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญที่เราจัดนั้น เราจัดให้กับคน 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มเยาวชนที่ต้องออกจากระบบโรงเรียนปกติ เยาวชนกลุ่มนี้มีจำนวนไม่น้อยในแต่ละปี หลายคนไม่สามารถกลับเข้าระบบโรงเรียนได้อีกกลุ่มหนึ่งก็พวก อพยพจากต่างถิ่นต่างอำเภอ เข้ามาหางานทำ มาประกอบอาชีพ พวกนี้ก็เป็นอีกกลุ่มที่เราต้องจัดการศึกษาใหญ่” กรรมการ ศรช.

จากบางประโยคที่เป็นคำพูดของคณะกรรมการศูนย์การเรียน และจากการได้พูดคุยสนทนากับกลุ่มนักศึกษาที่มาพบกลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ โดยเฉพาะในเมืองที่มีความเจริญทัดเทียมกับกรุงเทพ

“หนูถูกไล่ออกจากโรงเรียน หนูทำความผิดร้ายแรง ถ้าไม่มาเรียนที่นี่ หนูก็คงไม่ได้เรียน”

ด.ญ.ต่าย/ นักศึกษา ม.ต้น

"ครอบครัวหุพอพยพมาจากกรุงเทพทั้งหมด ทั้งเตี้ย ทั้งแม่ หุพมาช่วยพี่สาวขายน้ำเต้าหู้ ตั้งแต่เที่ยงคืนถึง 8 โมงเช้า แล้วหุพก็มาเรียน ป้าย ๆ ก็กลับไปนอน"

น.ส..แมวเหมียว/นักศึกษา ม.ต้น

"สมัยนั้นมันต้องมีวุฒิเค้าถึงรับเข้าทำงาน ผมออกจากโรงเรียนมา 3 ปีแล้ว ผมต้องไปเผ่ายายทุกวัน ไม่มีคนเผ่า ยายผมป่วยเป็นอัมพาตนอนอยู่โรงพยาบาล"

นายสูงโปร่ง / นักศึกษา ม.ปลาย

จากเหตุผลหลายประการของนักศึกษาผู้ใหญ่ วัดพันเตา ทำให้ทราบว่ายังมีคนอีกมากมายที่ไม่สามารถเรียนได้ในโรงเรียนระบบปกติ แต่บุคคลเหล่านั้นก็ยังมีความต้องการทางการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลในวัยเดียวกัน บทบาทภาระหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ในการจัดการศึกษาสายสามัญเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้บุคคลเหล่านั้นได้รับโอกาสทางการศึกษา

ภาพที่ 27 แฟ้มสะสมงานแสดงผลงานของนักศึกษาผู้ใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา

2. การจัดการศึกษาสายอาชีพ

การจัดการศึกษาสายอาชีพเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาที่จัดขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนตำบลพระสิงห์ และประชาชนในเขตเมืองเชียงใหม่ที่สนใจ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพแต่ละหลักสูตร คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาจะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทุกครั้ง เนื่องจากมีบุคคลต่าง ๆ ให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมในการจัดการศึกษาสายอาชีพเป็นจำนวนมาก

“ตอนที่เราใช้อาคาร 2 ชั้น เราไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากสถานที่ที่รองรับนักศึกษา มีเพียงพอ เท่าไหร่เราก็รับได้ แต่ตอนนี้เราต้องจำกัดจำกัดรับ รุ่นหนึ่งเรารับได้แค่ 20 คนเท่านั้น มีหลายคนต้องสมัครเรียนล่วงหน้า เราก็ไม่รู้จะทำยังไง” กรรมการ ศรช.

การที่เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยว บุคคลที่มีฝีมือในการวิชาชีพต่าง ๆ สามารถแสวงหารายได้ได้ง่าย ประกอบกับเงื่อนไขการทำงานต่างประเทศของกรมแรงงาน จะต้องมีวุฒิบัตร การผ่านการอบรมในวิชาชีพที่รับรองโดยองค์การเรียนวิชาชีพในแขนงต่าง ๆ ทำให้การศึกษาวิชาชีพที่รับรองวุฒิบัตรจำเป็นมากขึ้น

“หลักสูตรวิชาชีพที่เราจัด ก็มี งานผ้า พวกเย็บ พวกปัก แล้วก็งานของสด พวกเย็บกระทงใบตอง ประดิษฐ์ดอกไม้สด ทำขนมหวาน ทองหยิบ ทองหยด งานแกะสลักผัก ผลไม้ ที่คนชอบกันมากก็หลักสูตรนวดแผนโบราณ” กรรมการ ศรช.

“ทุกหลักสูตรเต็มหมด แล้วก็หลายคนเรียนจนเก่งแล้วไปประกอบอาชีพ ตอนนี้หลักสูตรนวดแผนโบราณมีแต่คนอยากเรียน ทั้งคนไทย ทั้งฝรั่ง นี่เปิดไป 2 รุ่นแล้ว ยังไม่พอเลย มีคนมาขอรับรองให้เปิดอีก”

กรรมการ ศรช.

ภาพที่ 28 การฝึกอบรมรณวตแผนไทย ในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ เน้นวิธีการเรียนการสอนด้วยการปฏิบัติ มีตั้งแต่หลักสูตร 1 วัน จนกระทั่งหลักสูตร 100-200 ชั่วโมง ปัญหาการประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ ได้แก่ ค่าวิทยากร

“ปัญหาเงินงบประมาณค่าวิทยากร เป็นปัญหาใหญ่สุดของเรา ที่จัดไม่ได้ก็เพราะไม่มีเงินงบประมาณ จนตอนหลังเราต้องขอร้องกันให้วิทยากรช่วยเสียสละ การศึกษานอกโรงเรียนก็ไม่งบประมาณก็บอกว่าให้ไม่ได้” กรรมการ ศรช.

ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา ได้มีการจัดทำทะเบียนรายชื่อวิทยากรด้านวิชาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการติดต่อ และขอคำปรึกษาแล้วแต่กรณีไป วิทยากรด้านวิชาชีพ บางท่านก็เป็นคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชนด้วย

“การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ มันเป็นวิธีที่ทำให้คนมีรายได้เพิ่มขึ้น
ถ้าไม่ซีเกียจจะอย่างไร อยู่เชียงใหม่ไม่อดตายหรอกครับ” กรรมการ ศรช.

3. การจัดการเรียนการสอนเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมล้านนา

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา ก็คือ การที่สามารถสร้าง
และพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นของตนเองพร้อมทั้งสามารถเปิดการเรียนการสอนให้
แก่ประชาชนและบุคคลที่สนใจ โดยหลักสูตรดังกล่าว ได้แก่ หลักสูตรดนตรีพื้นเมือง (สล้อ ซอ
ซึ้ง ซลู่ย) หลักสูตรทำโคมกระดาศ-ตุง และหลักสูตรผูกผ้าจัดดอกไม้ ทั้ง 3 หลักสูตรเป็นหลักสูตร
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมล้านนาทั้งหมด บางหลักสูตรแทบจะสูญหายไปจากวัฒนธรรมเมือง
เชียงใหม่ เช่น หลักสูตรการทำโคมกระดาศ ตัดกระดาศสี ตุง กระดาศจะเหลือเพียงคนสูงอายุ
ทำเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น วิทยาการของหลักสูตรต่าง ๆ เป็นกรรมการศูนย์การเรียน
ชุมชนด้วย

“ผมทำเพราะความภาคภูมิใจที่เคยแสดงต่อหน้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” กรรมการ ศรช.

“ดิฉันอยากอนุรักษ์งานฝีมือของคนเหนือเอาไว้” กรรมการ ศรช.

“งานแบบนี้อีกหน่อย คงหาคนทำอีกไม่ได้ มันเป็นงานในวัด”

กรรมการ ศรช.

การที่ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตาสามารถจัดหลักสูตรที่เป็นจุดเด่นของศูนย์การเรียน
นี้ได้ คงเป็นเพราะการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ จนสามารถค้นพบประสานงาน ติด
ต่อ จนกระทั่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชน

“ดิฉันโชคดีมากที่ได้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุกท่านเข้ามาทำงานร่วมกับ
กิจกรรมการศึกษา ศิลป วัฒนธรรมล้านนา มีคนขอสมัครเรียนจนกระทั่ง
ที่นั่งเราไม่พอ ต้องขอร้องให้ท่านทั้งหลายไปลงทะเบียนเรียนรุ่นหน้า”

กรรมการ ศรช.

4. กิจกรรมสนับสนุนการศึกษาชุมชน

กิจกรรมสนับสนุนการศึกษาชุมชนเป็นการจัดกิจกรรมที่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน องค์การนักศึกษา เข้าร่วมในกิจกรรมตามวันสำคัญ หรือเป็นกิจกรรมของชาวเมืองเชียงใหม่ เช่น การถวายเทียนพรรษา การแห่โคมวันวิสาขบูชา โครงการเลี้ยงอาหารคนชรา และ บ้านเด็กเวียงพิงค์ งานลอยโคมยี่เป็ง งานอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน เป็นต้น เป็นงานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทำกับกิจกรรมชุมชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์การภายในชุมชน

“กิจกรรมชุมชนแบบนี้เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่บอกว่า เราเป็นส่วนหนึ่งในตำบลพระสิงห์ เราต้องทำให้ชาวบ้านยอมรับเรา แล้วเราก็ต้องยอมรับชาวบ้านด้วย อย่าลืมนะค่ะ เรามีชุมชน 14 ชุมชนที่เราต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย” กรรมการ ศรช.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความร่วมมือของประชาชนสนับสนุนการดำเนินงานจากการที่เริ่มต้นสำรวจชุมชนในตำบลพระสิงห์ จนกระทั่งถึงกิจกรรมเวทีชาวบ้าน ประชาชน ชาวบ้านรู้จักและเห็นประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีต่อชุมชนต่าง ๆ ในตำบลพระสิงห์ ประกอบกับการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสถานที่ตั้งอยู่ภายในวัดที่ประชาชนส่วนหนึ่งได้เข้ามาประกอบกิจกรรมทางศาสนา ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม

“เราไม่เคยมีปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมของเราไม่เคยทำให้ชุมชนเดือดร้อน เรามีแต่จะช่วยชุมชน”

กรรมการ ศรช.

“อาตมาว่า วัดกับโรงเรียนแยกกันออกไม่ได้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็เหมือนกับโรงเรียน มันไม่มีอะไรเสียหาย มีแต่จะเกิดประโยชน์ อาตมาว่าประชาชนเค้ามองเห็น” กรรมการ ศรช.

“ตอนที่เราปรับปรุงอาคาร 2 ชั้น ชาวบ้านแถวนี้เค้าก็มาช่วยซ่อมแซมประตู หน้าต่าง ตอนที่เราย้ายมาอยู่ที่นี้ชาวบ้านเค้าก็มาช่วยย้ายของอีก ดิฉันว่า ชาวบ้านเค้าให้ความร่วมมือดี”

กรรมการ ศรช.

สำหรับประชาชนในชุมชนรอบ ๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา เท่าที่ผู้วิจัยได้มีโอกาส สันทนาด้วย หลายหลายคนเคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้และบางคนก็ เคยเป็นนักศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน

“การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ก็มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ถ้ามีเวลา ก็จะไปร่วมด้วยทุกครั้ง”

“ผมว่ามันขึ้นกับความสนใจนะ ถ้าน่าสนใจผมก็จะไปร่วมด้วยทุกครั้ง”

“ดิฉันว่า เวลาจัดสำคัญมาก ถ้าดิฉันต้องทำงานก็ไปร่วมด้วยไม่ได้”

ประชาชน ชาวบ้าน

สำหรับการสนับสนุนงานและกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ ประชาชนชาวบ้านต่างยืนยันว่า ยินดีให้การสนับสนุนโดยเฉพาะการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยแก้ไขปัญหาแก๊งค์มอเตอร์ไซด์ ได้ เป็นผลสำเร็จ

“แถวนี้เป็นที่อยู่ของแก๊งหัวแดง เมืองเชียงใหม่ อาจารย์อุษา แก่ดิ่ง เข้าไปเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ได้หลายคน เป็นพวกหัวหน้าทั้งนั้น ปัญหาต่าง ๆ มันก็หมดไป”

“พวกเราให้การสนับสนุน ศูนย์การเรียนรู้เดิมที่อยู่แล้ว เวลาว่างงาน เรา ก็ไปช่วยกัน อาจารย์อุษา แก่ช่วยแก้ปัญหาเด็กวัยรุ่นแถวนี้ได้สำเร็จ ดีมาก”

ประชาชน ชาวบ้าน

ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา มีผลงานในการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบ โรงเรียน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนต่าง ๆ ในตำบลพระสิงห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างและพัฒนาหลักสูตรศิลปล้านนา ที่ช่วยอนุรักษ์งานวัฒนธรรมทางดนตรี และหัตถกรรมประดิษฐ์ ซึ่ง โดยทั่วไปหาเรียนกันได้ยาก ทั้งดนตรีพื้นเมือง การทำโคมกระดาษ ตุ๊กกระดาษ ที่ปัจจุบันแทบ จะหาเปิดสอนถ่ายทอดกันยากมาก

“ดิฉันภูมิใจมากนะค่ะ ที่มีคนสมัครเรียนกันจนต้องต่อคิวกันไปถึงรุ่นหน้าเลย ดีใจที่มีคนเห็นความสำคัญในงานศิลปะพื้นเมือง”

กรรมการ ศรช.

ประสิทธิภาพ ในแง่ของประสิทธิภาพศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา ในปัจจุบันทางศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา ได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดในการปฏิบัติงานคุ้มค่าเป็นอย่างมาก แต่ถ้าเปรียบเทียบกับอดีตที่ผ่านมา ประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกกระบวนโรงเรียนเพื่อบริการแก่ประชาชนนั้นลดลง อันเนื่องมาจากความไม่พร้อมของสถานที่ ในการรองรับนักศึกษา ประชาชนที่มีความต้องการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

“ปัญหาเรื่องห้องเรียนอาคารเรียน เป็นปัญหามาหนักใจของพวกเรา ผู้เรียนมีมาก มาสมัครกันทุกวัน เต็มทุกหลักสูตร จะเปิดสอนมากก็ไม่ทราบว่าจะใช้สถานที่ที่ไหน ดิฉันก็ทำเท่าที่ทำได้” กรรมการ ศรช.

“ที่นี้คับแคบมาก เรายังไม่รู้จะทำอย่างไร” กรรมการ ศรช.

ความพึงพอใจ ประชาชน ชาวบ้าน ในเขตตำบลพระสิงห์ รวมทั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน มีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตามาก ทั้งนี้เกิดขึ้นจากการที่ศูนย์การเรียนได้ช่วยแก้ไขปัญหายาวชนนอกกระบวนโรงเรียนให้มีที่เรียน มีกิจกรรม ช่วยส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ การอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา และทำให้ตำบลพระสิงห์เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น

“ดิฉันภูมิใจมากที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกรรมการศูนย์การเรียนชุมชน แล้วก็ได้ทำประโยชน์ให้แก่ ประชาชนชาวเมืองเชียงใหม่”

กรรมการ ศรช.

“พอใจครับ ผมว่าศูนย์การเรียนชุมชนช่วยทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนชาวตำบลพระสิงห์มากครับ” ประชาชนชุมชนพระสิงห์

การปรับตัว สำหรับการปรับตัวของศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา นั้น มีการดำเนินการปรับศูนย์การเรียนชุมชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมเมืองเชียงใหม่ เช่น การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว หลักสูตรมัคคุเทศก์เยาวชน หลักสูตรการ

บริการเบื้องต้น รวมทั้งการเพิ่มระยะเวลาการเปิดการบริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีเวลาในการบริการเพิ่มมากขึ้น

“เราจัดหลักสูตรเตรียมไว้อีกหลายหลักสูตร โดยแต่ละหลักสูตรมาจากเวทีชาวบ้านที่ชาวบ้านเค้าเสนอความคิดเห็นกัน ทางคณะกรรมการก็จะมาช่วยกันคิดทำกันต่อ เรายุติเตรียมไว้เยอะค่ะ” กรรมการ ศรช.

“ดิฉันว่าที่นี้ยึดหยุ่นสูงมาก สามารถจัดกิจกรรมได้จนถึง 3 ทุ่ม ไม่น่ามีปัญหา ตอน 1 ทุ่มมีการสอนพระพุทธศาสนาถึง 3 ทุ่มทุกวัน มีผู้ใหญ่มาเรียนกัน 20-30 คน” กรรมการ ศรช.

การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาและคณะกรรมการได้มีการวางแผนร่วมกันกับทางคณะสงฆ์วัดพันเตา ในการที่จะสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ใหม่เป็น 2 ชั้น โดยรื้อศาลาสังฆปริษาออก แล้วสร้างทดแทนเป็นอาคารถาวร โดยใช้ชื่อว่า อุทยานล้านนาวัดพันเตา มุ่งเน้นที่กิจกรรมการเรียนการสอนของล้านนา ทั้งหมด แล้วมีพิพิธภัณฑ์ล้านนาเล็ก ๆ จัดแสดงด้วย

“พวกเราได้วางแผนไว้หมดแล้วว่าจะทำอะไรบ้าง เรายากทำเป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับเมืองเชียงใหม่ พวกวัฒนธรรมล้านนา ตัวอาคารคงต้องสร้างให้รับกับตัวโบสถ์” กรรมการ ศรช.

“ศูนย์การเรียนรู้ของพวกเราคงไม่มุ่งเน้นที่เทคโนโลยี แต่เราจะเน้นความเป็นเมืองเชียงใหม่มากกว่า” กรรมการ ศรช.

“อาตมาก็เห็นชอบด้วยนะ แต่มันติดกับปัญหาเรื่องเงิน งบประมาณ แล้วก็แบบก่อสร้างคงต้องสร้างแบบศิลปล้านนา สมัยนี้มันแพง”

กรรมการ ศรช.

ความอยู่รอด อนาคตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา นั้นขึ้นอยู่กับทางคณะกรรมการวัดพันเตา และประชาชนชาวบ้านในตำบลพระสิงห์ ว่าจะยังต้องการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่หรือไม่ การย้ายอาคารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็ทำให้คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ขาด

ความมั่นใจ ทั้งนี้ทางวัดพันเตาก็เคยมีแนวคิดที่จะให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนช่วยค่าใช้จ่ายให้กับทางวัด เพื่อเป็นรายได้ของวัดอีกทางหนึ่ง

"ที่นี่เฉพาะศูนย์การเรียนรู้ไม่มีปัญหาเรื่องเงินเราตั้งสหกรณ์ เรามีกองทุนเล็ก ๆ ของเราเอง เป็นค่าใช้จ่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ" กรรมการ ศรช.

"อยู่ที่หลวงพ่อบุญจะว่าท่านจะเอาอย่างไร มันเท่ากับเราอาศัยวัดอยู่ ถ้าท่านไล่ก็คงต้องไป" กรรมการ ศรช.

"เดี๋ยวนี้ทุกอย่างมันเป็นธุรกิจไปหมด มีบางคนมาเสนอหลวงพ่อบุญให้อาคารศูนย์การเรียนรู้เป็นที่วางขายสินค้า แถวนี้นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวกันมาก มันก็มีผลประโยชน์ตามมา" กรรมการ ศรช.

อนาคตของศูนย์การเรียนรู้วัดพันเตานั้นจะเป็นไปตามแผนการพัฒนาที่คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้วางเอาไว้ หรือว่า จะต้องหาที่อยู่และเริ่มต้นสร้างกันใหม่ เจ้าอาวาสวัดพันเตาน่าจะเป็นผู้เดียวที่กำหนดได้

สรุปสภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

1. คุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลพุดา อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

ปัจจุบัน	อนาคต
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นอาคารถาวร ชั้นเดียว มีลักษณะเป็นอาคารอเนกประสงค์ มีสื่อสิ่งพิมพ์ โต๊ะ เก้าอี้ อยู่ติดกับที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลด้านหน้าเป็นลานกว้าง สามารถจัดกิจกรรมทั้งในอาคาร ครัว.และนอกอาคาร ครัว.	จัดกันแบ่งบางส่วนเป็นห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อรองรับการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์ และโครงการ Net ตำบล

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อ.เมือง จ.ระยอง

ปัจจุบัน	อนาคต
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขอใช้ตัวอาคารสมาคมประมงระยองเป็นสถานที่ดำเนินการ มีห้องทำการและสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในห้องขนาดเล็ก (3x4 ม.) สถานที่ดำเนินการใช้โถงกลางของอาคาร เป็นสถานที่จัดกิจกรรม โต๊ะ เก้าอี้ ต้องเคลื่อนย้ายทุกครั้ง เมื่อมีการจัดกิจกรรม	การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในปัจจุบันสามารถดำเนินการได้เหมือนเดิมตามที่สมาคมอนุญาตให้ใช้สถานที่

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน	อนาคต
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใช้ศาลาธรรมสังเวช (ศาลาพักศพ) เป็นสถานที่ดำเนินการจัดกิจกรรม โดยมีกลุ่มเรือนธรรม (ศาลา) เป็นสถานที่พบกลุ่ม และจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย ส่วนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถใช้อาคารต่าง ๆ ในวัดได้ เช่น ศาลาการเปรียญ อาคารศูนย์เด็กเล็ก	คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกำลังหางบประมาณจัดสร้างอาคารถาวรขึ้นภายในบริเวณวัด

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบัน	อนาคต
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใช้อาคารอเนกประสงค์ของหมู่บ้านเป็นสถานที่ทำการ โดยอาคารได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. มีโต๊ะเก้าอี้ สื่อสิ่งพิมพ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมชุมชนใน ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ	อาคารสถานที่มีความพร้อมอยู่แล้ว

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน	อนาคต
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใช้ศาลาสังฆปริษา (ศาลาสวดพระอภิธรรม) เป็นสถานที่ดำเนินการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถดำเนินการได้ตามเดิม จนกว่าทางวัดจะขออาคารคืน เพื่อใช้ในพระพุทธศาสนา

3. คุณลักษณะคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (8 เดือน)

ปัจจุบัน	อนาคต
มีคณะกรรมการทั้งสิ้น 8 คน ประธานคณะกรรมการและกรรมการส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการบริหาร อบต. และเป็นบุคคลที่เกิดและเติบโตในตำบลพุดา	มุ่งหวังที่จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้นกว่าเดิม

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (8 เดือน)

ปัจจุบัน	อนาคต
มีคณะกรรมการทั้งสิ้น 11 คน ประธานคณะกรรมการและกรรมการ ส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการสมาคมประมงระยอง และกรรมการสมาคมหอการค้า จังหวัดระยอง	-

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม อำเภอ ปทุมรัตน์ จังหวัด ร้อยเอ็ด (4 ปี)

ปัจจุบัน	อนาคต
มีคณะกรรมการ 2 ชุด จำนวน 24 คน แบ่งออกเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการปฏิบัติงาน โดยคณะกรรมการทั้งหมดประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู พระ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเป็นบุคคลภายในชุมชน เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน	คณะกรรมการมีการประชุมขอแต่งตั้งบุคคลบางท่านที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดเข้ามาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม โดยใช้รูปแบบของคณะกรรมการเช่นเดิม

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส (4 ปี)

ปัจจุบัน	อนาคต
มีคณะกรรมการทั้งชุด 8 คน ประธาน คณะกรรมการและกรรมการส่วนใหญ่เป็น คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลพร่อน เป็นบุคคลที่เกิดและเติบโตใน ตำบลพร่อน	คณะกรรมการมุ่งที่จะปฏิบัติงานในฐานะคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนในการพัฒนาทั้งในด้าน เกษตร สาธารณสุข พัฒนาชุมชน และ การศึกษานอกโรงเรียน

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง เชียงใหม่ (4 ปี)

ปัจจุบัน	อนาคต
มีคณะกรรมการ 2 ชุด จำนวน 23-24 คน แบ่งออกเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการปฏิบัติงาน โดยคณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้มีชื่อเสียงใน จ.เชียงใหม่ กลุ่มผู้นำสตรีในชุมชนพระสิงห์ กลุ่มภูมิปัญญา ท้องถิ่น	คณะกรรมการยังสามารถดำเนินการได้ตามเดิม โดยมุ่งเน้นการดำเนินการตามบทบาทของคณะกรรมการร่วมกับกลุ่มประชาคม เมืองเชียงใหม่ ให้มากขึ้นกว่าเดิม

3. สภาพแวดล้อมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ ลพบุรี

ปัจจุบัน	อนาคต
หน่วยงานเครือข่าย ได้แก่ องค์การบริหารส่วน ตำบลพุดา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบ้านหมี่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน ทอผ้า กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประชาคมตำบล ภายในตำบลพุดา	กำลังอยู่ในระหว่างการแสวงหาเครือข่ายเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการเพิ่มความสามารถด้าน ทักษะอาชีพเสริม

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ปัจจุบัน	อนาคต
หน่วยงานเครือข่าย ได้แก่ ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	-

3. ศูนย์การเรียนรู้วัดโพธิการาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน	อนาคต
หน่วยงานเครือข่าย ได้แก่ วัดต่าง ๆ ใน อำเภอปทุมรัตน์ องค์การประชาชนในระดับตำบล ได้แก่ กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้ง กลุ่มเกษตรกร กลุ่มครู สปช. กลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน อำเภอปทุมรัตน์ ธนาคาร ธ.ก.ส. กลุ่มสาธารณสุข	กำลังอยู่ในระหว่างแสวงหาความร่วมมือในระดับจังหวัดจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอดงรัก จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจุบัน	อนาคต
หน่วยงานเครือข่าย ได้แก่ หน่วยงานการพัฒนาในระดับตำบล เช่น เกษตรตำบล สาธารณสุข ตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาพิภพทอง	กำลังพัฒนาเครือข่าย โดยผ่านมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพกับกลุ่มออกแบบลายผ้าในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาลายผ้าของชุมชน

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน	อนาคต
หน่วยงานเครือข่าย ได้แก่ ศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง เชียงใหม่ กลุ่มประชาคมชุมชน 14 กลุ่ม ในตำบล พระสิงห์ ประชาคมคนเมือง เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	มีการพัฒนากลุ่มเครือข่ายขยายออกไป เช่น พัฒนา ศบอ. ให้เป็นสถานที่ฝึกสอนของนักศึกษา สภากาชาดศึกษามหาหมิงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขต วัดเจดีย์หลวง

4. การวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา บ้านหมี่ ลพบุรี

ปัจจุบัน	อนาคต
ไม่เคยมีการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน นอกจากปฏิทินการทำงานของ ครู ศรช.	มีการจัดการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผลักดันให้อยู่ในแผนพัฒนาของ อบต.

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมือง ระยอง

ปัจจุบัน	อนาคต
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเสนอขอของบประมาณจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง ระยอง	แผนปฏิบัติการที่มีการจัดทำในระยะเวลาที่ผ่านมา เสนอต่อ ศบอ. เมืองระยอง อนาคตยังไม่ทราบว่าจะต้องทำอย่างไร เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษายังขาดความชัดเจน

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน	อนาคต
ตั้งแต่เปิดการจัดการเรียนการสอนด้านการศึกษานอกโรงเรียนมาเป็นระยะเวลา 4 ปีไม่เคยมีการวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการนอกจากปฏิทินการทำงานของครู ศรช.เท่านั้น ส่วนการปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ ใช้เงินงบประมาณของวัดเป็นหลัก	กำลังคิดว่าควรจะทำแผนปฏิบัติงานหรือมีการวางแผนงานล่วงหน้า เพื่อกำหนดการจัดทำงบประมาณหรือประมาณการค่าใช้จ่าย

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบัน	อนาคต
มีการจัดทำแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พร้อมทั้งผลักดันให้แผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลพร่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา	มีกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต้องการที่จะดำเนินการให้เกิดในเชิงรูปธรรม คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ จึงได้ผลักดันกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่แผนของหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการพัฒนา

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน	อนาคต
มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเสนอของบประมาณสนับสนุนจาก ศบอ.เมือง เชียงใหม่ และจากเงินนอกงบประมาณ ซึ่งอยู่ในรูปของเงินกองทุน ศรช.วัดพันเตาและการสนับสนุนกลุ่มบุคคล กลุ่มประชาชนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	ยังคงมีการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการปฏิรูปการศึกษา

5. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการดำเนินการอยู่ 2 แนวทางด้วยกัน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย มีการพบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนและปรึกษาตามเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด 2. การจัดการศึกษาวิชาชีพระยะสั้นในหลักสูตรปักผ้า (หลักสูตร 100 ชม.) เปิดมาแล้ว 2 รุ่น โดยมีวิทยากรให้คำแนะนำและลงมือปฏิบัติจริง <p>สำหรับกิจกรรมในส่วนอื่น ๆ เช่น มุมหนังสือ กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต กำลังอยู่ในระหว่างการวางแผนพัฒนา กิจกรรม</p>	<p>กิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระหว่างการพัฒนาคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กำลังวางแผนร่วมกันอยู่ เช่น หลักสูตรอาชีพเสริมเกษตรผสมผสาน การทำสุราพื้นเมือง ฯลฯ</p>

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการดำเนินการอยู่ 2 แนวทางด้วยกัน คือ</p>	<p>เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ได้ดำเนินการตามแนวทางของกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้งหมด การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการปฏิรูปการศึกษา</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย มีการพบกลุ่ม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนและปรึกษาตาม เนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด</p> <p>2. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้รูปแบบห้องสมุด และการจัดนิทรรศการห้องสมุดเคลื่อนที่ร่วมกับเทศบาล</p> <p>สำหรับกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น กิจกรรม การพัฒนาทักษะอาชีพ กิจกรรมการพัฒนา ชุมชน ได้มีการประสานงานร่วมกับเทศบาล โดยการใช้องค์กรนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ เช่น แห่เทียน วันสงกรานต์ เป็นต้น สำหรับจุดเด่นของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สมาคมประมงระยอง ได้แก่ การเป็นศูนย์สาธิต ในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่แบบบูรณาการ</p>	

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการดำเนินอยู่ 4 แนวทางด้วยกันคือ</p> <p>1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย มีการพบ กลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนและให้คำ ปรึกษาตามเนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนด</p>	<p>เมื่อทางวัดมีงบประมาณจะจัดให้มีการสร้าง ศูนย์การเรียนรู้แห่งใหม่ขึ้น โดยจะเน้นไปที่การ จัดทำพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ภูมิปัญญาประชาชน เพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ ในปัจจุบัน</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>2. กิจกรรมพัฒนาทักษะวิชาชีพเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ เช่น หลักสูตรคอมพิวเตอร์เบื้องต้น หลักสูตรการเลี้ยงผึ้ง หลักสูตรการแปรรูปอาหาร วิธีการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์</p> <p>3. กิจกรรมจัดการศึกษาตามอัธยาศัยได้รูปของห้องสมุดให้ประชาชนได้มาอ่านหนังสือดูวิดีโอ หรือ ชมรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม</p> <p>4. กิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น โครงการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง การให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนเกษตรกร การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวัดเด็ก วันสงกรานต์ บุญบั้งไฟ วันเข้าพรรษา</p> <p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม มีความหลากหลายของกิจกรรม ที่ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนตลอดชีวิต</p>	

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนที่มีการดำเนินการอยู่นั้น มีอยู่ 3 แนวทางด้วยกันคือ</p> <p>1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย ใช้การพบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร</p>	<p>อนาคตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้กำลังจะมีการพัฒนาไปสู่แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพด้วยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ลายทอผ้าเพื่อให้ประชาชนชาวบ้านสามารถทอผ้าลายต่าง ๆ ได้</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>2.การจัดกิจกรรมเสริมทักษะวิชาชีพ เป็นการฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพ เสริมอาชีพหลักที่ประชาชน ชาวบ้าน ประกอบอาชีพ เช่น การบำรุงดิน การปลูกพืชหมุนเวียน วิธีการทอดผ้าลายต่าง ๆ การย้อมสีผ้า</p> <p>3. การเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชน ชาวบ้านในหมู่บ้านโคกไผ่ หรือ ภายในตำบล พร่อน เช่น การป้องกันไข้เลือดออก การพัฒนาศักยภาพ ประชาคมตำบลการฝึกอบรมตำรวจชุมชน ฯลฯ</p> <p>จุดเด่นของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ได้แก่ การดำเนินการจัดการให้เป็นศูนย์รวมของการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชน มิได้เน้นที่กิจกรรมของกรมการศึกษานอกโรงเรียน แต่เน้นที่กิจกรรมการพัฒนาโดยใช้การผสมผสานกิจกรรมของหน่วยงานการพัฒนาเข้าด้วยกัน</p>	

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการดำเนินการ อยู่ 3 แนวทางด้วยกันคือ</p> <p>1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย มีการพบกลุ่ม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนและให้คำปรึกษา เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่หลักสูตรได้กำหนดไว้</p>	<p>ในอนาคตศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้จะพัฒนาไปสู่การ เป็นศูนย์การเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรมล้านนา และส่งเสริมการประกอบอาชีพ ถ้ามีสภาพของ อาคารที่มีขนาดใหญ่กว่านี้ที่ สามารถรองรับ จำนวนผู้เข้ารับบริการ นอกจากนี้คณะกรรมการยังตั้งเป้าหมายที่จะให้เป็นศูนย์กลาง ของการท่องเที่ยวประกอบการเรียนรู้ ให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาพักอาศัยในเมือง</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>2. การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ชาวบ้าน และผู้สนใจในการพัฒนาอาชีพเดิม ที่ทำอยู่แล้วหรือกำลังต้องการแสวงหาอาชีพใหม่ ได้แก่</p> <p>หลักสูตรการนวดแผนไทย หลักสูตรอาหารและขนมไทย หลักสูตรการทำดอกไม้ประดิษฐ์ หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์</p> <p>3. หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>วัฒนธรรมล้านนา เป็นหลักสูตรและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นำเอาวัฒนธรรมศิลปะแบบล้านนามาจัดการเรียนการสอนให้แก่ ประชาชน ชาวบ้าน ที่สนใจ เช่น การสอนดนตรีพื้นบ้าน สล้อ ซอ ซึ่งการทำโคมกระดาษ การทำตุ๊กกระดาษ การผูกผ้า จัดโตะ</p> <p>จุดเด่นของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอนให้ประชาชนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ และกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะวัฒนธรรมแบบล้านนาที่ช่วยสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมในภาคเหนือ</p>	<p>เชียงใหม่แบบ Long stay</p>

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ ลพบุรี

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 มีระยะเวลาในการดำเนินการ 7-8 เดือน ประชาชน ชาวบ้านไม่เคยรู้จักมาก่อนว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีภาระบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้างต่อชุมชน นอกเหนือจากการเป็นสถานที่พบกลุ่มของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมด้านอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ประชาชน ชาวบ้าน เริ่มรู้จักและเป็นประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ปักผ้า ที่มีการเปิดกิจกรรมต่อเนื่อง 2 รุ่น ประชาชนที่เข้าเรียนมีรายได้เสริมเพิ่มมากขึ้น เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ประชาชนก็เริ่มเรียกร้อง เริ่มคิดและเข้าร่วมในการวางแผนเสนอกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น อยากรเรียนในหลักสูตรการแปรรูปอาหาร การหมักและทำสุราพื้นบ้านประกอบกับกิจกรรมเวทีชาวบ้าน ทำให้ประชาชนตื่นตัวเริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน</p>	<p>คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกำลังวางแผนการปฏิบัติการ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพที่เป็นรายได้เสริม หรือ แนวทางการประกอบอาชีพใหม่ และหากกิจกรรมต่าง ๆ ตอบสนองต่อชุมชนได้ดี การมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะเพิ่มมากขึ้น</p>

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชนสมาคมประมง ระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชนสมาคมประมงระยอง เป็นการดำเนินการได้ประมาณ 7-8 เดือน โดยมีเป้าหมายหลักก็คือ เป็นสถานที่หลักในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย คล้ายกับโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนในกิจกรรมอื่น ๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้จัดนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาล หรือ ชุมชน จัดขึ้น เช่น เข้าร่วมในขบวนพาเหรด ขบวนงานแห่เทียนพรรษา ในระยะเริ่มต้นของการตั้งศูนย์การเรียนรู้ ประชาชน ชาวบ้านในเขตชุมชนปากน้ำ ยังไม่รู้เลยว่า มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่ในอาคารของสมาคมประมงระยอง ปัจจุบัน ประชาชน ชาวบ้าน เริ่มรู้จักศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากกิจกรรมที่เข้าร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และจากการที่ลูก-หลานได้ลงทะเบียนเรียนเป็นนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน</p>	<p>อาจารย์จินตนา สุภาภรณ์ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เริ่มต้นที่จะประสานงานกับประชาชน ชาวบ้าน ในการสร้างเครือข่าย เพิ่มมากขึ้นโดยการใช้เครือข่าย ศิษย์เก่าการศึกษานอกโรงเรียน ที่เคยเป็นลูกศิษย์อาจารย์จินตนามาก่อน เข้ามาสร้างความร่วมมือในรูปขององค์กรศิษย์เก่า และผู้ที่เห็นความสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเรื่องของการวางแผนและพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน</p>

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม เริ่มพัฒนาตนเอง มาจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่มีคณะกรรมการที่อ่านหนังสือ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาบริหารจัดการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2529 โดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของประชาชนชาวบ้านในชุมชนบ้านโพธิ์น้อย-โพธิ์ศรีสวัสดิ์ ได้สลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามา</p>	<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การามกำลังจะใช้แนวคิดวิธีการมีส่วนร่วมในเชิงเครือข่าย โดยเน้นการระดมทรัพยากรจากภายนอกชุมชนมา เข้าร่วมในการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ จนอาจจะกล่าวได้ว่าประชาชนชาวบ้านรู้จักวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผล การจะดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นจะต้องปรึกษาหารือและได้รับความเห็นชอบจากประชาชน ชาวบ้านจึงจะดำเนินการได้จากสภาพปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การามดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน</p>	

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนามาจากที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้าน ประกอบกับเป็นหมู่บ้านในเขตการพัฒนาชุมชน กิจกรรมการพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดให้มีการดำเนินงานในหมู่บ้านโคกไผ่ ประกอบกับหมู่บ้านมีขนาดเล็ก (86 ครัวเรือน) ประชาชนต่างให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทุกกิจกรรมมาโดยตลอด</p>	<p>งานและกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันในการมีส่วนร่วมได้ดำเนินการอย่างเต็มที่อยู่แล้ว ทั้งร่วมคิด ร่วมปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล</p>

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา มีการดำเนินการจัดตั้งมา 4-5 ปี การดำเนินการเกิดขึ้นจากความร่วมมือของบุคลากรในชุมชน เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมมาโดยตลอด ผ่านเครือข่ายชุมชน 14 แห่ง แนวคิดการมีส่วนร่วมภายในชุมชน สามารถดำเนินการได้โดยผ่านวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>การพัฒนาการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาต้องการที่จะพัฒนาไปเป็นส่วนหนึ่งของประชาคม เครือข่ายเมืองเชียงใหม่ ทั้งในรูปการเข้าไปมีส่วนร่วมและดึงให้เข้ามามีส่วนร่วมใน ศรช.</p>

ประสิทธิผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ประสิทธิผล</p> <p>1. ผลงาน ที่ผ่านมาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลพุดา มีผลงานหลักอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ การมีศูนย์การเรียนรู้เป็นอาคารถาวร สามารถจัดการเรียนการสอน ผู้ใหญ่สายสามัญและการจัดการศึกษาหลักสูตรอาชีพ ระยะสั้น ปักผ้า ให้กลางเป็นอาชีพเสริมรายได้ของประชาชนในชุมชน</p> <p>2. ประสิทธิภาพ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นของ อบต. หรือ ของศูนย์การเรียนรู้สามารถนำมาใช้ทดแทนระหว่างกันได้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โทรทัศน์ วีดีโอเทป</p>	<p>ศรช. จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของ อบต. ตามที่มีการผลักดันเพื่อขอเงินสนับสนุนในการปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรมในฐานะ องค์กรย่อย ของ อบต.</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>3. ความเพียงพอใจ การเปิดหลักสูตร นัก อาชีพระยะสั้น ปักผ้า จนทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเพิ่มรายได้ ทำให้กระแสความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น ประชาชนชาวบ้าน มีการเรียกร้อง แสดงความคิดเห็นให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดการศึกษาให้หลากหลายมากขึ้น</p> <p>4. การปรับตัว ตอนที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในระยะเริ่มต้น แนวทางการปฏิบัติงานยังเป็นของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ต่อมาได้มีการปรับให้ อบต. เข้ามาให้การสนับสนุน ดูแล จนกระทั่งกลมกลืนเป็นหน่วยงานภายในระหว่าง อบต. กับ ศรช.</p> <p>5. การพัฒนา มีการจัดทำแผนพัฒนาและปฏิบัติงานของ ศรช. พร้อมทั้งผลักดันให้ไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลที่ อบต. จัดทำ อยู่ ทิศทางการพัฒนาจึงเป็นทิศทางเดียวกับที่ อบต. ได้กำหนดไว้</p> <p>6. ความอยู่รอด เมื่อทาง อบต. ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของ อบต. การดำเนินงานของ ศรช. ก็จะไม่เคลื่อนไหวไปพร้อมกับ อบต. ในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาคน</p>	

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ผลงาน</p> <p>1. ประสิทธิภาพ ด้วยสภาพการดำเนินการที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง ใน ปัจจุบันที่ไปขอใช้สถานที่ของสมาคมประมง ระยองจัดการเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่สาย สามัญ นับว่าคุ้มค่ามาก วัสดุอุปกรณ์ พวกโต๊ะ เก้าอี้ ตู้เก็บเอกสาร ชั้นหนังสือ ได้มาจากการ สนับสนุนของนักศึกษา ส่วนค่าใช้จ่ายด้าน สาธารณูปโภค ค่าน้ำ ค่าไฟ สมาคมประมง ระยอง เป็นผู้รับผิดชอบ</p> <p>2. ความพึงพอใจ ประชาชนชาวบ้านในเขต ชุมชนปากน้ำระยอง จำนวนมากไม่เคยรับทราบ ข้อมูลข่าวสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคม ประมงระยอง ในระยะแรกทำให้กระแสตอบรับ จากชุมชนมีไม่มากนัก จนกระทั่งเมื่อได้มีการทำ ประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นแก่ประชาชนชาวบ้าน แต่สำหรับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเมือง ระยอง น่าจะมีความพึงพอใจเป็น อย่างมากที่มีผู้สนใจลงทะเบียนเรียนมากที่สุดใน เขตอำเภอเมือง ในแง่ของปริมาณผู้เรียน</p> <p>3. การปรับตัว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคม ประมงระยอง ค่อนข้างที่จะมีความยืดหยุ่นใน การปรับตัวน้อย เนื่องจากดำเนินการงานหลัก เป็นการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ส่วนกิจ กรรมด้านอื่น ๆ ดำเนินงานน้อยมาก โดยเฉพาะ กิจกรรมที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการดำเนิน ชีวิตของชุมชน</p>	<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมงระยอง จะ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ สถาธิต ทดลองการจัดการเรียนการสอนแบบ บูรณาการ เนื่องจากครู ตรีช. ประจำศูนย์การ เรียน สมาคมประมงระยองมีชื่อเสียงในด้านนี้ มาก</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>4. การพัฒนา จากจุดเด่นของศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ ได้แก่ การมีครู ๒๒ คน ดีเด่น ในการสอนแบบบูรณาการ ทำให้มีนักวิชาการหลายคนมาใช้ที่นี่เป็นสถานที่ทดลองการทำวิจัยเกี่ยวกับการเทคนิคการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งทำให้ศูนย์การเรียนรู้สมาคมประมงระยองได้พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สาธิตด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน</p> <p>5. ความอยู่รอด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสมาคมประมง ระยอง จะใช้จุดเด่นของศูนย์การเรียนรู้ด้านการจัดการศึกษาผู้ใหญ่เป็นจุดขายต่อไป จนกว่าความต้องการของประชาชนจะหมดไป ในขณะเดียวกันศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมให้เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในชุมชนปากน้ำระยอง</p>	

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ประสิทธิผล</p> <p>1. ผลงาน ด้วยระยะเวลาอันยาวนานของการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การามกว่า 4 ปี ประกอบกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่ภายในวัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนามีทรัพยากรต่าง ๆ ทำให้มีผลงานมากมายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน</p>	<p>ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การามเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อนาคตจะเป็นสถาบันหลักของการจัดการศึกษาในชุมชน จากการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้เป็นอิสระ สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ คณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เห็นความสำคัญของการศึกษาภายในชุมชน</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ชาวบ้าน เช่น หลักสูตรพิมพ์ดีด – คอมพิวเตอร์ ชุมชน การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ชุมชน เช่น การสร้างความเข้มแข็งชุมชน การอนุรักษ์ วัฒนธรรมอีสาน ประเด็นที่เด่นที่สุดของผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ก็คือ มีการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเด็ก เยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งถนน ประปาชุมชน โทรศัพท์ชุมชน เป็นต้น</p> <p>2. ประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนร่วมกับทรัพยากรของวัดโพธิ์การาม ทั้ง อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ รวมทั้งค่าสาธารณูปโภค ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ด้วยการจัดสรรการใช้ทรัพยากรร่วมกันตอบสนองต่อประชาชนชาวบ้าน ภายในชุมชน ที่เข้ามาร่วมทำบุญกับวัด ทั้งนี้เนื่องจาก วัดโพธิ์การามและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยงานเดียวกัน</p> <p>3. ความพึงพอใจ ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วัดโพธิ์การามสามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน คือ ความพึงพอใจของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นความพึงพอใจที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตอบสนองกับความต้องการของประชาชน ชาวบ้าน จนได้รับการยอมรับ รวมทั้งชุมชนมีระดับของการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะคุณภาพชีวิต ส่วนประชาชนชาวบ้าน</p>	

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ก็พึงพอใจที่นำความรู้ ทักษะจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการทดลองเลี้ยงผึ้ง เลี้ยงปลา ในบ่อซีเมนต์ หรือการได้รับความรู้ทางด้านการเกษตร</p> <p>4. การปรับตัว ลักษณะที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ก็คือ การดำเนินการโดยคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนของประชาชน ความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการและองค์กรทางศาสนา การปรับตัวจึงสามารถดำเนินการได้โดยง่าย ไม่ว่าหน่วยงานราชการจะปรับเปลี่ยนอย่างไร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ก็สามารถปรับตัวเองให้ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ เนื่องจากไม่ได้ผูกพันกับหน่วยงานทางราชการ แต่อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการดำเนินงานเป็นอิสระและเป็นไปตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ</p> <p>5. การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์ภิเษการาม มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามสภาพของชุมชน ทั้งนี้คณะกรรมการได้มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันอยู่เสมอ เช่น การก่อสร้างอาคารถาวร การจัดทำพิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาอีสาน หรือ สร้างห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพียงแต่ว่า ยังไม่ได้ยกสร้างแผนในเชิงเอกสารเท่านั้น</p> <p>6. ความอยู่รอด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้มีความมั่นคง เนื่องจากมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวัดโพธิ์ภิเษการาม และสนับสนุนวัดโพธิ์-</p>	

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>การมาเป็นแรงสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่นเดียวกันกับแนวคิดเรื่อง บ้าน วัด โรงเรียน ได้ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ น่าจะมีระยะเวลาของการดำเนินงานอยู่ในระยะยาวจนกว่าคณะกรรมการและวัดจะเลิกทำกันไปเอง</p>	

4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ประสิทธิผล</p> <p>1. ผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งความรู้ เป็นศูนย์กลางการพัฒนากิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ต่างมาใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่เป็นสถานที่ดำเนินการ ผลงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงมีอยู่มากมาย เช่น เป็นฐานของงานสาธารณะสุขชุมชน เป็นแหล่งการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นศูนย์รวมของประชาชน ชาวบ้าน</p> <p>2. ประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่เป็นสถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถเปิดการบริการได้ครบ 7 วันต่อสัปดาห์ มีการจัดอาสาสมัครผู้ดูแล ศูนย์การเรียนรู้ ทุกคนในตำบลพร่อน สามารถมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ตั้งแต่การอ่านหนังสือ ดูวีดีโอเทป เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน นับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามาก</p>	<p>การที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการยอมรับจากองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรนั้น ทำให้สภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความมั่นคง ดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>3. ความพึงพอใจ ศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ ได้ทำประโยชน์เป็นอย่างมากให้แก่ ชุมชนบ้านโคกไผ่ และชุมชนต่าง ๆ ในตำบลพร่อน ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านได้รับประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินงานโดยศูนย์การเรียนชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหลัก ทั้งการบำรุงดิน การปลูกพืชหมุนเวียน การอนามัยแม่และเด็ก การทอผ้า เป็นต้น จนกระทั่งการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน นอกจากนี้การที่ประชาชน มีวุฒิการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จาก การเรียนการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญก็ทำให้ ประชาชนชาวบ้าน พอใจ ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ไม่ต้องเดินทางไปเรียนไกล สามารถเรียนได้ในชุมชนหมู่บ้านของตนเอง ก็ทำให้เกิด ความพึงพอใจทั้งสิ้น</p> <p>4. การปรับตัว จากกรณีที่แผนงาน งบประมาณในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนชุมชนบ้านโคกไผ่ ได้รับการผลักดันจนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลพร่อน ทำให้การปรับตัว ปรับกลไกการทำงาน ต้องเป็นไปตามที่องค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดทั้งทิศทางและเป้าหมาย ซึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปรับศูนย์การเรียนชุมชนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น</p>	

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>5. การพัฒนา แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ที่ได้มีการกำหนดไว้ ได้แก่ การกำหนดให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพัฒนาตนเองไปสู่การพัฒนาความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าพื้นเมือง การพัฒนาหลักสูตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอพื้นเมือง หรือการเป็นเครือข่ายการทอผ้ากับภูมิภาคอื่น ๆ</p> <p>6. การอยู่รอด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ ถือได้ว่าเป็นองค์กรเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลพร้อม ที่สนับสนุนเงินงบประมาณ การดำเนินงานย่อมทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ มีความมั่นคงเท่ากับองค์การบริหารส่วนตำบลพร้อม</p>	

5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ประสิทธิผล</p> <p>1. ผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา มีผลงานหลักอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ การจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่สาขามัธยมศึกษา ม.ต้น และ ม.ปลาย ที่มีนักศึกษาให้ความสนใจลงทะเบียนเรียนกันมากเป็นอันดับหนึ่งในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ และการจัดหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันที่ตอบสนองของความต้องการของประชาชน เช่น นวดแผนไทย ทำขนมไทย ดอกไม้ประดิษฐ์ หรือ หลักสูตรทักษะอาชีพที่อนุรักษ์วัฒนธรรม ศิลปล้านนา เช่น การสอนสลักร้าง การทำโคมกระดาษ ตุ๊กตากระดาษ ผลงาน</p>	<p>จากการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตาได้มีผลการปฏิบัติงานมากกว่า 4 ปี ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้ มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากชุมชน และประชาคมชาวเมืองเชียงใหม่ ในอนาคต ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา กำลังเสนอตัวศูนย์การเรียนรู้ให้แก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทุก ๆ ด้านเพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอย่างแท้จริง</p>

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>ต่างได้รับการยอมรับจากประชาชนชาวเมืองเชียงใหม่</p> <p>2. ประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา เคยมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในที่สูงมาก เนื่องจากมีทรัพยากรด้านอาคารสถานที่เพียงพอกับปริมาณผู้สนใจเข้าศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ มีจำนวนห้องเรียนเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้ในหลักสูตรที่หลากหลาย แต่ในปัจจุบันเมื่อมีการย้ายที่ทำการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาไว้ในอาคารสังฆปริษา ที่เล็กและคับแคบกว่าเดิม ทำให้เกิดข้อจำกัดในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>3. ความพึงพอใจ ประชาชนชาวบ้านในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จำนวนมากได้มีโอกาสเข้ารับบริการการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากวัดพันเตา และได้นำความรู้ความสามารถจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ นักศึกษาผู้ใหญ่บางคน สามารถนำวุฒิการศึกษาไปสมัครเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาจนทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตามีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับจากคนเมืองเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน</p>	

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>4. การปรับตัว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ยังไม่ได้มีการเตรียมการในการปรับตัวมากนัก ทั้งนี้เนื่องจาก ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง เชียงใหม่ เป็นผู้สนับสนุนหลักประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายสถานที่อาคารที่ทำการจากขนาดใหญ่เป็นขนาดเล็ก ทำให้สภาพการปฏิบัติงานที่เคยทำอย่างกว้างขวาง หลากหลาย ต้องลดลง นอกจากนี้ความไม่แน่นอนอีกหลายประการที่เกี่ยวข้องกับวัด ทำให้คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ต้องเตรียมความพร้อมอีกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากจะต้องย้ายสถานที่อีกครั้งหนึ่ง</p> <p>5. การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา มีการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านศิลปะ วัฒนธรรม ล้านนา ด้านดนตรีพื้นเมือง และหัตถกรรมพื้นเมืองล้านนา ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนวัดพันเตา มีวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยินดีให้การช่วยเหลืออยู่หลายคนด้วยกัน ทั้งนวดแผนไทย ดอกไม้ประดิษฐ์ โคมกระดาษ ตุง กระดาษ ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของประชาชน ชาวบ้าน ในเขตเมืองเชียงใหม่</p>	

ปัจจุบัน	อนาคต
<p>6. ความอยู่รอด จากสภาพปัจจุบัน ศูนย์การเรียนชุมชนวัดพันเตา มีการดำเนินการอย่าง รุดหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศูนย์การเรียนแห่งนี้ มีทุนเล็กน้อย จากการขายเสื้อกีฬาให้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่ และจากการประกอบการ ด้านอื่น ๆ เช่น การตั้งสหกรณ์ของตนเอง การ จำหน่ายสมุด เอกสารประกอบการเรียน หรือ จากการขายของที่ระลึกจากนักท่องเที่ยว สำหรับในอนาคต ศูนย์การเรียนแห่งนี้ยังไม่ ทราบอนาคตที่ชัดเจนของตนเอง</p>	

สรุปภาพรวมของศูนย์การเรือนชุมชนดีเด่นที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ศูนย์การเรือนชุมชนทั้ง 5 แห่งในทุกภูมิภาคที่เป็นศูนย์การเรือนชุมชนดีเด่นมีอาคารสถานที่ดำเนินการงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เป็นอาคารถาวร มีฝาผนังทั้ง 4 ด้าน สามารถกันลม กันฝนและแสงแดดได้ โดยสถานที่ทำการของศูนย์การเรือนชุมชนอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่งในรูปของอาคารอเนกประสงค์ อยู่ในบริเวณวัดใช้อาคารสถานที่ ภายในวัด 2 แห่ง และขอใช้ตัวอาคารจากสมาคม 1 แห่ง ที่เป็นประเด็นสำคัญได้แก่ สถาบันหรือองค์กรที่ให้ศูนย์การเรือนชุมชนเข้าไปใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ นั้นสามารถยกเลิกร้อยเอ็ดการให้การสนับสนุนศูนย์การเรือนชุมชนเมื่อใดก็ได้ โดยไม่มีข้อผูกมัด จากกรณีของศูนย์การเรือนวัดพันเตา จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการย้ายสถานที่ทำการศูนย์การเรือนชุมชนเมื่อเจ้าของสถานที่มีความต้องการใช้อาคารไปดำเนินการด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ศูนย์การเรือนชุมชนจะต้องสามารถจัดเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาเพื่อประกอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น สื่อการสอน ตำรา ชุดการสอน โทรทัศน์ เครื่องรับสัญญาณดาวเทียม เครื่องเล่นวีดีโอและวีซีดี เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นต้องมีสื่อเสริมหรือวัสดุเสริมการศึกษาหลายประการ ทั้งนี้จะยังรวมไปถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเสริมทักษะวิชาชีพหรือกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น จักรเย็บผ้า เครื่องพิมพ์ดีด อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ศูนย์การเรือนชุมชนยังทำหน้าที่ในการถ่ายถอดและเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจัดทำพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน มุมภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน เป็นต้น ซึ่งจะต้องใช้พื้นที่ในตัวอาคารทั้งสิ้น สำหรับประเด็นอื่น ๆ นั้นก็จะมีเพิ่มเติมเช่น การจัดกิจกรรมพบกลุ่ม การใช้สถานที่ในอาคารศูนย์การเรือนชุมชนเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน ศูนย์การเรือนชุมชน ทั้ง 5 แห่ง มีกิจกรรมในการดำเนินงานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันออกไปแต่ที่สำคัญก็คือ ทุกศูนย์การเรือนชุมชนอาจถูกยกเลิกหรือให้ยุติการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนเมื่อใดก็ได้ตามความต้องการของเจ้าของสถานที่นั้น ๆ ที่ศูนย์การเรือนชุมชนนั้นตั้งอยู่ คณะกรรมการศูนย์การเรือนชุมชนหลายแห่งได้มีการวางแผนในการสร้างสถานที่ทำการศูนย์การเรือนชุมชนเป็นของตนเอง

2. คณะกรรมการศูนย์การเรือนชุมชนดีเด่นทั้ง 5 แห่งทั้งหมดเป็นผู้นำชุมชนที่มีการอุทิศตนเอง เสียสละพร้อมทั้งมองเห็นความสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยศูนย์การเรือนชุมชนแต่ละแห่งจะมีบุคคลที่เป็นกลุ่มแกนนำในการดำเนินของศูนย์การเรือนชุมชนนอกจากนี้ ความสามารถของครูประจำศูนย์การเรือนชุมชนในการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ทำให้ศูนย์การเรือนชุมชนเกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

องค์ประกอบทั้ง 2 ประการนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการดำเนินงานการศึกษาจากระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประเด็นที่สำคัญที่สุดสำหรับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ทั้ง 5 แห่งก็คือ การมีอุดมการณ์ทางการศึกษาจากระบบโรงเรียนและการเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนส่วนประเด็นที่รองลงมาได้แก่ การฉีกก้ำกั๋งของบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ ภายในพื้นที่นั้นเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่ไม่หยุดนิ่งมีความต่อเนื่องตลอดเวลา

3. สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกือบทั้งหมดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีอิสระที่ดำเนินการเองได้ด้วยตนเองได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ จังหวัดนราธิวาส ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดโพธิ์การาม จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ดำเนินงานการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน ด้วยการประสานความสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในพื้นที่เข้าด้วยกัน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ สถาบันทางศาสนา กลุ่มประชาคมต่าง ๆ เป็นต้น โดยเครือข่ายต่าง ๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกัน

4. การวางแผนการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ทั้ง 5 แห่ง มีสภาพการวางแผนการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนแตกต่างกันเล็กน้อยทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ดำเนินการจัดทำแผนงานต่าง ๆ แล้วไม่สามารถดำเนินงานตามแผนได้ จากการที่ขาดงบประมาณสนับสนุนทั้งจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนหรือจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่าง ผลักภาระด้านงบประมาณให้แก่กัน ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผู้วิจัยทำการศึกษาไม่มี “เจ้าภาพ” ที่ต้องให้การสนับสนุนอย่างแท้จริงในระยะยาว

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากระบบโรงเรียน สำหรับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นั้นเป็นไปตามพื้นที่หรือสถานที่ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจัดตั้งอยู่ ซึ่งทำให้การวางแผนหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจากระบบโรงเรียนแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม จุดร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่ทุกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องดำเนินการ ได้แก่ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ที่ได้ถือว่าเป็นงานหลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนที่มีความแตกต่างกันออกไปได้แก่ การสอนหลักสูตรทักษะวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดพันเตา ประชาชนสนใจวิชาชีพพวงมณีไทย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโคกไผ่ประชาชนให้ความสนใจวิชาชีพเกี่ยวกับผ้าและการเกษตร เป็นต้น ในการจัดการเรียนการสอนจากระบบโรงเรียนแก่ประชาชนนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกแห่งจะดำเนินงานภายใต้มติของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการให้ข้อเสนอแนะจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนส่วนนี้ให้ความร่วมมือดีมากทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นำของชุมชนที่เป็นคณะกรรมการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าจะให้การสนับสนุนมากเพียงใดนอกจากนี้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะผู้ปฏิบัติงานการศึกษาในระบบโรงเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและในระยะยาวการที่ประชาชนเห็นประโยชน์ของการศึกษาในระบบโรงเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญที่สุดในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7. ประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ทั้ง 5 แห่งมีข้อสรุปที่สำคัญ ดังนี้

7.1 ด้านผลงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องมีผลงานการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เช่น หลักสูตรนวดแผนไทย หลักสูตรการพัฒนาปรับปรุงน้ำและดินหรือหลักสูตรอบรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

7.2 ด้านประสิทธิภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีอาคารสถานที่ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือจากองค์กรหรือสถาบันในชุมชน การมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่จัดการศึกษาให้กับประชาชนในราคาถูกและที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีผู้นำให้บริการการศึกษาในระบบโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้ง 5 แห่งมีลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเหมือน ๆ กัน

7.3 ด้านความพึงพอใจ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะสามารถดำเนินการอยู่ได้ในระยะยาวประชาชนต้องเกิดความพึงพอใจพร้อมทั้งให้การสนับสนุน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้โดยผ่านผู้นำชุมชนและกิจกรรมงานการศึกษาในระบบโรงเรียนที่จัดให้แก่ประชาชน เป็นที่ภูมิใจพึงพอใจของประชาชน ชาวบ้าน จนเกิดการมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน

7.4 ด้านการปรับตัว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้ง 5 แห่งที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่นนั้นหากศูนย์การเรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปนั้นก็สามารถดำเนินงานได้ทันที แต่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เน้นหนักไปที่การดำเนินงานด้านงานการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญเพียงด้านเดียวนับว่าเป็นเรื่องที่ยากมากที่จะปรับตัว เนื่องจากมีทิศทางการจัดการศึกษาเพียงทิศทางเดียวเท่านั้น

7.5 ด้านการพัฒนา จากการศึกษาและวิจัยภาคสนามได้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นเป็นไปได้ยากมากหากยังมีวิธีการดำเนินงานเช่นนี้อยู่ ยกเว้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เกิดขึ้นจากการฉีกกำลังของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีมาจากหลายฝ่าย

7.6 ด้านความอยู่รอด ศูนย์การเรี ยนชุมชนที่เป็นศูนย์การเรี ยนชุมชนดีเด่นในแต่ละภูมิภาคนั้นมีโอกาสที่จะอยู่รอดหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์การเรี ยนชุมชนเกิดขึ้นจากกระแสแนวคิดขององค์การระหว่างประเทศพร้อมทั้งเป็นการจัดตั้งมากกว่าความต้องการของประชาชน รวมทั้งการขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบที่แท้จริง

ด้วยองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรี ยนชุมชนทำให้ทราบถึงอนาคตของศูนย์การเรี ยนชุมชนว่า ศูนย์การเรี ยนชุมชนนั้นจะต้องมี “ เจ้าภาพ ” หรือ ผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในระดับตำบล หมู่บ้าน หรือผู้ให้การสนับสนุนในกิจกรรมมิใช่เป็นเพียงงานที่ฝากให้ดำเนินงานดังเช่นทุกวันนี้ การถ่ายโอนอำนาจทางการศึกษาให้แก่ ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจะเป็นแนวทางที่ทำให้ศูนย์การเรี ยนชุมชนยังคงสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่ได้ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้

สำหรับอนาคตของศูนย์การเรี ยนชุมชนนั้น ในระยะยาวหากยังไม่มี การถ่ายโอนอำนาจการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการซึ่งจะทำให้แผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถดำเนินการได้เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจะทำให้สภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรี ยนชุมชนอยู่ในสภาพการดำเนินงานแบบเดิมขาดโอกาสในการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน